

Q. D. B. V.
DISSERTATIONE INAUGVRALI,
DE
**OBLIGATIONE
SVCCCESSORIS**
IN
PRINCIPATVS ET CLIENTELAS

*RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO REGIAE DOMVS PRINCIPE AC DOMINO,*

CAROLO,

PRINCIPE PORVSSIÆ, CETERA,
In Fridericianâ,

PRAESIDE

D. IOANNE PETRO Sudewig, Icto,
REGI A CVRIALIBVS CONSILIIS, PROFESSORE IVRIVM
ET HISTORiarVM ATQVE MAGDEBVRGICI TABVLARII
ARCHIVARIO,

PRO DOCTORIS PRIVILEGIO,

rite consequendo,

RESPONDEBIT

HENRICVS DE Barchhaus,
FRANCOFVRTANVS AD MOENVM,

DIE III. MENSIS NOVEMBR. clō īccc xiv.

HALAE VENEDORVM 1737.

Litteris CHRISTOH. ANDREÆ ZEITLERI, acad. typ.

DISSECTATIONE IN VAGYAL
DR

SYCCESORIS OBLIGATIONE

IN
PRINCIPALIS ET CLIENTELAS

RECTOR MAGNIFICENTIA
RECTOR MAGNIFICENTIA

CAROLO

PRINCIPALIS PORTUS, VETERA
PRINCIPALIS PORTUS, VETERA

PRINCIPALIS

DIODANE PETRO GENTILIS

DIODANE PETRO GENTILIS
DIODANE PETRO GENTILIS

PRO DOCTORIS PRINCIPALIS

RESPONDENTIS

HENRICVS DE GENTILIS

HENRICVS DE GENTILIS
HENRICVS DE GENTILIS

HENRICVS DE GENTILIS
HENRICVS DE GENTILIS

LUDWIG CHRISTOPH ANDER ZITTEL, and the
LUDWIG CHRISTOPH ANDER ZITTEL, and the

Q. D. B. V.

PROOEMIUM.

§. I.

Uatuor potissimum causae ^{Quare re-}
sunt, quae ad scribendum & re-^{spondeamus}
spondendum me adduxerunt ^{hoc}
hoc quidem genus argumenti, ^{iuris argu-}
VNA, quod illius *usus* in curiis a-
deo multus sit & frequens, quam ^{mentum?}

ipsa mors esse solet etiam principibus uirisque illustribus in republica. ALTERA, quod iureconsultorum de illo sententiae sint multiplices, uariae & uagae, ut, quicquid fere hic scripseris, ad seclas, qui idem dixerunt ante, sis habiturus. TERTIA, quod rationes eius apud plurimos sint perturbatae & inconcinnae mereanturque cum expendi, tum redigi in ordinem, ut huius iuris principia certiora sint magisque explorata. VLTIMA, quod plerique doctores praesertim in consiliis responsisque ad sensus magis quaerentium disputent, quam ad ueritatem, unice propositam nostro instituto. Accedit, quod haec causa, quae & publica & forensis, praesidiis opus habeat iuris *naturalis, gentium, civilis, clientelaris, publici sacrique*, in quibus disciplinis cum operam posuerim ego met in diuersis academiis, etiam in singulis periculum facere uolui in conflictu hoc inaugurali.

§. 2. Quemadmodum uero nihil scripturi sumus, ^{Idque nul-}
^A nisi, ^{lo iudicatu-}

ris praeiudicio.

nisi, quod iuri & legibus concinnum: ita tamen nostra hic iudicia priuata sunt neque attendenda, nisi illi, qui nostris argutiis fecerit locum ultro. Vti enim respublica ingeniorum libera est: sic academica eius generis problemata, uerbis & rationibus in schola natis, concepta, ultra hanc limites suos non debent proferre. Quo ipso hoc uolumus, non praeiudicia hic a nobis expectanda, quae exemplum dent iudicaturis. Cum alia momenta scholae, alia curiae sint, primaque in rationibus uersetur tam indagandis, tum expendendis: ultima autem id sibi proponat, quod ex usu esse solet atque expedit cuique reipublicae singulari. Quae philosophia illis relinquere debet, penes quos suprema reipublicae gubernacula.

Opusculi
partitio.

§. 3. Vt uero disposite ac distincte differamus, opus est ideo, ne in hac opinionum diuersissimarum sylua, permixta certe & confusa, diu frustra que oberremus, ueritatis indagatores. Illud itaque nobis dispiciendum, ut principio constet, quae hic lumina sint iuris *naturalis*: tum, quid publice priuatimque a diuersis sit *constitutum*, siue uniuersim; siue etiam sigillatim de *imperiis, principatibus, collegiis sacris, illustriumque clientelis*. Quae fere capita erunt, in quae nobis dispertienda est lucubratiuncula.

Inscriptio-

§. 4. Ceterum uix operae est pretium, definire uerba

ba, quibus dissertationem inscripsimus, partim, quod ^{nis expo-}
 sensus habeant luculentos, partim, quod, si in illis ^{sitio.}
 aliquid cauendum monendumque sit, hoc fieri pos-
 sit in segmentis deinceps sigillatim. Est enim *succede-*
re idem nobis, quam suffici in alterius locum: *obliga-*
tio idem, quam iuris uinculum, quo aliquis tenetur.
Principatus uoce ita utimur, ut respondeat iuri in re-
 publica supremo. *Clientelae* nobis beneficia audiunt,
 sub fidelitatis nexu suscepta, quae uerbo in patria na-
 to, *feuda* solemus adpellare. Quod igitur, in gratiam
 tituli, quem breuitas commendat, scripsimus *de obli-*
gatione successoris in principatum aut clientelas, hoc
 uerbis amplioribus, una tamen quaestione ita redde-
 rem: quae demum facta decessoris uel constringant suc-
 cessorem uel minus, isque siue in rempublicam succedat si-
 ue in fundum clientelarem. Deus adsit instituto.

CAP. I.

De obligatione successoris
in principatum*ex iure naturali.*

§. 1.

PRincipio audiemus, quae uox hic naturae. Sed ^{Quae hic}
 dissimulandum non est, non minora esse inter ^{uox natu-}
 iuris *naturalis doctores* opinionum diuortia, ^{rae?}
 quam offenduntur in ipsis legum *interpretibus* sen-
 tentiisque forensibus, uariis omnino ac multiplici-
 bus:

bus: neque minorem apud primos, quam alteros rerum principiorumque confusionem.

Primā, te-
neri succes-
sorem ubi-
que, quod
omne re-
gnum sit
patrimo-
niale.

§. 2. Principio sunt, qui ex *facto decessoris* obliga-
tum volunt *successorem* tantum non *ubique*. Idque
ex HOBBSII (aa) improbo ac pernicioso dogmate,
quoniam regnum non sit, nisi quod imperantem
instruat iure faciendi & obligandi, ut lubet, plenissi-
mo. Regem uero, qui potestate utatur *adducta*
constrictaque uel limitibus pactorum uel concilii a-
licuius auctoritate, illum non *regis* uerbo honestan-
dum, sed dicendum esse reipublicae primarium *ad-*
ministrum. Hinc omne regnum habendum esse pa-
trimonii instar, quod imperans pro suo arbitratu in
alium queat transferre. Arguunt itaque alii, in pa-
trimonialibus regnis ad decessoris pacta factaque
successorem adstringi ubique, heredis instar in patri-
monio priuato (bb).

Regna patri-
monialia quo
sensu dicantur.

(aa) Patrimoniale regnum uel dicitur intuitu *admini-*
strationis; uel *delationis & successionis*; uel *utriusque*. In ul-
tima sententia HOBBSIVM esse, illud cum ex eius libro de
ciue siue *imperio* cognoscitur, tum ex illius sic adpellato
Leuiathane. Dicit enim, omne imperium aut *absolutum*
esse aut nomen hoc non mereri. Regem potestatis addu-
ctae non *regem* esse, sed reipublicae aut ciuitatis primari-
um administrum. Deinde omnem ideo monarcham sibi fa-
cere posse successorem idque fieri debere, in omnibus qui-
dem regnis, illius uoluntate uel *expressa* uel *tacita* uel etiam
praeiuncta. Scilicet uel regnum *uendendo*, *donando*, *nomi-*
nando

nando successorem uel non mutando *consuetudinem* legis successoriae uel *adfectu*, quem illi esse credamus in liberos & proximos sanguine.

(bb) Ipse GROTIUS hoc fere utitur filo consecutionis. *In illis qui obligetur successor?* Postquam enim *lib. 1. cap. 3. §. 8.* absoluti imperii & rationes dedit & exempla, *libro 2. cap. 7. §. 12.* exinde successionem aestimat &, quod *lib. 2. c. 14. §. 10.* facit, successoris obligationem. Sane qui regnum, quod in patrimonio est uel testamento suscipit uel ab intestato, illum promissis & contractibus teneri decessoris sui, ex mente Grotiana extra dubitationem ponit *Georgius BEYER de oblig. success. §. 22.* Alii contra existimant, Grotium respicere tantum in patrimonialis regni adpellatione ad ius illud *transferendi*. Quod si auctor fecisset, esset omnino redarguendus idque ex causis quamplurimis. Partim quod ille, qui principatum testamento accipit, non ideo omnium bonorum est heres; partim, quod populus, qui in admittendo successore, uoluntati decessoris se adstringit, non ideo formulam imperii adductam uertit in absolutam, sed ualeat quoque tum iuris axioma, quod plus iuris rex testator transmittere nequiuerit, quam quod habuit. Neque integrum est successoris rempublicam onerare in gratiam decessoris testatoris, huius scilicet facta explendo.

§. 3. Verum enim uero absit, ut uel primum de- *Quae con-* mus Hobbesio uel alterum, de *patrimoniali* regno fa- *futatur.* Etis argutiis. Sequimur enim hic ex aduerso castra *uiri illustris* a COCCEIIS (cc), qui patrimonialia regna primus forte ex iurisprudentiae naturalis systematibus expunxit. Quoniam in illis dominium commisceatur cum imperio, maiestas cum tyrannide,

reipublicae salus cum imperantis libidine, imperium cum dominio, subiectio cum seruitute. Cuius etiam sententia calculos nunc habet uiri illustris THOMASII (dd) &, qui censuram illius reddidit ampliorem b. m. BEYERI (ee). Destrueta autem patrimonialium regnorum definitione (ff): filum quoque consecutionis disrumpitur, quod inde necere solent ad obligandum ubique principem ex facto sui decessoris. Taceo, quod Hobbesianum dogma ita quoque possit impeti. Si nullus uere rex est, nisi cum omnimoda potestate, regis iussu uel obligabitur successor uel minus. Si primum, successor sane rex non erit, quia non suo nutu uiuit, sed imperio decessoris: si alterum, neque decessor regis merebitur nomen, ut qui non omnem, utpote successorem obligandi, habuit potestatem. Quare eo dimittimus hic iudicio Hobbesium, quod eius subtilitate regi nolint respublicae, quibus illud Neoptolemi probetur: *philosophandum hic, sed paucis. Nam omnino haud placet* (gg).

Patrimonialium regnorum inuida nomina.

(cc) Verba Cocceiana sunt: *Pernegamus ulla iusta regna esse in patrimonio. Sed id plenum contradictionis est. Quia res in patrimonio ut incipit esse, sit dominium & res priuata. Nec iam regnum erit, sed tyrannis, non imperium, sed dominium, non ciuitas, sed magna domus tyranni. Dominus re sua potest abuti l. 21. C. mandat. non rex regno, l. 215. de V. S. Regna non regnantis causa, sed tamen regni ergo rex est, cetera. Quae habet de testamentis principum §. 16. p. 37. Vnde facile*

facile est ad intelligendum, quod uerbo *regni patrimonialis* nobiscum utatur non transmissionis solum causa, sed etiam imperii ergo, nullis limitibus restricti expositique nudae libidini imperantis.

(dd) In limatissimis animaduersionibus ad *HUBERI Ius* Qui regna
in alienabi-
lia? *ciuitatis lib. 1. sect. 3. c. 2. §. 18. 19. p. 69.* Quamuis uiri illustres & de iurisprudencia naturali meritissimi sententia hunc in primis sibi praefigat scopum, ne quis cogitet credatque cum Grotio esse regna patrimonialia, quae possent, instar patrimonii, alienari. *DOMINVM* ait, *potestatem infert alienandi, nisi per conventionem ei adimatur, IMPERIVM non infert, nisi conuentio addatur.* Et praesumendum est contra alienandi facultatem, quia de iure etiam populi non in seruitutem ire uoluerunt, sed in subiectionem. Exempla autem, quae uulgo hic laudentur, aut contra iuris ordinem facta aut populi habuisse consensum singularem siue tacitum siue expressum.

(ee) De obligat. success. §. 23. ita philosophatur: *Toto coelo Discrimina differunt imperium & dominium.* Imperium est ius in per- imperii &
dominii. *sonas, earundem regendi actiones cum vi coactiua: dominium est facultas rem sibi habendi, mutandi, alienandi, conseruandi & perdendi.* In seruos utrumque & imperium est & dominium. Primum, ut in homines, ratione praeditos? alterum, ut in animalia, posita in commercio. At in liberos homines, quales regulariter sunt principum christianorum subditi, nemo dominium adfirmauerit. Sed tamen hoc de omni regno adfirmare nullus dubitat Hobbes, qui ideo fingit dominos dominorum & seruorum seruos.

(ff) Siue *patrimoniale* dixeris imperium, intuitu *usus* Patrimonialis regni ut-
rinque ex-
pungendi si-
gnificatus. siue intuitu alienationis. Quae utraque coniuncta esse dicit HOBBS in omni imperio idque necessario. Nos neutrum damus. Non primum, quia regis est non perdere popu-

populum, sed tueri; idque domi ac foris: non *alterum*, quia sic confunditur dominium cum imperio. Imo eius generis imperium uerbo esset *regnum*; re ipsa seruitus ac *dominium*.

Hobbesii dogmata peccant in nimio.

(gg) Sunt notissima de hoc uiro iudicia, quod scripserit sua aduersus pestem monarchomachorum. Studio ergo in principes lapsus est neque uiam tenuit inter nimium & parum. Accedit, quod nimium hic dederit naturalibus aenigmatibus & mathematicorum lineis, quibus includi nequeunt entia moralia. Neaptolemi dictorium laudant CICERO *lib. 2. quæst. Tusc.* & *lib. 2. de orat.* itemque GELLIVS *lib. 5. noct. Attic. c. 15, 16.*

Secunda obligat successorem in probabili tantum facti ratione,

quæ confutatur.

§. 4. Qui autem praeter despotica & patrimonialia regna etiam agnoscunt alia, illi in facto decessoris, si quidem illo successor teneri debeat, requirunt PROBABLEM CAUSAM uel rationem. Haec enim si adfuerit, ipsum quidem non absque intermedio, i. e., ἀμέσως obligant, sed ἐμμέσως per interpositam ciuitatem. Cuius nomine egerit princeps, decessor. Hanc igitur, ut successor deferat imperium, ita etiam cum onere eidem illud deferre, explendi scilicet dicta factaque principis antecessoris (hh). Verum, ut taceam, pessimi forte exempli futurum esse, si hoc ciuitati detur cuique, facta principum mittere sub censuram, an consulta fuerint reique publicae utilia, an minus, est certe haec ratio decidendi admodum ambigua, ut exitum uix sit habitura. Taceo, quod iniquum sit, omnibus

bus hic regnis eandem dare mensuram, cum haud dubie, ubi regnum magis adductum, ibi etiam minor principis potestas facultasque uel rempublicam obligandi uel per hanc suum in principatu successorem (ii).

(hh) Est haec sententia GROTII lib. 2. cap. 14. §. 11. 12. his fere ab ipso uerbis concepta: *Qui in ius regni succedit tantum, non obligatur facto decessoris ἀπέναντος, quia ius succedendi non ab antecessore habet, sed a populo. Obligabitur tamen per interpositam ciuitatem ἐμπέναντος. Cœtus enim se obligauit per principem antecessorem, cuius facta sunt facta reipublicae. Non tamen in infinitum hoc abit. Sed tum ita obligatur successor, si antecessor probabilem habuerit rationem. Quod in dubio, ob regentium auctoritatem, debet praesumi. Haftenus ille. Idem quoque calculo suo adprobat PVFENDORFIUS lib. 8. c. 10. §. 8. qui addit: principem ex facto & promisso decessoris, omnino obligari, uti etiam rempublicam, si forte, extincta regali stirpe, summam rerum illa recipiat, nisi facta fuerint manifeste ABSURDA aut INIQUA. Praestare hoc dicere, quam distinctione hic uti inter laesionem modicam & enormem aut enormissimam.*

Grotii *mens*
de obligatio-
ne principis
ex probabili
decessoris ra-
tione.

(ii) Licet enim pro principe decessore praesumant, illa tamen praesumptio a rerum nouarum studiosis aut ab ipso successore, parum liberali, impeti potest uariis argutiis ad adferendam & excitandam suspicionem, quasi is ad suum commodum respexerit; non ad reipublicae utilitatem; quasi dolo aut blanditiis sit circumuentus administrorum; quasi imprudentia peccauerit aut ignauia & quae reliqua sunt genera oppositionum. Quae certe, quoties cum principe agitur, eo magis sunt periculosa, quod plerumque ibi umbrae iuris aut praetextus regnent sufficient-

Dubia ad-
uersus Gro-
tium & Pu-
fendorfium.

que ad decidendum pro imperante. Accedit, quod ita iudicium in propria causa sit expectandum, idque uel ab ipso principe uel ab administris, quorum non minus interest, ne ille causa eius generis cadat. Maximum autem est, quod de omnibus regnis ita iudicium sit idem: cum tamen in diuersis diuersos quoque limites habeant principum decessorum arbitratus.

Tertia cum
discrimine
respondet
inter do-
mania &
principis
patrimo-
nium,

quae mitti
tur sub cen-
suram.

§. 5. Alii praeterea hic digitum intendunt ad ea figillatim *bona*, in quibus se obligauerit antecessor. Sunt bona principis *propria*, seine chatoull-Nemter, oder chatoull-Güter: aliis ipse utitur fruiturque tantum. Quorsum praedia referenda & redditus *domaniales* siue *mensales*, unde ex prouidentia reipublicae ipse requirere debet ea, quae illi sufficiunt ad cultum & uictum, principe dignum & reipublica. In *primis* obligari uolunt successorem: non uero in *ultimis*, quae obligatio ne quidem aliqua rescissione opus habeat, cum ipso iure sit nulla (kk). Verum enim uero iidem omnibus iterum regnis figuntur hic limites, qui tamen esse debent omnino diuersi; tum responso hoc iura non exhauriuntur, de quibus esse hic potest concertatio; deinde regna sunt, quae improbant haec bonorum discrimina docentque, omne principis patrimonium in nexu esse reipublicae indeque non posse diuelli & quae dubiorum hic sunt generis eiusdem (ll).

Quae obliga-

(kk) Ex hac quidem scena prodeunt quamplurimi.
Inter

Inter iurisprudentiae naturalis doctores est HUBERVS, qui ^{tio successō-} ^{ris in patri-} ^{monio, quae} ^{in domanio?} *lib. 1. sect. 9. de iure ciuit. cap. 5. §. 53. 54. seqq. fere his uerbis scribit: Videamus de successoribus, quomodo hi ex contractu teneantur. Nam successores non accipiunt ius suum ab eo, qui proxime decessit, sed a populo, qui successionem semel stabilivit. Dicendum tamen, successores teneri, sed cum distinctione. Nam rex decessor & regnum relinquit & patrimonium. Successor itaque in regno uel heres etiam est principis in patrimonio: uel non est, testamento forte aut alia ratione exclusus. Si ultimum, non tenetur; si primum, tenetur ad uires usque patrimonii accepti. Patrimonii autem principalis nomine ueniunt res illius propriae Hand-gelder, chatoull-gelder, chatoull-ämter atque omne id, quod princeps uel ex suis uel ex redditibus reipublicae consuetis & ordinariis acquisiuit. Siue res mobiles sint siue immobiles eaeque tales uel naturaliter uel ciuilitur. Sed obligationes, quae propter rem publicam initae sunt, tenent etiam praeterea successorem, non ut heredem, sed ut caput ciuitatis. Quia haec obligata est a principe successore, qui nomine promisit contraxitque suae ciuitatis. Quod ultimum idem illud est, quod supra dixit Grotius. Cuius tamen causa probabilis Huberum aegre habet, quoniam ita principis auctoritas nimium constrieta esse uideatur. Cum ipsa ibi exempla allata a tutoribus & administratoribus rerum l. 28. §. 1. ff. de pact. atque l. 22. C. eod. nec minus l. 7. §. 3. ff. pro empt. aliquid habeant inuerecundi & impudentis erga imperantem.*

(II) Principio enim in regnis absolutis maior etiam facultas erit principi in ipsis domaniis, quam in adductis aut ^{Dubia circa} ^{haec bono-} ^{rum princi-} ^{pis discrimi-} ^{na.} *mixtis. Hinc respublicae inueniuntur, quae nomen hoc prorsus ignorant. Deinde est haec Gallorum doctrina, quam explicat Ren. CHOPPINS lib. 1. doman. c. 7. quod regi semel acquisita etiam acquisita sint regno, idque nexu indissolubili, instar rei domanialis. Cuius argumenta*

quoque sic adiuuari possunt, ut dicatur, raro principem acquirere nisi uiribus, consiliis, occasioneque reipublicae, ut adeo huic pariter cedant, quae intuitu illius quodammodo sunt comparata. Ita olim acquisita ab episcopis delata sunt ad imperatorem, qua patronum, post ad ecclesiam, cuius occasione comparauerat diuitias sacer antistes. Praeterea sunt etiam alia, quae neutro nomine possidet princeps. Quis enim regalia omnia, quorum numeri hodieque perinde adaugentur, idque auctoritate imperantis, habuerit loco rerum domanialium? quarum origo quaerenda in republica. Intelligitur itaque, discrimen hoc non aequare facta principis, de quorum obligatione apud successorem institui potest disputatio. Taceo, indignam esse principem hanc mensuram. Ita enim fieri posset, successorem adligari ad confectionem inuentarii rerum decessoris propriarum; eundem adstringi ad matriculam iuratam regalis supellectilis; eum repudiare posse hereditatem & sic cimelia decessoris, tantum non sub hasta, adsignare manibus creditorum; cum opprobrio quidem cum sacri palatii, ornatu denudati, tum principis decessoris, cuius reliquiae uagarentur per manus hominum sordidorum, cetera.

Quarta suc-
cessorem in
contractu
obligat, non
in gratiis.
quam recte
hoc doceatur?

§. 6. Deinde aliud discrimen faciunt finguntque illi, qui obligatum uolunt successorem ex decessoris tantum *contractu*, non ex *gratiis* illius aut beneficiorum largitione (mm). Verum neutrubi consensio. Non in *primo*, quid si enim princeps decessor in contrahendo fines excesserit formulae reipublicae: neque in altero, quoniam parcum nimis est de largitionibus principis iudicium, praesertim in regno

regno non multum adducto & reditibus uel thesauri reliquiis, opulento (nn).

(mm) Ingens est numerus doctorum, qui hanc sententiam solent contueri rationibus quidem ualde diuersis, perturbatis etiam naturae, ciuilibus, ecclesiastici iuris principiis itemque causis consilii & iuris inuicem permixtis & confusis. Seligemus nos tolerabiliora, quae fere sunt haec. Quia contractus transeat ad successores atque his praeiudicet, igitur etiam decessoris principis contractus principem obliget successorem, ita IASON. uol. 3. consil. 10. OLDRADVS cons. 94. sub fin. Petr. REBVEFF ad concordata R. Gall. cum pontif. tit. de collationib. in praefat. p. 907. 908. seqq. Quia contractibus & pactis a successore uiolatis nemo contrahere uellet cum principe, qui esset instar Tantali, positus extra commercium cum hominibus & exulis instar, cum uerbo potius adpelletur praefatus in ciuitate Alber. BRVNVS consil. 2. & 12. de RIPA lib. 2. respons. c. 28. Rol. a VALLE cons. 1. & 3. Petr. PECKIUS ad reg. iur. can. reg. 16. n. 2. & reg. 46. num. 13. Quia ius ab antecessore acquisitum ita auferri posset a successore, quod esset iniquum ROMANVS cons. 352. sub fin. & DD. ad cap. 1. ex epistolae uerbis X. de probat. Quia successoris ius non sit maius, quam antecessoris, cui pacto, contractu, transactione fuerit standum instar hominis priuati BALDVS lib. 1. cons. 27. & lib. 3. cons. 159. n. 4. TIRAQUELL. de iure primogen. quaest. 35. n. 20. Quia imperator & princeps potuerint obligare fiscum, sed fiski instar esse successorem CYNVS in l. digna uox C. de leg. MENOCHIVS consil. 1. n. 228. & cons. 103. n. 69. RVDOLFINVS de absoluta potestate c. 6. n. 20. 72. 95. Ideo necquicquam hic ualere, si quidem princeps uti uoluerit plenitudine potestatis EHRENBACH in nomologia cap. 12. KLOCKIUS de contribut. c. 8. n. 79. SCHRADER cons. 10. & cons. 25. pluresque alii ab his conducti & allegati. Contra

Num obligatio tantum in contractu decessoris, non in gratiis aut priuilegiis?

habere se rem putant in uere sic dictis *privilegiis*, illis scilicet, quae neque titulo oneroso sint concessa, neque in compensationem meritorum, quae se habeant instar contractus ENENKEL *lib. 3. de priuil. c. 8.* adeoque successori sint obligatoriae, qui legum dominus sit, non contractuum *Adr. HOVTVYN in politica ad §. 26. p. 59. 60.* uerum, quae ex mera & simplici gratia sint collata. Quibus nulla in successore sit obligatio. Quia a principe largitore concessa sint instar *precarii*; quia *privilegiatus* uersetur in *lucro* captando, respublica aut successor in principatu in uitando *damno*; quia satis esse queat *privilegiato*, si privilegio ad dies uitae usus sit largitoris; quia neque huic aliam credendum sit fuisse mentem, quam, ut eo usque beneficeret, quousque beneficia illius essent in manibus; quia simplicis donationis nulla euictio; quia successorem neque leges teneant, ergo multo minus privilegia; quia in mores ideo uniuersim iuerit, sollicitum esse quemuis de successoris confirmatione; quod etiam uerum sit de privilegio concessum *extraneo*, quem hoc intuitu uel fingere liceat temporarium subditum uel norma eum regere prorsus eadem; quia, omnibus privilegiis aeternis, fieri posset tandem, ut numeri privilegiatorum uincerent multitudine illos, qui legibus uiuerent adstricti, id est, exceptiones superarent regulam & quae sunt generis eiusdem. Quapropter adfirmare solent doctores ad gratias & privilegia huius sortis necquicquam teneri successorem in principatu. Legi huc possunt, praeter doctores principio huius notulae citatos, b. m. STRYKIVS *de privilegiis titulo oneroso quaesitis cap. 3. §. 3.* atque ante illum ARNISAEVS *de iurib. maiest. lib. 1. c. 7. n. 7.* CONRINGIVS *de privilegiis recte concedendis & reuocandis*, ANONYMVS *in obseruat. Halens. tom. 3. obseru. 16.* ex instituto.

(nn) Displicet etiam hoc iuris ex facto decessoris fundamentum. Non quidem ex *Hobesiana* causa, quare princeps a subditis nequeat obligari ullo uinculo conventionis, quod ipse nequeat iure dissolvere. Sed ex rationibus petitis aliunde. Scilicet improbamus, quod *unus limes* statuatur rebus publicis adeo *diuersis*, quod uitium reprehendimus aliquoties. Deinde nulli dubitamus, posse formulam imperii talem esse, ubi etiam in gratiis priuilegiisque successorem obliget decessor. *Praeterea* cum principis, instar numinis, sit benefacere, durum est, gratias omnes extinguere a rigido successore, praesertim, quod princeps credi debeat largitus fuisse nomine reipublicae, quae, mortuo licet principe, uitam uiuit immortalem. *Accedit*, quod huius etiam intersit, continuari gratias, ex dignitatis atque officii iuribus semel collatas. *Taceo*, quod facile sit, priuilegiis addere nomen contractus aut emtionis pro uno numo uel etiam in diplomatibus fingere atque efferre merita, si quidem hoc iure conciliare liceat priuilegiis & gratiis aeternitatem, cetera. Neque tamen etiam illud dederim ENENKELIO lib. 3. de priuilegiis cap. XI. MOLINAE de iure primog. lib. I. c. 3. n. 20. atque EHRENBACHIO Nomologiae cap. XIII. uniuersim cogi principem successorem generis cuiusuis ad quasuis gratias, priuilegia, donationes, licet insolentes, ceteraque conseruanda continuandaque. Vt quidem illi contuentur.

§. 7. Post sunt etiam, qui ad *modum* respiciunt *delati* imperii. Neque ex facto decessoris obligari perhibent, qui sufficiatur eidem per noua populi suffragia, id est, libera *electione*. Absoluunt etiam ab hac obligatione illum, qui *sanguinis* iure ad imperi-

Opinionis
huius censu-
ra.

Quinta
successorem
obligat uni-
uersalem,
non singu-
larem.

peri-

Dubitatio-
nes.

perium deueniat. Contra uero obstringunt ex facto decessoris eum, qui ex illius *ultima uoluntate* aut iure etiam *pactitio* peruenerit ad fastigium imperii (oo). Verum, uti supra monui, frustra haec ponuntur inter casus obligationis ex facto decessoris, tantum abest ut illa haberi debeat primaria. Principio enim patrimoniales regnorum successiones, cum Grotii, tum Hobbesii, expunximus nos ex systematibus iurisprudentiae naturalis. Deinde, si quando respublica uult, ut princeps decessor nominet uel inter uiuos uel *ultima uoluntate*, quem sibi cupiat successorem, forte ad illud faciendum amore aut prudentis consilii expectatione aut diuersis candidatorum studiis, ob quae metuit sibi ab interregno, adducta: non propterea credendum est, agere principem suo tum nomine? transferre sua; poni regnum in illius patrimonio aut dominio; illius, non reipublicae, esse noui successoris auspicia; penes illum, formulam regni uertere ac fingere; teneri successorem facto illius, ut uniuersalem heredem in patrimonio defuncti testatoris. Conuertenda potius oratio dicendumque, regni testatorem causam tum agere reipublicae; transferre ipsum aliena; imperium cedere, non dare patrimonium; auspicia esse ciuitatis; reddi formulam regni, non uero nasci; ad hanc respiciendam esse, non ad testatoris in

in hoc genere facta, nomina, uoluntatem. Quo ipso clarum est, a modo propagandi principatum non recte argui ad successoris obligationem (pp).

(oo) Hereditatis uerbo hic utimur in eo sensu, quatenus successionis iura ultimae decessoris tribuuntur uoluntati. Quapropter illius facto teneri putant cuiusuis regni successorem, Ioan. BODINVS lib. 1. de republ. sub fin. cap. 8. p. 164. quaestionem: an rex successor, regum antecedentium promissis, a iura maiestate, obligari possit? ita respondet: principem maiorum pactis, conuentis, factisque aequae obligari, si regnum hereditario iure obuenerit uel etiam testamento sit delatum. Vt Ptolomeus Cyrenensium, Nicomedes Bithyniae, Attalus Asiae, Eumenes Pergami, Coctius Alpium reges populum Romanum testamento regnorum heredem scripserunt. Quid si regnum ad proximos deferatur? ut Angliae regnum Henricus VIII. tribus adsignauit liberis ordine successorio? Distinctione res eget aut testamento successerunt: aut, repudiata decessoris hereditate, sequenti sunt legem successionis regiam. Si primum, obligati sunt: non uero si ultimum, quamuis iuratus sit testator. Itaque, pergit, LUDOVICVS XII. reposuit illis, qui eum facto obligauerant Caroli VIII. decessoris: se eius heredem non esse. Ita FRANCISCVS II. Heluetiis, patris debita urgentibus, pariter respondit: se sceptrum non beneficio decessoris, sed lege regia tenere. Idem statuit GROTIVS lib. 2. cap. 14. §. 10. Idem EVERHARDVS in topica legali loco, a plenitudine potestatis. Ita etiam ex doctoribus ueteranis Matth. ab AFFLICTIS decis. 17. n. 5. exemplo petito a iuribus regni Neapolitani & qui eum sequitur REINKING. lib. 1. d. 3. regim. secul. c. 10. n. 11. Eodem utuntur iudicio in successione pactitia einer Erbverbrüderung oder Ganerbschaft, nam & hic ex facto decessoris obli-

Num facta decessoris obligent in regno hereditario?

Num idem in pactis successoris denem Erbverbrüderungen oder Ganerbschaften?

obligant successorem, licet illius heres non ille, sed alius existat, b. m. STRYKIVS *de success. ab intest. dissert. 8. cap. 7. §. 43.* &, quos ipse laudat huius sententiae patronos, BESOLDVS *in nomicopolit. lib. 3. diff. 2.* CARPZOVIVS *part. 2. c. 29. def. 21.* idemque *decis. 88.* BRVNNEM. *cent. 2. decis. 17.* & ZIEGLER *de iurib. maies. lib. 1. c. 4. §. 28.* & qui sunt alii sententiae eiusdem.

*Aduersus
hanc sen-
tentiam du-
bitationes.*

(pp) Error ita sentientium, quod in regno, ultima uoluntate delato, successor praestare teneatur omnia facta deferentis, successoris: causas habet multiplices. *Principio* confunditur *patrimonium* cum *imperio*, quae inuicem aeterno iure & eo distabunt usque, quo ciues & subditi omnes in infimum ordinem & sub iugum ibunt durissimae feruitutis neque imperantem ul'o uel iure uel pacto teneri dicent, sed officio, id est libidine propriae uoluntatis. Qua uirgula ciues uniuersi orbis aestimauit HOBBSIVS *in Leviathan cap. 18. 19. 20.* indignus ideo, qui iuribus gauisus sit liberi hominis & ciuis. *Deinde* nomina illos deceperunt *testamenti*, quod fieri solet de rebus, quae sunt in *dominio* & proprietate, sensu quidem iuris priuati, non publici, ubi etiam declaratio uoluntatis fieri potest in successione uel rei alienae uel usufructuario iure possessae. *Praeterea* glaucoma etiam fecit iureconsultus, quod heredem alium nesciant leges Romanae, quam uniuersalem, contra regni esse potest heres, cui nihil iuris in bonis reliquis principis testatoris. Quo sensu testamenta hic fiunt in re singulari. Imo decessoris eiusdem duo utrinque ualida relinqui possunt testamenta: unum, qua princeps fuit in causa principatus, alterum, qua priuatus in suo, quod post principatum habuit, patrimonio. *Post regulae* etiam in culpa sunt, successorem ex testamento testato-

statoris subire personam in commodis & incommodis, in lucro & damno, in aere proprio & alieno, etiam ultra vires eum teneri hereditatis; si quid inde damni sentiat tribuendum hoc illi, qui maluerit aleam subire hereditatis, quam, eam declinando, euitare periculum, cetera. Quae omnia rursus fallunt in herede aut successore in principatum. Vera haec esse inter heredem *patrimonii* & *principatus* discrimina, ipso nunc comprobabimus rerum publicarum usu. Quamuis enim *Barthol. MVSCVLVS de successionem conuentionali Membr. I. class. I. concl. 3. n. 93. p. 47. HEIGIUS part. I. quaest. 6. CLAPMARVS lib. 2. c. 21, BESOLDVS lib. 3. Nomicopolit. dissert. 3.* cum rationes, tum exempla uaria conquirant regnorum, principis decessoris testamento delatorum; non tamen regna talia ideo pro despoticis habueris & patrimonialibus, nisi hanc maculam inurere audeas florentissimis Europae imperiis, *Hispaniae, Galliae, Angliae, Sueciae, Daniae, Scotiae, Hungariae, Bohemiae, Poloniaeque*; in quibus singulis ordines in successore admittendo principis decessoris ultimam quandoque uoluntatem sunt sequuti. Quid? quod ipse Bodinus meminisse debuisset, quod, licet Henricus VIII. testamento nominauerit liberos suos successores; tantum tamen abfuisse, ut illi patris facta expleuerint, ut potius tragoedia omnibus istius aevi scriptoribus testatissima sit, qua Angliam adflixerunt tot ac tantae in republica ab *Eduardo, Maria, Elisabetha* susceptae & imperatae metamorpheses & sacrorum aequae ac ciuitatis uicissitudines & mutationes. Taceo, quod reipublicae omnino intersit, ne regni *successor* & heres hanc sibi legem dictam putet, uersari se erga testatorem, principem decessorem in quadam obligationis infinitate. Scilicet formula reipublicae hic quoque respicienda est uidendumque, illa quid concedat, quidue neget successori.

Sexta obli-
gare deces-
sorem, si
quae fece-
rit ex offi-
cio & di-
gnitate.

De quo i-
terum du-
bitatur.

In rebus ex
officio &
dignitate

§. 8. Porro fuit in hac opinionum sylva ueteranis doctoribus instar fili Ariadnaei, si dixerunt, ad illa tantum obligari successorem, quæ decessor fecerit ex officio & dignitate. Quod enim ita sit factum, nomine factum atque auctoritate *reipublicae*, inter tot mortes principum suorum immortalis. Cuius propterea omnino sit, facta decessoris in hoc genere tueri apud successorem. Inde etiam constat, quod uerbo, non re ipsa ab illis differant, qui adfirmant, facta a principe, in causa *populi & ciuitatis*, aeternum obligatura esse omnes successores, non cetera, quae is fecerit in gratiam sui ipsius, instar priuati, moritura omnino cum faciente uel allodii, non regni heredem obstrictura (qq). Verum neque hoc simpliciter & sine discrimine ullo est dicendum. Nam uidendum potius de officii & dignitatis limitibus, intra quos imperantem oportet uersari ex pacto aut decreto ciuitatis. Hos enim si excesserit princeps, parum aut nihil proderit, suum ita successorem se obligare uoluisse, cum utrum potuerit, quaerendum sit primo idque negandum. Alia repeti etiam hic debent, quae supra reposuimus ad sententiam Grotii, uerbo, non re ipsa diuersam ab hac ueteranorum doctrina (rr).

qq) Audiemus ipsum BALDVM, opinionis patronum & forte auctorem. Ita autem in consilio 159, num. 3. 4. dis-
ferit

ferit ille: Imperator in persona mori potest, sed ipsa dignitas, principali officium, imperium est immortale. Sicuti pontifex moritur, gestis obligatur non pontificatus, cuius sedes aeterna. Quae faciunt itaque gari successorem, reges nomine non suo, sed regni, id est, gentis suae, illa obligant gentem & principem eius successorem. Nisi laederent facta ipsum regnum, uti donatio Constantini M. quae fuit miraculosa, alias non obligatoria fuisset. Quia regni tutela regibus commissa, non dilapidatio. Vnde autem intelligis, factum idesse nomine dignitatis & regni, hoc est, contractum esse realem & adficere rempublicam: id cognoscitur ex forma, si tenor scripturae faceret mentionem successorum. Praeterea si rex non in persona promittit, sed in significatione seu nomine & uerbo regali. Ita enim promissio est transitoria ex forma & ex dignitate & auctoritate concedentis nec non ex ipsa republica repraesentata, quae non moritur. Baldo adplaudunt hic innumeri doctores alii tam iuris ciuilibis interpretes, ut ALBERICVS ad l. conuentionum ff. de pactis; Andreas ab EXEA in lib. de pactis num. 385. Paul. de CASTRO ultimo notabili C. de LL. Octau. CACHERANVS decis. Pedemont. 139. TIRAQVELLVS de Primogen. quaest. 35. n. 20. MANDELL. cons. 67. n. 1. CYNVS, ANDREAE aliique Dd. ad l. digna uox C. de LL. quam iuris canonici, ut PANORMITANVS; de BVTRIO; IMOLA; FELINVS; DECH aliique ad cap. 1. ex epistolae uerbis X. de probationibus. Quae etiam opinio rexit in Germania inter iureconsultos fere omnes Matthaeum CYNONEM, in libro utili neque obuio ubique de pactis lib. 1. cap. 22. n. 66. 67. 68. 69. atque cap. 23. n. 43. REINKINGIVM lib. 1. regim. secul. class. 3. cap. 10. n. 30. 31. qui addidit quasdam, ut dicit, regulas fallentias; SCHRADERVM in consilio memorabili IX. n. 1. 2. & cons. X. ubi quaestionem, utrum rex Daniae teneatur facto decessoris, respondet ex instituto; Georgium Acacium ENENKELIVM de privilegiis lib. 3. c. 11. n. 44. 45. 46. KLOCKIVM de contrib. c. 8. n.

71. EHRENBACHIVM *cap. X. nomolog. §. 3.* imo tanti facit hanc doctrinam oculatissimus TABOR, ut in *dissert. de Oblig. successor. in officiis cap. 5. §. 4.* non solum adprobet eam, sed etiam §. 15. Grotium rideat fere, quod illam suis commentis uoluerit emendare, qui re uera nihil dixerit noui, quod non pridem ueterani scripserint, uerbis licet a cultu aliquantum alienis.

*Aduersus
hanc doctrinam
dubitationes.*

(rr) *Primo* confunditur quaestio, an uoluerit obligare successorem princeps, cum altera, num obligare potuerit. Vinculum enim consecutionis inter utramque prorsus est nullum. *Deinde* ipsi etiam patroni huius doctrinae uarias deinceps addunt limitationes & restrictiones, nomine *fallentiarum*, quod laedi tamen ita respublica non debeat, nisi in modico, quod non curet praetor, multo minus rex aut respublica; quod laesio tamen non aestimari debeat ex euentu, sufficiatque principem facto suo reipublicae prodesse uoluisse; quod in laudabili principe secus facta cum rectis & reipublicae utilibus debeant conferri & compensari, cetera. *Praeterea* cum dignitatis & officii principalis sint limites diuersi, neque enim in paruo aut sterili regno, eadem elegantia requiritur, adparatus, lautitiaque, quam in magna, diuite ac fertili. *Post* ipse etiam diuersus populi genius in regnis diuersis, ut adeo iterum negligat officium suum princeps, si contra limites peccet, sibi etiam hic propositos. *Tandem* neque publica cuiusque regni iura patiuntur, ut unam omnibus normam ponamus.

CAP. II.

De obligatione successoris
in principatum

ex LL. imperialibus & iure pontificali.

§. 1.

TAndem non uerentur doctores, hanc principum causam, de obligatione ex facto decessoris respondere ex legibus posituiis. Romanas scilicet principe hic loco ponunt uel quod illas pro uoce quadam naturae habent uel quod praesidium quaerant in auctoritate, quam maiestas imperii Romani habuit quondam inter principes orbis propemodum uniuersi. Trahunt huc constitutiones scriptas officiali successoris, administratori rerum, etiam pupillarium; imo Caesarum quorundam dictiones, *principe dignum legibus uiuere*, cetera (ss). Verum, ex quo alia quoque regna acceperunt litteras cum iisque culturam, ex eo sua etiam fide uiuunt, non aliena, dominantis Latii (tt). Ut taceam, uix in orbe uniuerso offendi principatum, qui in obligatione ex successoris facto, iure sit ulus incerto magis & perturbato, quam ipsum Romanum (uu). Limites uero officialibus hic positos obtrudere uelle regibus & principibus, illud quidem non sine errore fieri arbitror pudendo & inuerecundo (xx).

Septima,
quae stare
iubet legi-
bus Roma-
nis.

(ss) Ex

Qui principi-
pis decessor-
is facta ob-
ligent ex
LL. Roma-
nis?

Prima ex
L. 23. C. de
Decurion-
ib,

Secunda l. 3.
C. de qua-
drien. prae-
script.

(ss) Ex iure quidem Romano uaria sunt, quae in obligatione principis successoris ex facto decessoris laudare & urgere solent doctores. Principio L. 23. *providendum C. de decurionib.* tanti hic fecit Ioan. Otto TABOR, ut illius causa integrum libellum scripserit de obligatione successorum principum in officiis. Est autem lex his uerbis fere concepta: *providendum est eorum nouitati decurionum, qui nuper nomen curiis addiderunt, ne * praeteritis debitis susceptorum (idem esse iudicium uolunt de antecessoribus in regno) onerentur. Sed conuentis, qui ea praecedentibus delegationibus contraxerunt. Nullam eos (successores) molestiam pro sarcina nominationis alienae (decessorum) sustinere patiari.* Inde colligunt: eum, qui in officio aut munere succedat, non ideo teneri facto sui decessoris. Sordida philosophia, quae limites potestatis regalis metitur cum iure infimorum decurionum. Alii cum BALDO *consil. 159. n. 7.* huc trahunt l. 3. *Bene a Zenone C. de quadriennii praescript.* Quamuis uero negari non possit, Iustinianum ibi animaduvertere in illos, qui cum Augusti, tum Augustae in imperio iura tam arcte definiant, ut inter priuatum hominem & principem parum credant aut nihil interesse, quorsum uerba pertinent: *Culpandos, qui maiestatem imperialem non agnoscant nec quantum inter priuatam fortunam & culmen regale intersit; omnes alienationes, quae ab aula procedant siue ab Augusto siue ab Augusta sine inquietudine permanere debere siue res per ipsum principem siue per eius procuratorem sint adsignatae. Esse hoc imperatoris priuilegium. Qui enim consiliis suis pro toto orbe terrarum die nocteque laborent, quare non habeant dignam hac sua praerogatiua fortunam, cetera; imo legis huc trahi quodammodo possint rationes: ipsa tamen lex non de facto principis uniuersim agit, sed de priuilegio fisci principalis in quadriennii praescriptione.* Frequentissime

tissime tamen omnium in hoc argumento praesertim ueterani prouocant. ad *L. 4. Digna uox C. de LL. Et constit.* Non ullus ueterum interpretum fuit, qui non ex hac lege argueret, primo, quod principis negotia non aliam mensuram habeant, quam leges ciuiles; deinde ideo etiam sigillatim teneatur successor ex facto antecessoris, instar hominis & heredis priuati. Scripserunt, fateor, multi multa de huius legis uero sensu usuque. Ego certe crediderim, talia principes quandoque Romanos auribus dedisse populi ad auram captandam popularem, ut iudicium de se non aliud simularent, quam *ciuis Romae primarii*. Reuera autem ab his simulatoribus sibi inprimis cauere olim quoque debuerat Roma, ne sub serui seruorum uerbo princeps sibi strueret uiam ad dominatum. Imo quis quaeso! dixerit uel somniando, uel imperatoribus uel aliis orbis regibus expectandam esse formulae legem ab arte simulandi Theodosii, Valentiniani. Ipse porro, quod mireris, GROTIUS *lib. 2. cap. 14. §. 12.* ueteranorum hasce argutias in iisque in deliciis habet *l. qui fundum 7. §. 3. ff. pro emptore.* ubi Iulianus ait: *tutor in re pupilli tunc dominus habetur, cum tutelam administrat, non cum pupillum spoliat.* Verum absit, ut principis potestatem non credamus maiorem esse quam tutoris pupilli. Sed tamen *L. fin. C. de locat. praedior. ciu. uel fiscal.* imperatores Theodosius & Valentinianus sigillatim sanxerunt, ne praedia fiscalia principis, iure perpetuario semel elocata (*Die in Erbpacht ausgethan*) a principe successore reuocentur. Idem constitutum est *l. 1. uniuersi C. de fundis rei priu. Et diuinae domus.* Verum intererat omnino reipublicae, ita statui apud Romanos, quoniam conductores reperti sunt non nisi difficulter. Quod autem longe est magis, etiam *donationes, a diuis parentibus* (patris enim nomine decessorem suum in imperio dixerunt) *sacra largitione factas, ad poste-*

Tertia l. 4. C. de LL.

Quarta l. 7. §. 3. pro ciuit.

Quinta L. fin. C. de loc. praed. ciuil.

Sexta l. 6. C. de fundis patrim.

ros inconcusse transmitti idemque custodiendum in contractibus omnis generis, scripserunt Gratianus, Valentinianus, Theodosius, Augusti l. 6. Hi quibus C. de fund. patrim. Sed ostendet notula inferior, litteris un inscripta, quam parum ipsi etiam Romani imperatores curauerint has leges in obligationis trutina ex facto decessorum. Ceterum, quae alii huc porro adferunt ex causa negotiorum gestorum; *andati; adita hereditatis* ceterisque illa principatibus sunt inconcinna iustoque angustioribus limitibus circumscripta, quamuis imperia regerentur legibus ipsius Latii. Vt adeo operae pretium non sit, de illis uerbo aliquid attigisse.

*Aduersus
iuris publi-
ci principia
ueterano-
rum.*

(tt) Pudet enim nunc iurisprudentiae uaturalis doctores, publica principum iura respondere ex priuatis Romanorum legibus, quod fecere olim ueterani, *Bulgaristae, Bartholistae, Baldistae* alique adseclae eius generis iureconsultorum. Quibus facile est ignoscendum, quod illi lumina non habuerunt iurisprudentiae naturalis aut haec sola quaesiuerunt in ueteri Latio. Verum melioris aevi scriptores hanc ueniam merentur necquicquam, cum exempla illis praeluceant eorum, qui doctrinam ciuilem sola ratione duce coluerunt, & si quid de hac uel illa republi- ca sigillatim dicendum, in domesticis institutis sunt occupati, non in Romanis. Hanc tamen notam certe merentur *Tabor, Carpzouius, Reinking, Ehrenbachius*, & centum alii, qui tempore etiam Grotii & Conringii in his tenebris maluerunt uersari, quam lumen sequi rectae rationis.

*Latium sibi
aduersum
in obliga-
tione Caesa-
ris successo-
ris.
Exempla
eorum, qui*

(uu) Principio enim Caesares decessorum facta non aliter, quam si a successore habita fuerint rata, attendisse, illud quidem discimus a SVETONIO in uita *Titi Fl. Vespas. cap. 8.* ubi his uerbis scribit: *Natura* (de T. Fl. Vespasiano ipsi fermo est) *autem beneuolentissimus fuit. Cum ex insti- tuto TIBERII* (sed tamen STRABO lib. 6. sub fin. dicit ex aduerso,

uerso, Tiberio omnia edicta decessoris sancta & instar nor-
mae fuisse in administratione reipublicae, imo instar le-
gis, quod TACITVS habet *lib. 4. ann. c. 37. n. 4.*) omnes dehinc
Caesares beneficia, a superioribus concessa principibus, aliter ra-
ta non haberent, quam si eadem iisdem & ipsi dedissent: PRI-
MVS (T. Fl. Vespas.) praeterita omnia uno confirmavit EDI-
CTO, nec a se peti passus est. Idem fecit NERVA partim ne
titubarent subditi, antecessorum beneficiarii, partim ne,
primi largitoris nomine extincto, gratiam ipse uideretur
adfectare priuilegia superiorum rata habendo. Documen-
tum habet PLINIVS *lib. 10. epistol. 66. pag. 803.* uerbis concep-
tum, quae legi merentur: Hoc sibi quisque ciuium meorum
spondere potest, me libenter noua beneficia conferre & ante me
concessa seruare. Nolo existimet quisquam, quae ab alio prin-
cipe uel priuatim uel publice consecutus, ideo saltim a me re-
scindi, ut potius * mihi debeat, si illa rata & certa fecero nec
gratulatio ullius instauratis eget precibus. De PERTINACE pa-
riter Iulius CAPITOLINVS *cap. 7. p. 544.* ait: quod donatiua &
congiaria, quae Commodus promiserit (eius antecessor,) ipse
soluerit. Contra alii Caesares decessorum facta neque ra-
ta fecerunt neque obligari se ex illis, adseruerunt. Sic de
GALBA scribit TRANQVILLVS *lib. 7. in uita eiusdem cap. 15.*
Liberalitates Neronis (decessoris) non plus * decimis conces-
sis, ea conditione reuocandas curauit, ut si quid scenici dona-
tum olim uendidissent, auferretur emtoribus, cetera. Idem
de eodem TACITVS *lib. 1. hist. c. 20. n. 1. 2. 3.* auctor est: Pro-
xima pecuniae cura & cuncta scrutantibus iustissimum est ui-
jum, inde repeti, ubi inopiae causa erat. Bis & uicies millies
sestertium donationibus Nero effuderat. Appellari singulos ius-
sit, decuma parte liberalitatis apud quemque eorum relicta.
Grande gaudium, quod tam pauperes forent, quibus donasset
Nero, quam quibus abstulisset. Ante hunc Caesarem idem

obserua-
runt facta
decessorum
Vespasiani

Neruae

Pertinacis,

2) eorum,
qui dissol-
uerunt fa-
cta decesse-
rum, ut
Galbae.

Tiberii. sibi ius esse credidit TIBERIVS. Tantum enim abest, quod factis Octauiani se obligatum esse crederet, cuius sententiam uidimus supra in SVETONIO in uita *T. Fl. Vespas. cap. 8.* ut potius exempla supersint quamplurima, unde constat, eum singula fere Octauiani facta uel rescidisse uel in alium uertisse statum, de quo idem SVETONIVS in uita *Neronis cap. 47. 49.* Imo riserunt quandoque ciues subditos, si in priuilegiis dominiisque prouocarent ad decessorum imperatorum ditia nomina, sigilla, diplomata, libellos. Quale* exemplum habemus in CALIGVLA, de quo SVETONIVS

Caligulae. in uita illius *cap. 38.* testis est: *Prolata diuorum Iulii & Augusti diplomata, ut uetera & obsoleta, deslebat, aut, quod alii codices habent, delebat, aut, quod ipsa re dicendum, ridebat.* Ex quibus casibus exemplisque facile est ad intelligendum, quam multiplices & uarii Cæsares fuerint in aestimandis factis principum superiorum. Scilicet, quam incerta fuerat *formula reipublicae Romanae*: tam quoque incerta fuerunt uincula obligationis ex facto decessorum.

**Ex iure hic
Romano
monarcho-
machorum
contagio.**

(xx) Quis enim non uereatur illud adfirmare, principis facultatem non maiorem esse, quam officialis & administri aut ultimis uerbis adpellare imperantes. Quod tamen ueterani peccarunt legum doctores, nulla uerecundia aut rubore. Sed dandum est hoc infantiae eorundem, qui, ignoratione doctrinae ciuilis, non uiderunt, quam ipsi dictionibus suis parum cautis uiam sternerent improbis monarchomachis, qui supremos etiam principes nominarunt reipublicae *consules, tutores, praesides, administratores, primarios ministros.* Quos flosculos sparserunt in libellis suis *Stephanus Iunius BRVTVS*, id est, quod ex schedis habeo *dn. praesidis, Hubertus LANGVETVS; Franc. HOTOMANNVS; Lamp. DANAENS; Ioan. ALTHVSIVS; ROSSAENS; Ioan. BOVSCHERIVS; Ioan. MARIANA; MILTONVS* alique plures, qui licentiam hanc

hanc magno numero praesertim in Angliae regno instruxerunt. Vbi illud dicendum, discrimina inter *maiestatem realem* & *personalem* non ab his demum uiris prouenisse, quod uulgo creditum. Dum enim hac occasione ueteranos iuris interpretes euolui, obstupui fere, quam illi hic audaces fuerint & insolentes. Ex quo enim id sibi sumpserunt, ut causas regum responderent ex legibus & iure Latii priuato: iam fieri aliter non potuit, quam ut formulas iuris uocarent in medium de *mandatariis*, *gestoribus negotium*, *tutoribus*, *officialibus*, *procuratoribus rerum*, *societatibus*, *heredibus*, *possessoribusque bonorum* aliisque titulis, quos in principum causis respondendis uix sine rubore euoluimus, tantum abest ut eos sequamur. Illud certe improbum discrimen inter *maiestatem realem* & *personalem* iidem Bulgaristae excitarunt, cum inter obligationes *regis* & *regni*, *personales* & *reales* iusto saepius & liberalius distinguerent. Quorum uerbis etiam usus est *Ehrenbachius* cap. 10. §. 4. *Nomolog.* p. 158. innocens ac integer a contagione illorum, quos supra commemorauimus, cum in transuersum eundem egerint formulae iuris Romanorum.

§. 2. Audentior est numerus eorum, qui in principis obligatione ex facto decessoris sanctiones collunt pontificum, quae sigillatim hanc litem sacra uirgula deciderunt (yy). Verum, quicquid sit de suprema pontificis in iure sacrorum potestate, extra limites certe uagantur, qui in publicis principum & rerum publicarum controuersis causisque ciuilibus illius audire aut sequi uelint decreta (zz).

(yy) Ibimus per ipsa decreta sigillatim, quae quidem in obligatione principis ex facto sui decessoris solent laudari. DECRETA
PONTIFICI-
CVM de obli-

- gatione ex facto decessoris.* dari. *Principio in medium proferunt can. 4. Causa 25. q. 2.* ubi Gregorius papa verbis scribit ad Angliae episcopum, quae sequuntur: *Si ita destruerem, quae antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed eversor essem. Testante ueritatis uoce: omne regnum, in se ipso diuisum non stabit.* Vi- am enim, quam pontifex in hoc iure eat, illam demum habent pro commendatissima. *Deinde significantior hic esse uidetur canon. 15. causa 25. quæst. 1.* his uerbis concep- tus: *Iustitiae & rationis ordo suadet, ut, qui sua a successoribus desiderat mandata seruari, decessoris sui procul dubio uolun- tatem & statuta custodiat.* Nam respicitur hic ad pœnam talionis, ad regulam *quod quis iuris*, ad ipsius seruatoris dictionem: *quod tibi non uis fieri, cetera.* *Praeterea in ca- pit. 3. X. de sentent. & re iudic. in 6.* Innocentius IV. causam hanc decidit nominatim, utrum, quae promiserat aut do- nauerat sub conditione sacro collegio rex Hispaniae, illa explere successor teneatur, conditione existente. Vbi axiomaticè simul iuris utitur hoc: *quae regni nomine sint do- nata, illis quoque obligari successorem.* Post etiam urgent hic *cap. 1. X. de probat.* ubi Gregorius regi ita respondet: *Tua excellentia postulauit, ut imperatori scriberem, quatenus pacta ex archiuo requireret, quae inter praedecessores fuerint e- missa, ut ex his colligeret, quae seruare deberet. Sed nulli di- cendum, quae contra se sunt.* Inde uinculum conlecutio- nis, licet infirmissimum, uelle pontificem, ut successor pacta seruet inita ab antecessoribus. Imo illa quoque hic repetunt argumenta, quibus praelatus uel absoluitur uel obligatur ex facto antecessoris. Sic *cap. 3. X. de solution.* ex- emplum reperitur singulare, ita fere descriptum: *Acieris nostrae considerationis ad uniuersas ecclesias extendamus. Per- uenit ad audientiam, quod episcopus, pro ecclesiae necessitati- bus magno sit onere praegratuatus. Mandamus igitur, si con- tigerit*
- Secundum c. 15. C. 25. q. 1.*
- Tertium cap. 3. X. in 6. de sent. & re iudicata.*
- Quartum c. 1. X. de probat.*
- Quintum cap. 3. X. de solution.*

tigerit episcopum mori, ac rebus, quae ad mensam spectant, debita soluere studeatis. Immo successorem ad eorundem debitorum solutionem adducetis. Inde axioma sequitur iuris ecclesiastici: Sicut filius debita patris, ita PRAELATUS sui PRAEDecessoris pro necessitate ecclesiae contracta, tenetur persolvere. Ex hoc igitur capitulo innumerae apud interpretes conclusiones in argumento de obligatione successoris ex facto sui decessoris. Porro cum Gregorius IX. pontifex Sextum c. foeminam comitem Namurensis, ex aere fratris decessoris obligatam uellet, nisi, uiuo fratre, neglexissent iura sua actores, ut reperitur in cap. 36. X. de rescriptis. inde uinculum consecutionis faciunt hoc, quod papa uoluerit principes omnino obligari ex facto & nomine sui antecessoris. Post etiam illud huc trahunt, quod papa imperatorem inter alia etiam hoc obstringat nexu iurisiurandi. Ut quidem praecipit cap. un. Clement. de iureiur. fere his uerbis: Eidem etiam adiiciens iuramento imperator, quod seruaret uelit priuilegia omnia per praedecessores suos reges ac imperatores Romanos praefatae Romanae ecclesiae aliisque quibuscunque concessa temporibus & continentiae cuiuscunque. Putant enim regulam imperatori praescriptam agnoscere etiam oportere reges christiani orbis alios. Ad extremum deuenimus ad illud, quod omnium maxime est momentosum & illustre. Scilicet Honorius III. papa, consultus de quaestione, utrum rex Hungariae reuocare posset alienationes, his uerbis respondit: Intellecto, quod rex Hungariae alienationes quasdam fecerit in praeiudicium regni sui & contra regis honorem. Nos eidem regi dirigimus scripta nostra, alienationes, non obstante iuramento, studeat reuocare. Quia cum iurauerit iura regni sui, honorem, alligata coronae seruare: illicitum profecto, quod praestitit, de non reuocandis alienationibus. Et propterea iuramentum penitus non seruandum. Quamuis enim

Sextum c. 36. X. de rescriptis.

Septimum cap. un. Clement. de iureiur.

Octauum cap. 33. X. de iureiurand.

enim haec non tam de iure concepta sint in antecessoris, quam propria cuiusque regis facta: interpretes tamen inde arguunt quamplurima. *Principio* ad quod non obligetur princeps ex proprio facto, ad illud multo minus obligari eundem ex facto alieno decessoris: *deinde* si principi fas sit, illa tantum rumpere, quae fecerit in maximuni regni damnum, igitur in ceteris eundem obligari; siue ex facto sint suo siue alieno, & quae sunt reliqua, ab interpretibus cumulate conquisita. Praetereo decreta alia, quae fere minoris sunt momenti longiusque a scopo absunt, nobis hic proposito.

Quae iudicia mereantur decreta pontificum de obligatione ex facto decessoris.

(zz) Si attendi mererentur ea, quae pontifices Romani videntur hic praecepisse ipsis etiam *regibus*; facile esset ad probandum, quod eorundem argumenta non aperta & sincera sint, magisque fecerint ad sensus quaerentium, quam ad ueritatem. Infantiores tamen ipsis pontificibus sunt interpretes eorundem, qui non solum illas leges, quae *praelatis* ecclesiarum scriptae sunt, obtrudere uolunt papae consultaque, uni regno aut alteri transmissa, pro regula & norma habent aequali uniuersorum.

CAP. III.

De obligatione successoris ex facto decessoris

ex iure feudali.

§. I.

Nona, quae sequi iubet instituta feudorum.

DEnum etiam illorum expendenda argumenta, qui obligationem ex facto decessoris aestimant respon-

respondentque ex IVRE CLIENTELARI. Quasi FILII successoris etiam in regno maior obligatio, quam EXTRANEORVM (aa).

(aa) Decretum clientelare est 2. F. 45. *si contigerit uasallum sine prole decedere, agnatus succedere potest, repudiata hereditate decessoris: non filius, qui vel utrumque retineat uel repudiet utrumque.* Idem repetitur 2. F. 51. §. 4. his uerbis: *Filius non potest recusare hereditatem patris absque feudo, propinquus potest.* Scilicet, putant eodem iure & regna & principatus aestimandos neque teneri extraneum successorem, ex facto decessoris, teneri autem filium. Rationem discriminis esse hanc, quoniam indignum sit filio, patris impugnare uoluntatem aut manibus paternis, nomina non soluendo, inferre iniuriam. Qua tamen lege non teneatur extraneus, qui principi decessori hoc uinculo non sit constrictus. Huc digitum intendit ARNISAEVUS *de iurib. maiestat. cap. 7.* quo respondet quaestionem: *num successor obligetur decretis & promissis sui antecessoris?* §. 12. p. 206. 207.

Qui ius feudale decidat obligationem ex facto decessoris?

§. 2. Verum enim uero aliae rationes sunt clientelarum, aliae iterum imperii atque principatum, ut adco illi uix mereantur locum singularem (bb).

Quae iura positiua.

(bb) Decretum hoc feudale 2. F. 45. uere est iuris *positiui* nullisque instructum rationibus, quod ostendemus suo loco. In regnis igitur & principatibus illud non meretur attendi, quoniam neutri legibus reguntur alienis. Accedit, quod fieri non possit, plus hic oneris imponi filio successoris, quam *formula* patitur *regni*. Non enim principis hic interest; sed reipublicae, in quam haud dubie illud onus post ab ipso principe iterum deuolueretur. Deinde cum natura non obstringat liberos, ut, quod patres debent, soluant illi de suo: ita quoque obligatio nulla erit filio principi,

Cuius rationes inconcinnae.

cipi, intuitu reipublicae, quae non est in paterno patrimonio. Aut enim aes alienum patris solueret de re creditibus principatus ordinariis aut nouis & impositis extra ordinem. Si *primum*, aliquid principatui decederet de dignitate; si *alterum* de opibus. Ceterum, nisi paterna debita nimia sint, neque damnum adeo graue sit metuendum reipublicae, habebit omnino princeps filius, quod soluat nomina paterna idque ex consilii rationibus, quas doctores raro distinguunt a iuris necessitate. Quod idem & filio successoris & extraneo commune, dummodo *formula regni* non sit alia, in qua oculos defigere debent illi, qui hanc causam recte atque ordine uolunt respondere.

§. 3. Accedit, quod de famosa lege clientelari, paucis doctoribus bene intellecta, agendum sit inferius idque ex instituto (cc).

*Remissio ad
inferius di-
cenda.*

(cc) illa enim iuris feudalis decreta 2. F. 45. atque 2. F. 51. §. 4. inter causas huius opusculi fuerunt principes, ut, inter tanta iureconsultorum dissidia constet nobis, quis omnia aevo fuerit eius decreti in Germaniae curiis usus forensis.

CAP. IV.

De obligatione successoris in principatum

*ex formula imperii,
cuique reipublicae propria.*

§. I.

*Quid de ob-
ligatione ex
facto decet.*

Illud ergo superest, ut post multiplicium opinionum diuortia, quid nobis in hac causa uideatur, aperia-

periamus & explicemus. Quantum uero abest, ut dici possit, quod sanguinis temperamentum aut quae facies sit homini, quos habitus adeo uidemus in diuersis hominibus diuersos propriosque cuius: tantum, nostro etiam iudicio, abest, ut, quid liceat successori ob facta decessoris, possit ante definiri, quam de rationibus plene constet FORMVLAE REGNI illius, de quo institui debet disputatio (aa).

*foris ne-
queat de-
cerni sine
formulae
regalis no-
titia?*

(aa) Quemadmodum frustraneae atque otiosae fuere disputationes ueteranorum: *utrum praestet unum regnare, quam plures aut omnes: utrum libera regna in uotis ponenda, an uero adducta: utrum consultius sit, regem eligi, quam nasci?* quoniam diuersorum populorum habitus, animi, opes, salus non minus in diuersis rebusque inuicem alienis uersantur, ut alius atque alius, alium quoque atque alium regnandi ac succedendi modum exigere uideatur: ita neque disputationes exitum habent in quaestione, ex quo demum facto decessoris obligetur successor. Quoniam in alio regno decessoris facto stare oportet imperantem: a quo officio contra ille absoluitur in alio. Imo fieri potest, ut nefas illud sit in una republica, quod fas est in altera.

*In una repu-
blica facta
decessoris
ualent: in
alia expun-
guntur.*

§. 2. Nam quae superior princeps fecit IVSTE ac LEGITIME ex usuque reipublicae, ad illa omnino quoque successor obligatur cum praestanda, tum conseruanda (bb), nisi aliud quid constitutum sigillatim uel in aliam formulam iuerit respublica (cc). Quae autem facta dici debeant legitima, id est patetis reiue publicae rationibus conformia, illa intelligun-

*Quia prin-
cipio quae-
rendum,
num facta
sint legiti-
ma?*

liguntur nonnisi ex formula imperii (dd), in cuius indagatione industria omnis est ponenda.

Qui legiti-
ma princi-
pis facta
obligent et
iam succes-
sorem?

(bb) A principe, ex formula regni imperante nulla hic aut certe rariora sunt dissidia metuenda successoribus: qui uero tum demum causas habet, migrandi decessoris instituta, si ille abusus est potestate sua eiusque limites est egressus. Quapropter principio illud debet expediri, utrum factum principis sit legitimum, an uero regni formulae aduersum & inimicum. Nam quae princeps iuste fecit, non suo, sed populi nomine credendus est, fecisse. Facto igitur aeternitas conciliatur ex aeternitate ipsius rei-publicae. Neque huius tum audiendae querelae, cum sibi tribuere debeat, quare tanta aut non maiori auctoritate instruxit imperantem. Ipsi successoribus nulla inde iniuria fit, quoniam *formula regni* non nascitur cum eo, sed defertur illi, idque ratione, qua principio per conuentiones populi & imperantis semel est constituta. Accipit ergo formulam, non fingit. Ita depellitur quoque illorum querimonia, qui cum principe contraxerunt. Imputent enim inconsiderantiae suae, quod ante contractum gnari non fuerint iurium illius, cum quo contraxerunt. Docerimus id exemplo unico, quod in re clara sufficit. Memini, in pacificatione *Risucensi*, quod ex schedis *dn. Praef.* habeo, monuisse ipsos Gallos: cum pax illa futura sit aeterna, necessarium esse, ut auctoritas nominaque *ordinum imperii* adderentur tabulis illius, ne olim diceret Germania, se minus obligatam esse facto principis decessoris, cum illis pacificatoria iura ex Germanici imperii formula credantur esse communia cum imperatore. Idem nostri uerferunt aduersus Gallicos legatos, ut in iisdem tabulis & *regis Galliae* mentio fieret & *regni* simul, quod non minus existiment Germani, *formulam regni Galliae* pariter ita conceptam

ptam esse, ne quid de regno statuerent reges absque ordinum suffragiis. Imo p. 17. res haec usu comprobata, quoniam Franciscus II. noluerit facto patris decessoris obligari, quod eius non fuisset heres. Reposuerunt ad haec Gallici legati, religionis instar coli, nescire Galliae regnum aliam formulam, quam hanc: *regem ita uoluisse*. Adeoque a crimine laesae maiestatis non iam esse alienum, si in tabula pacis *regni* fieret mentio. Nam facta principum aeterna esse, quae illorum non excedant potestatem. Quo ergo rubore Galli adfirmant, quae p. 17. attulimus; illud quidem non uidemus. Idem in *Daniae & Sueciae* regnis inter crimina laesae maiestatis, *regni* porro in conuentionibus regum desiderare nomen, postquam utraque in formulam iuit *absoluti imperii*.

(cc) Ita scilicet statuendo: *facta regis extingui cum uita eius neque obligationem uel in successorem deriuari uel in rem publicam* Qui expun-
gi possit
omni fa-
cto deces-
soris? exemplo Tiberii p. 26. 27. Quod si esset, haud dubie nemo cum principe ageret, contraheret paciscereturque nisi cum auctoritate consensuque populi aut procerum, qui eum repraesentant. Sed tam angustos limites principibus non ponit philosophia ciuilis. Ideo probatione opus est illi, qui his legum angustiis eum uolunt circumscribere. Addo, si princeps non in formulam reipublicae *pristinam* succedit, uerum bello aut ui subactum populum recipit in potestatem, ut respublica, expunctis uetustiorum iurium nominibus iam nunc nata esse uideretur. Quo casu neque formula regni deleta eum tenet neque factum ullum decessoris.

(dd) Formulam enim regni dicimus *nexum illiusque limites ac rationes inter populum & imperantem*. Formulae
imperii unde
de haurien-
da notitia? Eruendus ille ex pactis conuentisque, ex usu atque exemplis, ex ipsa populi indole, ex causis fundatae ac constitutae reipublicae. Non uero ex schematibus, specie inanum plerumque ualidis neque ex ingenio, qui partus fidei hic sunt admodum sublestaе.

*Formulae
neglectus
causa er-
rationum
& multi-
plicium
sententia-
rum.*

§. 3. Atque haec demum causa est, quare doctores in tanta hic uersentur diuersitate aliquae principi successori plus hic iuris dent, alii minus. Vt scilicet quisque eorum aliam atque aliam ante oculos habuit formulam regni, ad quam respexit undeque petiit mensuram (ee). Imo etiam illud intelligitur, quod ideo sententiae iureconsultorum uere aestimari hic queant ex illius reipublicae rationibus, in qua uixerunt illi scripseruntque (ff). Cum occupati fuerint animi eorundem principatus, quem coluerunt, schematibus ac formulis.

*Reipubli-
cae obliga-
tio est etiam
obligatio
successoris.*

(ee) Quo enim liberior est princeps in regenda republica, eo etiam magis haec adstricta est ad conseruandum illa, quae semel, uerbo iudicioque imperantis, qui uox populi audit, illi placuerunt. Contra quo magis adducta est principis auctoritas, eo etiam minor reipublicae obligatio ex factis illius constitutisque, quod ea, quae ultra limites & formulam suam fecit neque rempublicam obligent neque, mediante republica, in principatu successorem. Accipit enim successor formatum imperium neque plus accipit, quam eo continetur, ad formulam regni uocatur obseruandam, non fingendam aut uertendam in alienum statum.

*Responsa
Istor. oc-
cupata im-
perii, sub
quo uiuunt,
formula.*

(ff) Pertinent huc iureconsulti *Germani*, qui plerumque liberaliores sunt erga principem successorem, eumque obligant ex facto decessoris solius non nisi raro, quoniam formula Germanici imperii adducta est, quam si facto aliquo neglexerit princeps superior, nulla inde successor est obligatio. Idem fere repetendum de *Polonis*. Contra *Hispanis* maior religio in facta statutaque principum

pum decessorum, quoniam maior ibi regis est facultas, quam etiam successor habere solet nonnisi reuerenter. *Anglus & Gallis* eo maiores hic diffensiones, quo formulae horum regnorum magis dubiae, lubricae & suspiciosae.

§. 4. Quemadmodum uero cuiusque propemodum REGNI FORMVLA tenebras & schemata habet, quibus inuoluitur, ut raro queat perspicui, nisi ab illis, qui ad reipublicae sedent gubernacula, quibus inde sparta relinquenda respondendi obligationem ex facto decessoris (gg): ita scriptor priuatus, peregrinus & hospes quisque sibi cauere hic debet ab omnis iudicii proteruia, inconsiderantia ac temeritate, ne quid ex ingenio proferat in hac causa inconsulte & quod minus expedit imperio (hh). Contra innocui est calami, conquirere publicas leges & pacta, exempla indicare, cuique regno pecularia, iudiciumque non tam sibi formare, quam aliis ad formandum relinquere ac sternere uiam (ii).

Formulam regni aestimare, non est hominis priuati: ita nedum decidere hanc causam.

(gg) Quibus scilicet & tabularia imperiique instrumenta patent & usus rerum quotidianus. Quapropter etiam exempla occurrunt, satis quidem momentosa, quod in quaestione, ad quae teneatur ex decessoris facto successor, non uiri in priuatis curiis sint auditi, uerum regni procures in comitiis. Ita ordines GERMANIAE in comitiis statuerunt: ne imperio aut successoris ulla esset ex factis scriptisque Wenceslai obligatio. Ita GALLIAE procures an. 1485. in comitiis Turonensibus irritas reddiderunt donationes Ludouici. In HUNGARIAE regno Matthias reuocauit donationes Ladislai idque consilio consensuque populi. In ANGLIAE regno

De obligatione ex facto decessoris, quare felicius iudicent ordines aut procures?

saepi-

saepius iterumque parlamentum sustulit, quod statuerant superiores reges. Idem in SVECIA fecit Carolus Gustauus, idque per suffragia regni comitiorum. Imo optime ea in re sibi ac famae suae consulunt principes, si in hac causa non ipsi iudicant, sed rem iudicio submitunt ordinum provinciae in solennissimis comitiis, ne quid studio partium dedisse uideantur.

scriptor,
formulae
regni igna-
rus, frustra
consultatur
in hac cau-
sa.

(hh) Quam turpiter se in hac causa dederit SALMASIVS, uir magnus & multarum litterarum, cum Angliae regni, cuius formulam parum cognitam habuerat, responderet uel causas ex moribus Graeciae aut Latii peregrinis, vulgo est notissimum. Sic inter temporum infelicitates Germaniae olim nostrae fuit, quod principes Germaniae in causis sui territorii & superioritatis consuluerint Italos, Gallos aliosque iureconsultos, in rebus patriae nostrae hospites & peregrinos. Quam enim magna etiam haec lumina fuerint regnis, in quibus uixerunt, in Germanicis tamen rebus uersati sunt in tenebris. Sic ALCIATVS, MENOCHIVS, DIONYSIVS GOTHOFREDVS, RENATUS CHOPPINVS, uiri Romana iura doctissimi, in Germanicis causis ab *Hassis*, *Geldris*, *Palatinis* consulti non nisi nugas uendiderunt requiruntibus pueriles imo infantissimas: quoniam nulla illis rerum Germanicarum notitia, unde tamen in his omne pendet momentum. Neque tamen feliciores in patriae rebus ipsi Germani, nisi cum priuato Latii iure notitiam iunxerint formulae imperii Germanici. Vnde plerique auctores, qui de *obligatione ex factis decessoris* sigillatim scribere, non domi nata principia nobis exhibent, nostrae reipublicae concinna: sed peregrina, ex omni aevo & angulis Europae diuersis conductae, ut meliori loco poni & haberi nequeant, quam inter scopas dissolutas, argumenta deuia & perturbata, quae, nisi discusseris, inuoluunt
magis

magis, quam promouent ueritatem. Non leniori uirgu-
 la digni sunt REINKINGIUS *in regimine secul. lib. 1. class. 3. c. 10.* Germanici
 Matth. CVNO *lib. 1. de pactis cap. 22. 24. Henning. ARNISAEVS lib. obligatione*
 1. *de iurib. maiest. c. 7. Christ. BESOLDVS lib. 3. in Nomicopolit. di- ex facto de-*
 sput. 2. Ludolf. SCHRADER *part. 4. de feud. c. 1. n. 20. atque con- cessoris.*
 silio 9. 10. 25. Nic. Mylerus ab EHRENBACH *in nomologia princip.*
cap. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. KLOCK de aerar. lib. 2. c. 37. CARP-
ZOVIVS cap. 3. Leg. Reg. sect. 14. p. 93. seq. CLAPMARIUS lib. 5. c. 13.
ZIEGLERVS de iure successor. heredum cap. 4. §. 5. BRVNNEMAN-
NVS cons. 1. Ioan. Otto TABOR de obligatione successoris in officio,
 & nouissime Georg. BEYERVS *de obligation. successor. illustr. qui*
 omnes nostri sunt causamque *de obligatione successoris ex fa-*
 cto *antecefforis* responderunt sigillatim. Neque tamen u-
 nus hic alio est felicior, cum omnes occupati sint in con-
 quirendis principiis exemplisque peregrinis, a scopo rei-
 publicae Germanicae, quem sibi proposuerant, admodum
 alienis.

(ii) Probo hic methodum rationemque scribendi BOE-
 CLERIANAM, quam principio belli nouissimi suo etiam e-
 xemplo adprobauit uir illustris, OBRECHTVS. Cum enim
 alii controuersam Hispaniae successionem respondissent ex
 ingenio iuris naturalis, ex sacris pontificum decretis, ex
 ipsius Latii constitutionibus & legibus, ex numeris ita sen-
 tientium doctorum, ex peregrinarum rerumpublicarum
 exemplis, ex institutis clientelaribus illustrium feudorum,
 quo certe adparatu in publicum prodiit auctor Lusitanus
 in AQVILA HISPANICA: ille euoluit tantum rerum Hispa-
 nicarum scriptores eorumque loca in classes argumentor-
 um digessit recitauitque uerbatim. Ita enim factum est,
 ut EXCERPTA eius, hac enim uerbi lenitate inscripsit opu-
 scula haec, fidem haberent rerum sine amore uel odio
 scriptarum legerenturque ab utriusque partis hominibus

Itis quae
 ratio scri-
 bendi com-
 mendanda
 in causis pu-
 blicis &
 pragmati-
 cis,

sine studio aut liuore. Atque ratione eadem uti decreueram egomet in enumerandis iuribus omnium Europae regnorum in *obligatione ex facto principis decessoris*, quorsum etiam ex litteraria suppellectili *dn. praesidis* loca scriptorum, cuique regno peculiarium conduxim, ut singuli loquerentur in singulis etiam regnis figillatim: sed uereor, ne lucubratiuncula mensuram excedat dissertationis meae ab habitu, quem parauim, retineat longius. Vt adeo oculos meos alia occasione sim excussurus.

REGVLAE
IVRIS de
obligatio-
ne ex facto
decessoris.

§. 5. Post uero quam FORMVLA REGNI bene est cognita, conferri demum in usumque unius uel alterius reipublicae recte traduci possunt IVRIS REGVLAE, de obligatione ex facto decessoris, in superioribus fere capitibus designatae (kk). Quarum summa haec est, PRINCIPIO an decessor VOLVERIT obligare successorem (ll): deinde, an POTVERIT (mm). In utroque iterum reputandae sunt rationes eaeque intuitu primum DECESSORIS; deinde REIPVBLICAE; tum REI ipsius; tandem ipsius etiam SVCCCESSORIS (nn), quae omnia expendi queunt in ipsis regulis, quae iam nunc sequuntur.

Regulae iur-
is quo opus
habeant
tempera-
mento?

(kk) Et quidem uniuersis. Nam a *primo* ad *quartum* usque caput audiuius doctores, in *axiomatibus iuris* eius argumenti occupatos negligentesque formularum imperii discrimina. Vnde tamen lumina & temperamenta harum regularum; a quibus si illa absint, peccata habes inter nimium & parum, reipublicae perniciosissima.

Ad uolunta-
tem princi-

(ll) Huius regulae nos admonet Georg. BEYERVS de *obligat. success. illustr.*, §. 34. p. 29. his quidem uerbis: *Prima the-*

sis & potissima esto; successor facto antecessoris obligatur, in *capis intel-*
 quantum hic illum obligare POTVIT atque VOLVIT. Verum *ligendam*
 enim uero REGVLAE BEIERIANAE, unde uoluntas haec im- *regulae*
 perantis coniici & intelligi debeat, meo quidem iudicio *Beierianae*
 non respondent. Primo enim putat, credendum non esse,
 decessorem ex facto suo obligare uoluisse successorem, ad-
 dita ratione, quod tibi non uis fieri, cetera. Hinc ex opini-
 one illius priuilegia omnia extinguuntur cum uita largi-
 toris siue ex gratia siue in compensationem meritorum
 siue titulo oneroso sint impetrata. Bene merita enim,
 credit, splendidis titulis & honoribus non praemiis ac o-
 pibus reipublicae compensanda & reponenda esse. Pri-
 uilegia conferri non posse nisi subditis. Aliud dicendum,
 si priuilegia conditionem delati imperii secum uehant. In
 quo numero fuerint priuilegia Liunioniae minus recte op-
 pressa per regem Sueciae. Subinfeudationem principi lici-
 tam esse propterea, quoniam idem flos reipublicae ex nu-
 merosa nobilitate, quam ex opibus & thesauris. Neque
 ideo legi, imperatorem reuocauisse subfeuda, principatu
 eidem aperto. Porro ait, neque expectatiuas siue mune-
 rum illae sint siue clientelarum aut praebendarum obligare ex
 facto decessoris, qui nosse debeat, cum uita finiri quoque
 illius imperium neque munera esse propter officiales, sed
 hos propter ministeria reipublicae. Alienationes quoque
 omnes reuocari a successore posse, nisi quibus subscripse-
 rit respublica. Verum enim uero causa prolapsionis ui- *Censura iu-*
 ro, olim integerrimo, fuerat haec: quod unam omnibus re- *dicti Beieri-*
 gnis praefiniuerit mensuram, quam tamen pro formulis im- *ania*
 periorum diuersis etiam inuicem esse diuersam, monui
 superius. Vt enim principis potestas est liberior in di-
 ctis factisque suis, ita etiam credi debet, uoluisse eum a-
 gere magis liberaliter & indulgenter. Deinde in dubio

crederem potius uoluntatem interpretationem habere amplissimam, uoluisse imperantem potius, ut uiueret post funera in beneficiorum memoria & continuatione. Porro inconcinna atque inconsiderata sunt, quae uir b. m. de feudis est philosophatus. Quasi seruitia clientelaria exhaurirent redditus clientelarium praediorum: quasi hodie militibus uteremur clientelaribus, cum praestent mercenarii: quasi landsassiorum praedia ullo unquam tempore uel principum fuerint uel imperatoris: quasi non iuris in Germania esset manifestissimi, landsassica fere omnia feuda esse oblata, & quae generis sunt eiusdem. Porro cum imperia habeamus, ubi priuilegiorum & alienationum iura penes solum imperantem ac principem sint: frustra auctor utraque conuellere ac tollere uult, nisi ordinum regni aut prouinciae accesserint consensus. Quasi huius non puderet cum absoluta potestate imperantem. Beierianis itaque sententiis ut decretis omnium aliorum in hac causa lumen addi debet, ex regni formularum, quas dixi, discriminibus.

An POTVE-
RIT prin-
ceps succes-
sorem obli-
gare, qui in-
telligatur?

(mm) Est fere in hac sententia uir, dum uiueret, multi iudicii, TITIVS in *specim. iur. publ. lib. 4. c. 5.* sed lumen hoc inuoluit ille potius, quam aperit & excitat. Putat enim, non obligari successorem ex antecessoris facto, si quidem hoc parum conueniat cum publicis regni legibus pactisque. Quia illa irrita sint, quae reipublicae formulae aduersentur. Neque enim reipublicae praesumptus fingi potest consensus, in illis, quae illius rationibus sunt inimica. Quapropter responsum laudat sequiturque apud ZIEGLERVM *de iurib. maiest. lib. 1. c. 4. §. 29.* quo illa, quae suscepit princeps contra conventiones ordinum, habentur pro nullis. Vnde frustra obligaretur successor.

Ordo regu-

(nn) Animus fuerat, in has classes *regulas iuris* omnes dispo-

disponere, quae laudari solent in obligatione ex facto de-
cessoris. Verum mutavi consilium partim, quod eadem ^{larum iuris}
regula plures quandoque tangeret classes, partim, quod i- ^{paulo negle-}
psa uarietas delectet earundem & ordo parum neglectus, ^{ctus.}
partim, quod rerum civilium cultores plerumque oderint
studium methodi nimium,

§. 6. Scilicet illud est, quod in respondenda OBLI- ^{Recitan-}
GATIONE EX FACTO DECESSORIS proponendum & ^{tur regu-}
considerandum. An CAVSA eius fuerit probabilis ^{lae iuris}
(oo): an eius aliquid VERSVM sit in reipublicae com- ^{sigillatim.}
moda, usum utilitatemque (pp): an BONA tangat
decessoris, an reipublicae (qq): an PROMISSVM, an
uero CONTRACTVM (rr): an nomine actum PRIN-
CIPIS solius, an REIPUBLICAE (ss) cum eiusque taci-
to uel expresse consensu (tt): an factum principis
concernat DIGNITATEM ac munus (uu): an CAV-
SAM SVCCEDENDI habeat princeps a decessore (xx):
an eius factus sit HERES (yy) & si hoc, an factum
SVPERET vires relictorum BONORVM (zz): an res
modici DAMNI, an grauioris, (aa): an decessor ex
dignitate uixerit, an PRODIGE & effuse (bb): quae
tempora sint, quae VIRES regni (cc): an itum sit ad-
uersus pacta & prouidentiam MAIORVM (dd) aut rei-
publicae ipsius (ee): quo ritu decessor fidem suam
adstrinxerit (ff): quam ei fidem dederit successor
(gg): num principatui admixta sint bona heredita-
na (hh): ad extremum, quid suadeant, iure deficien-

te, CONSCIENTIA (ii), DECORVM (kk) CONSILIIQUE rationes eaeque uel VNIVERSIM (ll) uel figillatim cum illo, qui urget successorem (mm) uel denique cum decessore ipso, si FILIVS (nn), si frater (oo), si consanguineus (pp), si amicus (qq), si foederatus (rr), cetera. Quae sane omnia in aliis atque aliis regnis plus uel minus attendi merentur. Vt adeo, quod ubique ostendi figillatim, in magna erratione sint illi, qui regulas hasce omnibus uniuersim regnis, quam diuersis illa formulis utantur, dare audent & praefinire.

Quid si factum decessoris causam habuerit probabilem?

(oo) Supra cap. I. §. 4. p. 8. 9. 10. ea de re dictum est doctumque. Addere illis possemus omnes fere Grotii interpretes ZIEGLERVM, TESMARVM, OBRECHTVM, GRONOVIVM & si qui sunt alii. Verum monui iam tum p. 9. quid in hac iuris regula queat desiderari. Addo nunc, quod in imperio absoluto *probabilis illa causa* non cum rigore tractanda, sufficiatque eam adiuuari coniecturis, etiam leuioribus, in gratiam principis decessoris, ne, facta ejus irrita habendo, illius aliquid decedat honori. Contra autem fieri posse in *regnis adauctis*, ut decessoris causa etiam maxime probabilis habeatur insuper a successore. Quoniam superioris principis non fuerat, suo rem arbitrato facere, sed cum ordinum regni antea requisito consensu. Quem cum adhibere neglexerit, factum illius non est reipublicae, cuius intuitu nos obligauimus successorem.

Quid si ex facto decessoris commodum aut lucrum reipublicae?

(pp) Trahunt huc regulas iuris de *in rem uerso*. Vnde enim commoda acceperit respublica, inde etiam, ut onera ferat, par esse. Ita ZASIVS de feud. pag. 9, n. 22. Ita REIN-

KING

KING *de R. S. lib. 1. cl. 3. c. 10. n. 25.* ita CARPZOVIVS *decif. illustr. 88. n. 13.* ita Gabriel ROMANVS *lib. 3. tit. de iure constituto non tollendo n. 2. 6.* ita TABOR *in Barbosam lib. 19. c. 48. axiom. 1. 3. & de obligat. successor. in offic. cap. 5. §. 13.* ita MANTICA *lib. 27. tit. 5. de tacit. conuent. n. 1.* ita PEREGRINVS *de iure fisci cap. ult. n. 22.* ita loh. a SANDE *de prohibit. rer. alien. c. 6. n. 22.* ita EHRENBACHIVS *cap. 10. Nomolog. §. 3. & innumeri alii.* Verum enimvero iterum haec iusta sunt nonnisi adhibito formulae cuiusque imperii discrimine. Nam principio potestas principis *absoluta* ad hanc iuris regulam necquicquam est alligata, quoniam illius voluntatem sequi debet respublica, ore digitis compresso, ne iudicia temere erumpant, num aliquid fiat cum reipublicae utilitate? Misere actum esset cum imperante, si facta illius subiecta essent huic ordinum umbratili & intempestivae philosophiae. Qui vero his limitibus circumscribitur in imperio adducto, habet tamen & ille, quo facta sua tueatur aduersus criticam populi plus iusto rigidam. Scilicet utilitas illa non aestimanda est ex euentu, sed ex consultis suscepti operis rationibus. Deinde utilitas non in sorditie quaerenda, sed etiam ratio habenda decori & dignitatis. Post calculi numerandi paulo liberalius. Demum etiam illud ponendum in utilitate, si nubeculae dispulsaе futurorum periculorum. Quorsum pertinent, quae habent CRAVETTA *consil. 404. n. 21. & 22.* & ARNISAEVS *lib. 1. de iure maiest. c. 7. n. 13.*

(qq) Etiam huius differentiae auctores audiuius *supra supra 1. §. 5. p. 10. 11.* Sed ante illos iam ita distinxerunt iureconsulti veterani, quos enarrat *Matth. c v n o lib. 1. de pact. n. 66.* Inde est, quod illi, qui obligati esse noluerunt ex facto decessoris ita sint philosophati. *An tecessorem mortuum esse in egestate; uix reditus ei fuisse ad habendum panem in conuictu; palatium eius fere collapsum esse, ne-*

Quid si obligatio tangat principis patrimonium die chatullae? Nemter?

que

que tecta integra fuisse, ut conclavia & tabularium defendi potuerint a pluuiis & tempestatibus; officiales ob salarii defectus uel missionem petiisse vel plurimorum annorum pertulisse moras, cetera. Ut adeo infantissimi sint, qui hoc rerum statu quærere uelint principis decessoris allodia aut relictas opes, ita NVNNROOD in fasciculo responsorum de obligatione ex facto decessoris p. 115. 116. Imo sunt alii, qui etiam acquisita a principe illo, demortuo statim uindicant reipublicae & successoribus primogeniti, non heredibus aut creditoribus GOLDASTVS de maioratu lib. 2. c. 15. COTHMANNVS uol. 3. conf. 1. n. 30. Quod uerum est tum, si talia sint domestica pacta, ut a principe semel possessa innectantur regno aeternum. Taceo, quod in dubio omnia credenda sint regni esse, quod fieri in bonis Hispaniae maioratum, affirmat a MEREZ de maior. Hisp. part. 4. Q. 19. 20.

Quid si contractum a decessore & quid si donatum?

(rr) Ex quibus certe causis quam innumeris sint auctores, qui obligatum uelint successorem ex CONTRACTU minimum sui decessoris, illud quidem expositum est p. 13. 14. litt. mm superius. Porro etiam p. 14. ibidem ostendimus, quare ex aduerso PRIVILEGIA credant extinguere cum uita largitoris principis & quas eiusdem iuris esse uolunt, eiusdem GRATIAS. Quae etiam philosophia est BEYERI de oblig. success. §. 38. 39. quem audiuius litt. ll. p. 43. superius. Verum etiam hic addendum est, ne contractus ipsi exeat limites delatae in imperantem potestatis TITIVS in specim. iur. publ. lib. 4. §. 16. ne aduersi sint regni formulae & consuetudinibus Albericus GENTILIS lib. 3. c. 22. STVCKIUS conf. 26. n. 126. quo casu obligatio est nulla, nisi adhibitus fuerit procerum uel ordinum principatus consensus Matth. CVNO lib. 1. de pact. cap. 24. n. 99. p. 553. Constant. CAROLVS feud. consil. 19. num. 1. Quod lumen addi debet illis, quae habent BRVNNEMANNVS cent. 2. dec. 41. & NVNNROOD. in fascicul. responsorum, futurum

trum teneatur successor soluere debita antecessoris p. 151. 168. Quapropter iterum uidemus, neque hanc iuris regulam ante prodesse aut extendi posse ad principis contractum, obligetne is successorem, an minus, quam de imperii formula plene planeque constet. De GRATIIS etiam & PRIVILEGIIS a superiori principe pariter obligationem provenire posse in successorem, illud quidem ex iisdem formularum imperii discriminibus aduersus Beyer adserta propugnauimus litt. ll. Vt adeo, ne inter nimium & parum peccetur, curandum sit, sed cuique regno ex sua formula detur quoque mensura obligationis.

(ss) Iterum nimium incauti & improvidi sunt huius regulae adseclae & patroni. *Princeps*, aiunt, *duplicem personam sustinet*. Vnam, qua homo, quae moritur; alteram, qua instrumentum reipublicae. Vltimam si agit, non ipse agit, sed res publica; sed principatus ipse & illud factum mortis est expers, sit actum? Frid. BRUCKMANNVS de solut. potest. cap. 4. membr. 2. effect. 2. n. 10. seq. Myler ab EHRENBACH cap. 10. nomolog. §. 5. p. 158. Imo tum non tam princeps obligatur, quam principatus BOERIVS decis. 204. KLOCKIVS de contribut. cap. 18. n. 68. GVDELINVS de pace c. 12. Verum enim uero uti principis non est, obligare rempublicam uerbo suo, in rempublicam concepto, ultra imperii sui formulam: ita parum curabit respublica aut in hanc successor, quacunque demum usus sit dictione princeps in pactis suis, siquidem illi bene constiterit, imperantem sic paciscendo limites suae potestatis transfiliisse. Ceterum si dixeris saepe tamen dubium esse, utrum princeps VOLVERIT etiam rempublicam aut successorem obligare, quamuis potuerit: tum quidem remitti haec debent ad notulam litt. ll. signatam p. 43. superius.

(tt) Si scilicet respublica *tacendo* consenserit habueritque *Quid si ac-*
 G *silen-* *cesserit fa-*

*Est decesso-
ris populi
consensus?*

silentio suo ratum, quod princeps fecit. Aut, quod minus dubii habet, si *consensus* populi accesserit planus & apertus, nec minis nec pœnis coactus. Ita GROTIUS *lib. 2. de iure B. P. c. 6. §. 9.* TRENTACINQVIVS *lib. 3. resol. 1.* CVBACHIVS *cent. 1. decur. 9. quæst. 1. Matth.* CVNO *lib. 1. de pactis c. 24. n. 99.* Verum enimvero princeps *absoluti* imperii neque opus habet *consensu* hoc, neque eundem ab ordinibus solet requirere. *Deinde*, quod de *praelato* dicitur, sacrum collegium sibi suoque iuri damnum adferre necquicquam, si, in honorem illius, ad facta tacuerit illicita, idem certe repeti potest in principe. Cuius honori parcere oportet subditos, ne uiuo illi eant obuiam. Mors igitur potius expectatur, quae omnem ex illicitis factis tollit obligationem. Quod cum ita sit, grauiore esse oportet coniecturas, quam silentium, siquidem colligi debet, reipublicae tacitum consensum negotio principis accessisse.

*Quid si fa-
ctum prin-
cipis tangat
dignitatem
aut munus?*

(uu) Hac de re dictum est supra *p. 21.* ubi loquentes audiuius Baldum aliosque doctores ueteranos aequè ac recentiores. Quibus addi possunt SCHRADER *cons. 3. n. 399. consil. 9. §. 101. n. 14.* VVLTEIVS *uol. 3. cons. 35. n. 116.* CARPZOVIVS *decis. 88. num. 12.* NVNNROOD *fascic. respons. p. 32. 70. 78.* Summa dictorum haec est. Principio, dignitatem quod attinet principis, illa praefiniri nequit eadem omnibus. Quapropter id curare debet imperans, ne *adparatum* luxumque adfectet rationibus reipublicae aduersam atque molestam. *Deinde* etiam regna sunt, unde principi nulli fere aut modici certe prouentus. Tale itaque imperium si accepit hac quidem formula princeps, uix potest deinceps querelas mouere de rerum angustiis. In eodem enim argumento ordines responderunt Wenceslao & Rudolfo II. imperatoribus, dum hi reditus urgerent imperiales: accepisse illos imperium in formulae, quam habeat, angustis

stis neque aliter illud per suffragia ordinum fuisse delatum. Si quid desiderent porro, nihil deberi: quoniam & ordinum obsequia & desideria imperantis limites habeant, in formula regni descriptos, quos negligere aut exire, sit nefas. Contra, qui absoluto utitur imperio, illi hoc iuris tegumento, quasi aliquid pro dignitate regni sit factum, opus non habet, cum pro ratione sit illius voluntas. Id tantum prodest, quod inde sciatur, regem *voluisse* ita faciendo rempublicam obligatam. Deinde *muneris* uerbo intelligitur haud dubie id, ad quod obligatur princeps in tuendo & iudicando rempublicam. Vbi iterum respici debet ad imperii formulam. Quid enim, si ordines principi adsignarunt redditus certos, unde alat rei iudiciariae & curialis ministros, quod in principatibus fit quam plurimis, ibi certe, si formula regni ita sit adducta, princeps, quam diu status reipublicae est ordinarius, illis debet acquiescere neque onerare ulterius rempublicam. Contra cum belli rationes uiresque ad ea pertineant, quae reipublicae contingunt extra ordinem, alios omnino hic limites exigit necessitas, quos omnino imperans potest proferre. Pertinet huc quaestio de *officialibus*, utrum hos mutare possit successor sine causae alicuius commemoratione. ZIEGLERVS prodidit *de iure successor. cap. 4. §. 7.* iudicium suum his quidem uerbis: *Non raro accidit, ut a successore in principatu ueteres aulae ministri dimittantur. Ut autem uarii sunt aulae ministri: sic quoque uaria responsione hic opus est. Qui enim ad pompam tantum habentur aut ad delicias & fallendi temporis causa loco omnino cedere cogentur. Qui autem iustitiae aut rei oeconomicae praefecti, uix erit, ut sine iniuria frustra dimittantur.* Contra BEYERVS *de oblig. successor. illustr. 42.* ridet exploditque Zieglerianam philosophiam. *Nec sentire possum cum auctore sententiae, ministros a*

*successore, si munere suo rite defungantur, sine iniuria dimitti uix posse. Quis enim uel priuatos cogeret ad famulos in domo retinendos, utcunque optime peragant officium suum. Dummodo non intempestiue eiiciantur. Et dummodo non pactis obligauerint principem de temporis perpetuitate. Meo iudicio formulae hic iterum opus est plena curataque notitia. Quid enim si rerum administri regis & regni sint simul, quod olim uerum fuerat in regnis septentrionalibus? Quid si ultima uoluntate princeps decessor obliget rempublicam aut successorem? Quid si uiuus id iubeat? Quod fieri omnino potest in imperiis absolutis. Num uero praestet pristinis uti officialibus, an nouellis, frustra disquiratur apud KNICHENIVM *operis polit. lib. 2. part. I. thes. 5. §. 2. p. 426.* atque *lib. 2. part. 2. sect. 1. thes. 4. §. 2. p. 727. 728.* pluresque alios. Quid autem, quod cursim moneo, de *salariis officialium*, num ea soluere obligatur successor, quae antecessor debuit? Cum nuper forte occurreret haec quaestio: alii obligatum dixerunt successorem, ex hac iuris regula, quod debita haec munus tangant principis dignitatemque: alii absoluerunt eum, hac ratione ad ita sentiendum permoti, quod princeps decessor ex redditibus principatus soluere debuerit salaria, quos si uerterit in alios usus, neque rempublicam porro teneri neque successorem, uerum si quid damni sentiant officiales, habere, quod sibi illud tribuant. Cum illorum fuisset, principem aut urgere ad soluendum aut honestam petere missionem. Sed neque hoc placuit aliis, qui inter ipsos administros fecere discrimen. Alios enim curiali tantum elegantiae seruire, alios rei iudicariae: alios iterum in negotiis uersari publicis belli ac pacis. Primis non obligari crediderunt, sed tamen ultimis. Verum nostro iudicio ultima sententia non abest a labe partium alicuius studii. Quasi enim*

enim reipublicae non aequè interesset, principem suae dignitatis tueri rationes, quam ea, quae sunt muneris atque officii. Igitur, hac etiam reiecta, uidi, quod plerique alteri subscripserint, quam nos medio loco recitauimus. Cui etiam calculum meum adderem, nisi alibi aliud *formula imperii* suaferit, cum semper alias, tum etiam hic in oculis animisque circumferenda.

(xx) Disquisiuius hac de re superius *cap. 1. §. 7. p. 17. 18.* *Quid si successor causam habeat delati imperii a decessore?* laudatis cum auctoribus, tum rationibus, quibus impetiqueunt huius generis argumenta. Quibus addi possunt KNICHEN. *de uestitur. pact. part. 1. c. 2. n. 290.* KLOCKIVS *uol. 3. conf. 154. n. 65.* FABER *ad C. de hered. act. defin. 1.* CARPZOVIVS *part. 1. const. 48. defin. 3.* KNIPSCHILD *de fideicommiss. c. 2. n. 394.* Illud singulare est, quid dicendum iudicandumque sit, si successor a superiori principe sit ADROGATVS uel ADOPTATVS, an tum soluere teneatur? *Repono*, primo adoptiones incognitas esse iurisprudentiae naturali, quod Seguierii iudicio monet TESMARVS *ad lib. 2. Grot. cap. 7. §. 16.* Deinde fieri non posset adrogatio, nisi in illis, quae uere sunt in adrogatoris patrimonio, ut & dari possint & auferri, instar testatoris. Verum supra *p. 17. 18.* iamtum expositae sunt causae, quare expungenda sint regna patrimonialia. Neque aliter esset iudicandum, si princeps eum adrogaret, qui alias ei per leges regni esset successurus. Quoniam dici ita non posset, successorem causam delati imperii habere a decessore. Summatim, ad uires usque teneretur adoptiuus patrimonii, non regni, quod adoptionis iura tangunt necquicquam. Hoc lumine ea, quae NVNNROODIVS *p. 22. 25. 51. 53. 98.* habet, sunt collustranda.

(yy) Singularis hic est doctrina, quae multum frugis habet, Adolphi Andreae uon der LÜHE, auctoris opusculi, quod praefide is respondit uiro illustrissimo, domino a Rhez *Quid si princeps decessoris factus sit de heres?*

de transmissione territoriorum in successores. Nam *cap. 3. n. 18. 19.* putat, principem omnino obligari ex facto decessoris, quoniam principatus sit uniuersitas quaedam, cui quamplurima sint allodia admixta, cimelia, thesauri plurium generum alii. Vt adeo eodem fere iure successor teneatur ex facto antecessoris, quo heres ex facto defuncti. Accedere, quod idem uelint officii rationes dignitatisque, quas omnino deminuat successor, si fidem tollat, qua rempublicam constrinxerit decessor. Quo rerum ordine id quoque esse manifestum, nihil in hoc casu interesse siue filius succedat siue consanguineus siue extraneus alius quisque, cum par sit omnibus officium hoc, ad praestandum facta sua decessoris. Quod si igitur tacitus hereditandi modus eos effectus habuerit, obligandi successorem, multo ille magis obstrictus erit, si uerbis apertis se dixerit decessoris heredem. Qui *primum* tenent & *alterum*, principemque obligant qua successorem principatus, qui sit uniuersitas, illorum numeri satis quidem multi, KLOCKIUS *de contribut. c. 8.* atque in consiliis *tom. 2. cons. 29. n. 133. & cons. 154. n. 34.* EHRENBACHIUS *in nomolog. cap. 14. §. 8. p. 189.* STRV-VIVS *syntagm. iur. feud. c. 14. §. 29. n. 5.* Henr. MICHAEL *in respons. Kiloniens. 14. p. 119. 120.* Verum enim uero etiam haec accipienda sunt nonnisi prouide & cum cautione. Nam *primo* esse potest principatus, cui admixta non sunt alia ulla, quae mereri possunt nomen allodiorum. Quapropter praesumptio illa huic cedit ueritati. *Deinde* talis etiam credenda est principatus conditio, si princeps decessit in rerum indigentia & paupertate. Porro sunt opiniones etiam aliorum, qui perhibent, omnia, quae princeps possideat, non eius propria esse, sed cuncta populi reiue publicae. Quod si esset, iterum locus dari nequiret coniecturis pro allodio in principatu. Quod dictum est supra
p. 10.

p. 10. *Praeterea* non est, quod aliquem in transuersum hic agat nomen *heredis*. Quoniam uerbum hoc in iure naturae adhibitum praesertim in imperiis, synonymum est successoris adpellationi, nihil autem ab eo diuersum. Quod HORNIVS docet in *politic. architectonica lib. 2. c. 9. §. 13. n. 24.* & alibi *dn. praeses* ex usu cum Germaniae, tum Angliae praesertim interprete Cowellio, *Tum* nil insolentiae habet & illud, quod princeps condit testamentum in eoque disponit de rebus, quae ueniunt nomine allodii. Vbi sane iterum exulat *praesumptio* pro mixtura bonorum principatus. Taceo demum, quod minus etiam recte faceret successor, si ad facta decessoris adstringere fidem & obligationem suam in eaque nimium esset superstitiosus. Quod tum uerum est, quando successor non alia sunt bona, quam regni prouentus. Hos enim si adhibere uellet ad soluendum nomina decessoris, tum aut reipublicae molestus esset tributis indictis extra ordinem aut, genium suum defraudando, uitam uiueret regno forte indignam uerteretque illa, quae illi ad elegantiam sunt destinata curialem, in alios usus. Id quod iterum esset contra illius officium. Verum haec omnia parum aut nihil curabit imperans, siquidem ipsi potestas fuerit absoluta nullisque regulis aut pactis constricta populi reiue publicae.

(ZZ) Sed, quaeso! unde intelligetur *bona principis hereditaria* debitis illius respondere, an uero minus sufficere? Inter priuatos res est clara, quod principio credantur bona hereditaria eo usque sufficere, quousque non probatum sit aliud ab herede idque uel *confectione inuentarii* uel *specificationis bonorum* eiusque uel *simplicis* uel *iuratae*. Deinde, quod heres, postquam semel, spe maiori deceptus, hereditatem adierit, liberare se nequeat deinceps, sed damnum, si quod patitur, sibi tribuere debeat & suae in adeunda hereditate incu-

Quid si obligatio decessoris superet uires hereditario-rum bonorum.

incuriae. Verum enim uero, quod principis heredis hic officium sit, illud quidem inter iureconsultos solet acriter controuerti. ANTONIVS *disp. feud. 5. th. 9.* TABOR *de success. in offic. cap. 5. §. 22.* Mylerus ab EHRENBACH *cap. 14. nomolog. §. 3. p. 180. 181.* principi nihil hic dant praecipui iure, sed adfirmant potius audacter fidenterque, necquicquam laedi uerecundiam, si creditores decessoris eum ceu heredem urgeant de inuentario aut matricula hereditariorum bonorum, neque enim iniuriam facere, qui suo iure utatur. Verum contra sunt alii, qui postulatum a principe inuentarium pro re habent pudenda & inuerecunda, Oldradus de PONTE *cons. 94.* MOLINA *de iure primogen. lib. 1. c. 10. n. 31.* RHETIVS *de transmiss. territ. c. 13. n. 20.* NVNNROODIVS *in fascicul. spons. p. 123. 124.* Rationibus moti, quae sequuntur. Quoniam cum dedecore quodam sint coniunctae propalationes secretorum patrimonii. Deinde sacrilegii instar sit, in dubium uocare fidem principis in curta mobilium bonorum suppellectili. Porro liberari ab inuentarii confectione parentes, multo itaque magis principem, cuius reuerentia praeferatur parentelis. Post cum princeps non ipse annotet bona decessoris, sed opera utatur officialium, igitur minus esse periculum, fore, ut aliquid uel silentio inuoluatur uel subducatur cum fraude. Praeterea neque esse, de quo creditores conquerantur, quorum illos non oporteat obliuisci, se contraxisse cum principibus, non legi subiectis hominum priuatorum. Tandem consecutionis uinculum esse hoc, si princeps neque pupillis sit obstrictus ad inuentarium aut reddendas rationes, quae sententia omnibus uere communis, multo minus obligari illum ad inuentarium in gratiam creditorum sui antecessoris, quorum haud dubie minor sit fauor, quam principis pupilli. Nostro etiam iudicio subscribimus sententiae ultimae.

Nisi

Nisi forte princeps successor malae fidei sit conuictus, quo casu creditores uel matriculam exigere possunt bonorum, uel ipsi subducere & computare calculos relictorum bonorum indeque officii sui principem admonere. Ceterum ultra uires hereditariorum bonorum neque urgeri principem posse, non tam sui, quam reipublicae causa, id quidem diximus in notula praecedente.

(aa) Concors est omnium fere iureconsultorum sententia ; quod in rebus, quae non damni maioris, fidem sui decessoris labefactare non debeat successor. Quia tum humanitas praeferrī debeat stricto iuri ; quia modica non curet praetor ; quia intersit reipublicae, ne fama deminuat decessoris ob res nauci ; quia ipse successor memor esse debeat, quam pusilla sint alieni aeris nomina intuitu regni & principatus ; quia crudelis sit, qui, lucri causa, famam negligat fidemque reipublicae ; quia non, quae liceat facere, illa statim & honesta sint factu ; quia partem principatus alienare liceat quantam, non quotam, cetera. Ita *Ant. de PETRA de potest. princip. c. 15. n. 8.* ita *CORSETVS de potest. reg. quaest. 3. § 75.* ita *OLDRADVS conf. 94. n. 23.* ita *Matth. CVNO lib. 1. de pact. c. 24. n. 51.* ita *ENENCKEL lib. 3. cap. 11. n. 10.* pluresque alii, quos impetit *PVFENDORF cap. 10. §. 8. p. 1324.* Verum reponit ad haec auctor responsi apud *NVNNRODIVM p. 150. 151.* quod magis & minus non uariant speciem ; quia, quod in exitu prohibitum, sit etiam prohibitum in uia ; quia a minimo facile perueniretur ad maximum ; quia sensim erogata exhauriant totum ; quia omnis pars quanta sit etiam quota ; quia id, quod uni licet, neque prohibitum sit alteri, si autem quilibet princeps in modico onerare posset, opprimerent tandem omnes principatum uniuersum, cetera. Ergo putarem, singula haec in regulis uersari atque limitibus decori aut uirtutis, quae

H

legem

Quid si ex facto decessoris damna tantum minora?

legem non faciunt. Accedit, quod interfit quandoque cum reipublicae, tum successoris, ut rigore hic summo utantur neque decessoris facta uel in modico agnoscant. Partim, ne facilitas in uno, noceat quoque in altero, trahaturque ab aliis in exemplum publici cuiusdam iuris; partim, ne tali indulgentia inuitent uel imperantem ad contrahendum uel illius creditores ad dandum & credendum nominibus purpuratis. Verum etiam haec omnia parum aut nihil profunt, nisi cuiusque reipublicae formulae & rationes expendantur negeturque ideo in una, quod in altera adfirmatur.

*Quid si de-
cessor cetera
uixerit re-
cte & fru-
galiter.*

(bb) Etiam hoc non parum habet momenti. Si enim princeps cetera laudate & recte uixerit, si abfuerit a luxu nimio, si usus fuerit prouentibus regni tantum ordinariis, si rempublicam reliquerit florentem opibus, tum certe uix exempla supersunt, principem successorem facta antecessoris obligatione destituisse. Contra si decessor prodigus fuerit & effusus, si principatum reliquerit successori enervatum & exanguem, tum demum regulae iuris proferuntur in medium ad delenda nomina decessoris & liberandum ab illis successorem. Exemplis rem hanc comproba- bunt Romani imperatores, quorum in hoc argumento di- ctiones & sententias congeessimus supra p. 26. 27. Ultimi etiam generis casum habet NVNNROODIVS *fasciculi responsor.* p. 27. his uerbis descriptum: Wie nemlich bey voriger Re- gierung, reichskundiger maßen, man lange Jahre gar schlecht haushalten, und alles, was nur aufzubringen und zu Geld zu machen gewesen, consumiret und ver- bracht, unglaubliche Schulden gemachet, Land und Leute versetzet und verpfändet, und in summa alles in einen so deploraten Zustand gesetzt, daß das Brod manchemahl auf der Tafel kaum übrig geblieben. Das Residenz-
Schloß

Schloß selbst, aus abgang der mittel dergestalt auffer Bau gesetzt worden, daß die documenta vor Wetter und Regen nicht mehr trocken liegen können, der Diener ihre Besoldungen nicht bezahlet worden, die Reichs und Creys Contingenten aufgeschwollen, cetera. Quo certe rerum statu vitio uerti non potest successor, si legis instar habeat, nolle se obligari quicquam ex facto sui decessoris. Ne adfligat magis rempublicam, sed potius de remediis cogitet eandem recreandi.

(cc) Memini querelarum principis, quibus se liberatum esse credidit ab obligatione ex facto decessoris, quoniam temporum esset durities, concuterent rempublicam bella, eneruarent eam milites, opprimerentque uario genere tributorum, quae soluenda essent extraneis, ne pro adfflicta republica princeps haberet nullam. Dandum certe hic aliquid infelicitati uitioque non uertendum principi, si obligationis ex facto decessoris fiat immemor expectetque meliores fortunas. His etiam rationibus utuntur lureconsulti apud NVNNROODIVM p. 13. 153. Es wäre bey iezigen Landverderblichen Kriegen Zeiten auf keinen abtrag des vorigen zu gedencken. Jeder Tag habe ich so seine eigene Plage, und wäre sehr vernünfftig, daß iedweder Landes-Herr für die Rettung seiner Zeiten mehr, als die vergangenen gedächte, satis esse sui quemque temporis praestare periculum l. 3. §. 1. ff. de administr. rer. ad ciuit. pertin. cetera.

(dd) In Germania certe principum familiae plures sunt, quae hac lege inuicem conuenerunt: ne aere alieno, a decessore contracto, teneretur successor; ut bona omnia principis in uinculo ac nexu essent perpetui fideicommissi; ne quidliceret possessori alienare, oppignerare, onerare & quae sunt generis eiusdem. Vel etiam definita est summa decessori, ultra quam

Quid si temporum infelicitas successor?

Quod si factum decessoris pactis aduersum gentilitiis.

ex facto decessoris non obligaretur. Exemplo comitum *Mansfeldensium*, in quibus successor olim non ultra poterat obligari, quam summa 20000. imperialium. In *Mecklenburgensi* ducatu ex eadem causa definita est summa 50000. numerorum maximi moduli, nisi calculus me fallit. Habent quoque *Saxones* & *Hassi* numeros hic definitos, ultra quos ex aere aut facto defuncti principis necquicquam obligantur. Idem certe fieri posset in regnis, si in leges easdem conueniret familia regalis. Neque tamen eius generis obligatio rempublicam teneret, extincta forte regali stirpe uniuersa. Quod dubii nihil habet.

Quid si pa-
cta cum po-
pulo absol-
uant ab ob-
ligatione ex
facto deces-
soris?

(ee) Est hoc adsertum Francicae monarchiae. Dicunt enim regni bona *inalienabilia* esse; rege obligato necquicquam obligari *regnum*; facto decessoris neque posse obligari *successorem*; eius rei, quam contra iuris ordinem fecerint reges, auctoritatem esse aeternam, cetera, de quibus actum est supra p. 27. addique potest aliud exemplum in THVANO *ad an. 1576. lib. 63. §. 77.* Verum quam in alias formas se uertant Galli atque hac doctrina utantur instar decipulae, qua irretire ac tenere possunt alios, ipsi autem fidem maiorum suorum fallere impunes, illud quoque p. 36. 37. exemplo nouissimo est comprobatum.

Quid si de-
cessor iura-
uerit aut
plenitudine
sit usus suae
potestatis?

(ff) Putant aliqui, fieri tamen posse, ut factis decessoris maior etiam in successore concilietur reuerentia & obligatio, si illa sint *iurata* aut eis formula accesserit ex *potestate plenitudine*. In prima opinione uersantur GAILIVS *lib. 2. obseru. 27.* BESOLDVS *part. 4. cons. 187. n. 33.* ZIEGLERVS *de iure successor. cap. 2. §. 12. p. 1050.* Putant enim iusiurandum adficere bona regni; interesse etiam reipublicae, ut liberet principem a periurio; metuendum esse & populo & successoris, ne Deus ob delicta decessoris sui poenam illis irroget periurii. In altera sibi placent doctores ueterani

MENO-

MENOCHIVS *conf.* 2. n. 38. RVINVS *lib.* 2. *conf.* 23. n. 4. CRAVETTA *conf.* 75. n. 3. atque *de temp. antiq. part.* 2. Carolus TAPIA *de constitut. princip. cap.* 2. n. 12. alique fere innumeri. Fulcra opinionis uidentur illis haec, quoniam ex plenitudine potestatis ualeat actus, qui non ualeret potestate ordinaria; quia sic princeps loco se ponat, pactis conuentisque etiam publicis, superiori; quia ita scribenti principi nefas sit, dicere, quo iure facis. Verum enim uero uti iuramentum neque obligat ea iurantem, quae excedunt limites suae potestatis, quod etiam papa dixit superius p. 31. sub finem, quorsum etiam faciunt, quae habent KLOCKIVS *uol.* 1. *conf.* 11. n. 163. MEVIVS *part.* 1. *decis.* 147. n. 1. deinde non est in facultate imperantis, ut illicita facta reddat licita per formulae plenitudinis solennia: ita facile est ad intelligendum, parum aut nihil proficere eum, qui robur obligationis principalis quaesierit in uerborum formulis ac ritibus.

(gg) Iuit propemodum in mores, ut principes, posteros obligaturi, futuros compellent successores, ut factis uel contractibus eorum & ipsi subscribant eosdemque habeant ratos. Quod si factum fuerit, iam non ex alio, sed suo ipsius nomine obligabuntur. Neque ego habeo, qui excitem hic scrupulos. Quid uero, si successor se nihilominus liberet ab obligatione suis etiam manibus subscripta tueaturque se *exceptione metus*. Quoniam graue est, illis negare calculos, in quorum manibus uita fortunaeque uersantur. Quid deinde, si improbet subscriptionem ipsa etiam respublica, cuius omnino interesse diximus, ne successor obligatum se credat ex facto decessoris. Res iterum eo redit, ut hos etiam casus exigamus ad formulam regni reique publicae.

Quid si obligationi decessoris subscripserit
futurus successor?

(hh) Quae ad hanc scenam pertinent, de illis dictum
H 3
Quid de re-
est gnis, quibus

*admixta al-
lodia?*

est iam superius *litt. qq. p. 47.* atque *litt. yy. p. 54.* Si enim ad originem respicimus omnium fere principatum, illud est uerissimum, quod in plerisque praeter *dominica bona* etiam inueniamus alia, quae *propria* sunt principis ipsius dicique possunt illius *patrimonium*. Partim, quod ex nobilitate principes uocati sint non inope, sed ampla & opulenta. Quapropter nobilis, rex factus, propterea sua bona praediaque necquicquam amisit, sed retinuit conseruauitque. Deinde illi etiam reges, qui absunt a cultu nimii apparatus & elegantiae curialis, non consumunt regni redditus, sed eos inde colligunt thesauros, ut uel indigenti reipublicae atque subditis mutuo dare uel etiam bona possint acquirere immobilia. Quod si factum fuerit, quis tum dubitabit de regno admixtis allodiis & inde satisfaciendo creditoribus decessorum. Modo tamen non accesserint his bonis nexus *fideicommissarii*; *incorporationes*, quas dicunt, regni aut mores pactaque similia, unde eius generis bona accrescunt reipublicae. Quod tamen ultimum non credendum, sed probandum est illi, qui hoc utitur argumento.

*Si obliga-
tum se cre-
dat succes-
sor in con-
scientia?*

(ii) Potest euenire, ut princeps, uel ex commiseratione creditorum uel ex reuerentia ac pietate in decessorem, existimet, quamuis iuris necessitate non obligetur ex facto decessoris, obligari tamen eum in conscientia, cuius sentiat uim. Verum uti conscientia iuribus non aduersa est, cum illa referat potius, instar imaginis: ita tamen saepius fit, quod ueritas pectora non tangat, sed dubia regant & error. Quo casu stet obligatione ex facto alieno successor, dummodo, quod ex formula regni iudicanda, ex hac religionis nimietate non adfligatur aut damnum sentiat reipublica. Quod ut fieri possit, dictum est supra *p. 58.* Ita certe, ipso papa auctore *p. 31.* grauius hic delinquet princeps

ceps facta explendo sui decessoris, quam si haec irrita reddiderit publico decreto. Aliena sunt, quae habet BALDVINVS *de casib. consc. lib. 2. c. 9.* alique conscientiarum magistri.

(kk) Ne principis non maior esse uideatur auctoritas, quam tutoris aut curatoris, quod *p. 25.* improbatum; ne in manes peccetur principis superioris; ne talionis iura & ipsi olim metuenda successori, quod monitum fuerat pontificis *p. 30.* ne conferatur principis maiestas cum jure decurionum, praetorum, consulum, magistratuum, quorum facta mortalia sunt, nisi ex reipublicae consensu illis accesserit aeternitas *p. 24. p. 25.* ne contemnatur imperans tam fluxae & labilis fidei; ne de ipsius principis dubitetur maiestate, si manus ei tantopere ligatae sint a proceribus, ut monarchiae facies similis sit plurium rerumpublicarum systemati aut anarchiae, quod dictum *p. 4. 5.* & quae decorationes sunt generis eiusdem. Verum enim uero, cum diuersis imperia fomulis utantur, etiam non una illis ratio decori. Quod enim una respublica sibi esse dicit dedecori, in illo tantum non gloriam quaerit altera. Quorsum consuli possunt, quae *p. 22. & 35.* scripsimus superius.

(ll) Est hoc quod maximopere urgent *obligationis ex facto decessoris* patroni. Alias enim fieri credunt, ut nemo cum principe porro sit contracturus; ut ei in summa necessitate nemo uel obulo unico succurrat aut subleuet illius pauperiem; ut principis uerba habeantur instar decipulae, qua circumueniantur, qui illis sint credituri; ut, exulante fide principis, omnis corruat societas civilis, quae hoc uinculo unice contineatur; ut calumniae excitentur aduersus rempublicam, quasi in illa iureiurando ludatur, ut talis, quasi ridendo frangatur fides decipianturque homines creduli siue extranei sint siue incolae & subditi & quae alia sunt huiusmodi. Verum enim uero nemo ignarus

Quid si obligationem imperent rationes decori?

Quid si ita successor nullam habeatur fides?

rus sit conditionis eius, cum quo contrahit *l. 19. de R. I.* sciens autem decipit se ipsum *l. 145. ff. de R. I. § c. 27. de R. I. in 6.* Igitur praeclare scribit GAILIVS *lib. 2. obseru. 154.* quae etiam huc omnino pertinent: *Quapropter circumspedi sint, qui cum principibus contrahunt, ne decipiantur. Consulant ergo peritiores, formulae imperii gnaros. Et licet durum sit, attamen publica rependit haec salus.* Nemo etiam potest de fraude conqueri in illis, quae uel sciuit uel scire potuit, MEVIUS *part. 7. dec. 170. n. 6.* A. FABER *ad C. lib. 9. tit. 13. def. 7. n. 3.* & quae alia sunt regularum iuris fomenta & consolationes. Deinde etiam hoc monent responsa NVNN-ROODIANA. Non interesse reipublicae, ut principi plus iusto facienti credatur aut mutuo detur ex opinione, quod obstricta esset respublica ad reddendum. Contra, si princeps fiat inops & indigens casu, culpa, fortunis: reipublicae & populi esse succurrere imploranti atque manus illi necquicquam denegare auxiliatrices. Imo hoc rerum statu, si principi consulatur, reipublicae causa fluctuanti, tum etiam hanc obligari alias, ad restituendum ea, quae uersa sint in rem commodaque illius. Demum satis esse prouinciae, si huius floreat fides cum domi, tum foris in dando accipiendoque. Imo illas praesertim respublicas in omni genere negotiorum commerciorumque esse florentissimas, quae principe uel careant uel certe non gaudeant nimium potente. Tantum abesse, ut his limitibus constrieta formula imperii negotiis fideique hominum ullam adferat impeditionem. Ad extremum non quaeri hic de fide propria seruanda, sed de iure, suis factis constringendi fidem alienam reipublicae & successoris.

*Si obligatio
praeestanda
potentiori?*

(mm) Pertinent haec omnino ad trutinam publicae utilitatis. Potest fieri, ut ille, qui debitum decessoris urget in republica & successore, a neutra parte absque graui periculo

riculo possit offendi. Vbi tamen iterum expendi mere-
tur, si quod uni soluitur, negetur alteri, illud non possit non
excitare in ultimo inuidiam & uindictæ grauioris cupi-
dinem. Hanc facile deinceps exerceri, si debitum huius
generis cessum fuerit potentiori, hosti inimico, infestoque
principi; qui inde causam multoties accipit ad rempubli-
cam uel adfligendam uel subiugandam. Quapropter il-
le demum est prouidentissimus, qui principiis obstat, ne ob-
ruatur minus expectatis malorum sequelis. Scilicet for-
mulam suam tueri potest quaelibet respublica, in qua de-
fendenda nemini facit iniuriam.

(nn) Isque siue NATURALIS, cuius obligationem habes *Quid si deces-*
superius cum *pontificialem p. 31.* tum *clientelarum p. 33.* tum *for filius fue-*
naturalem, quoniam a patre is occasionem habeat succe-
dendi, si causam non ueram: siue CIVILIS, quod dictum *p.*
25. sub finem, siue etiam ADOPTIVVS, cuius hic uinculum
in obligatione ex facto patris *p. 64.* pariter disputauimus.
Ut adeo opus non sit, uerbum addere, nisi quod filii in
patrem probitas & amor laedere non debeat iura formu-
lamque imperii.

(oo) Quo enim uinculum consanguinitatis arctum ma- *Quid si deces-*
gis & uicinum, eo etiam maior successori pudor & uere- *for frater sit*
cundia, quin destituat fidem sui decessoris. Licet hic *etiam civilis*
causa successionis nulla sit, quam in patre offendimus in *ein Erbvers*
notula priori. Quae tamen in *fratre civili* forte reperi- *brüderter?*
tur, ex cuius facto adeo fidenter obligarunt successorem
auctores, *p. 17. 18.* laudati. Verum pacta successoria *for-*
mulam regni non mutant neque fieri alias possunt, nisi
cum ordinum prouincialium consensu, quod ipsum iam
uidit *Betsius.* Vtrumque eo facit, ut etiam hic obligati-
onem aestimare aliter non liceat, quam expensa formu-
la imperii.

Quid si decessor sit peregrinus?

(pp) Repetenda etiam hic sunt de consanguineo, quae in notulis diximus proximis. Neque tamen credendum est, liberio rem hic esse successorem extraneum. Alia enim de hoste iudicia, alia de peregrino. Primus suscipit principatum in pristina formula. Vti imperatores, ex diuersis olim populis electos, nihilominus sequi oportuit pristinas de libertate imperii Germanici consuetudines & statuta. Neque maior licentia eorundem aut reuerentia in facta decessorum, postquam ex eadem gente Austriaca hodie omnes eliguntur, Contra sub hoste pristinae formulae delentur uestigia fingiturque noua, ut respublica iam tum nata demum formataque esse uideatur. Exemplum nobis sit *Wilhelmus conquestor*. Qui Angliae regnum, postquam bello illud subiugauisset, prorsus uertit in aliam imperii formulam & statum. Illis autem, qui ad pristinos mores prouocarunt, reposuit, rempublicam ipsi non pactis delatam, sed habendam pro partu belli, qui formandus esset pro arbitratu genitoris.

Quid si decessor sit amicus?

(qq) Quantum successor dare uoluerit antecessoris amicitiae in factis illius explendis soluendisque nominibus, illud quidem eius relinquitur arbitratui. Verum illud etiam hic in oculis est habendum, ne amicitia haec in nimio peccet molestaque sit reipublicae, si in hanc onera, nexus, nominaque principis decessoris, quibus non tenetur alias, deuoluantur.

Quid si decessor sit foederatus successoris?

(rr) Repetenda etiam hic sunt, quae disputata sunt in notulis uicinarum litterarum *nn. oo. pp.* Sanctitas foederum laedere non debet formulam reipublicae. Absoluetur itaque & hic ab obligatione facti antecessoris, si quidem ex illo graue periculum aut damnum principatui sit metuendum.

CAP. V.

De obligatione successoris

in

Longobardicas clientelas.

§. I.

PROdiere nostra adhuc ex scena IVRIS NATVRA-
 LIS. Mouemus nunc pedem. Disserturi, ad quid ^{Progressus}
 ex facto decessoris obligent successorem leges, statu- ^{ad IVRA}
 ta, pacta, consuetudines singulares, id est, IVRA PO- ^{POSITIVA.}
 SITIVA.

§. 2. Primo autem hic loco ponimus LONGO-
 BARDICA INSTITVTA, cum, quod ista iura Germa- ^{Sigillatim}
 niae nostrae audiant communia (aa); tum etiam ^{ad LONGO-}
 quod tricas habeant, ante expediendas, quam ad a- ^{BARDICA}
 lia possit deuenire (bb). ^{instituta.}

(aa) Quamuis re uera maior ad hoc probandum diffi- ^{Num Longo-}
 cultas sit, quam in receptione *iuris ciuilis* Romani. Sint ^{bardica insti-}
 enim Longobardi populus Germanicus; illud tamen suf- ^{tuta obligent}
 ficit, quod instituta eorum feudalia non in Germania sint ^{Germaniam?}
 nata, sed in Gallia transalpina: sint porro inter decreta
 Longobardica etiam Germanicorum Caesarum constitu-
 tiones; illae tamen non Germanis sunt promulgatae, ue-
 rum incolis Longobardiae clientelaris: sint denique loca
 medii aevi monumentorum, in quibus uerba occurrant
 feudalia aliaque; illa certe aequae in Germania nasci po-
 tuerunt, quam in Longobardia. Taceo, quod in *priva-*
tis causis a iure Romano tanta non sint discrimina, quanta
 Germanicarum *clientelarum* a Longobardicis. Id unum
 I 2 super-

superest, quod suprema Germaniae dicasteria in ferendis sententiis iura laudent sequanturque Longobardica. Qui usus ius quoddam fecisse, omnino uidetur.

*Decretorum
2.F.45. atque
interpretatio
turbida &
confusa.*

(bb) Plerique iureconsulti, qui huius generis causas respondent, Longobardica iura commiscent cum Germanicis; rationes cum positiuis legibus; publica cum priuatis; consuetudines singulares cum generalibus. Vnde non potest non oriri ingens rerum iuriumque confusio ac perturbatio. Contra nos *primo* de institutis Longobardicis; deinde de Germanicis iisque uel *landsassicis* uel *imperialibus* uel *profanis* uel *ecclesiasticis* agemus figillatim, breuiter tamen, cum plura urgeant, ut abitum maturem.

*In quibus
ex facto de-
cessoris ob-
ligatur FI-
LIUS solus,
non alii EX-
TRANEI suc-
cessores.*

*Verba 2.F.45
atque 2.F.51.
§.4. recitata.*

§. 3. Illud notum est traditumque superius (cc), quod DECRETVM FEVDALE sit fere hoc: EX ALIENO AERE AVT FACTO DECESSORIS OBLIGARI FILIUM, NON VERO EXTRANEVM IN FEVDO SUCCESSOREM.

(cc) Scilicet *cap. 3. p. 34. 35.* Velim enim, ut ipsum ante decretum legatur relegaturque, quam ad doctorum glossas, commentaria, responsa, decisiones, limitationes, confusiones & turbationes deueniatur.

*CAVSARVM
huius de-
creti conie-
ctura.*

§. 4. Post opiniones sententiasque aliorum (dd), mihi ratio huius instituti quærenda esse uidetur primo in POTESTATE paterna (ee); deinde in REVERENTIA, in qua, olim in primis, liberi (ff); post in pudore destituti heredis (gg); demum in FACULTATE, qua ita obligatus per dominum feudi iterum poterat solui ac liberari (hh).

*Causæ, quare
filius oblige-*

(dd) Cuiacius querelas omnino mouet, quod iureconsulti

sulti decretum hoc feudale, unde res pendent, tanto-
 pere momentosae, sint sequuti in responsis iudiciisque, li-
 cet in causas illius aequitatemque non inquisiuerint. Sed
 uero, quae in ueteranis reperiuntur, sunt hae ferme. Le-
 gem esse hanc, quamuis illa non absit a duritie: legislato-
 ri forte in animo fuisse *quartum praeceptum* decalogi: filios
 a patribus suis in successione feudorum *causas* habere, si
 non ciuiles aut clientelares, tamen *naturales* & phycas,
 ut adeo iniquum non sit, illos ex facto eorundem teneri,
 quamuis agnati atque extranei non teneantur: porro li-
 beros olim habitos pro heredibus necessariis, qui ea prop-
 ter nequeant bona partim adire, partim non adire; qua-
 propter teuda & allodia hic aestimentur lance eiusdem he-
 reditatis, cetera. Quorsum pertinent, quae habentur a-
 pud CUIACIUM *ad lib. 4. feud. tit. 54. Hartm. PISTORIS lib. 2.*
quaest. 2. n. 17. & quaest. 13. n. 49. 50. Fr. HOTOMANNVM ad 2. F.
45. ad uerba: ubi uero filium; BOCERVM de iure succed. in feud.
cap. ult. quaest. 1. p. 462. 463. 464.

tur successor,
 non gnati
 aut extra-
 ne?

Rationes ali-
 orum.

(ee) Notum est ex iuribus Latii, quod olim infinita fe-
 re patris in liberos fuerit potestas & auctoritas. Expone-
 re illos poterant & trucidare *l. ult. C. de patr. potest.* atque *l.*
II. in suis ff. de lib. & posth. plenius dn. praeses in *Trebelliani-*
ca exule cap. 4. §. 2. quidni & uendere in seruitutemque de-
 trudere atque sic reddere minus habiles ad succedendum
 in feudis, libero nonnisi homine dignis. Ne igitur patris
 irae in filium concitarentur, credentis aut suspicantis, fore,
 ut filius, *repudiata sua hereditate*, succederet in *feudo* nihil-
 ominus sicque manibus paternis excuteret quendam pu-
 dorem: igitur cum ratione, omnino consulta, fuerat con-
 stitutum, ne filio liceret in *feudum* porro succedere, repu-
 diata paterni *allodii* hereditate, sed uel retinere utrumque
 uel ab utroque simul abstinere. Quid igitur hodie? Cum

Rationes ue-
 rae. Prima in
 POTESTATE
 PATERNA.

paternae potestatis nonnisi apud nos umbrae supersint, uix est, quare *decretum feudale* cum ratione porro tueamur.

Secunda,
quod liberi
heredes NE-
CESSARIIL.

(ff) Ex quo enim notum est, quod Romano quondam iure liberi & *sui* fuerint & *necessarii* heredes §. 2. *Inst. de hered. qualit.* plenius *dn. praes. in diff. 1. de coniug. successionem*, illius onus fuerat perpetuum, defuncti parentis & *aes alienum* soluere & cetera illius praestare *facta* neque permittere, ut herede is unquam destitueretur. Quo certe rerum statu nil graue fuerat liberis Romanis, iisdem uiuere ac uti cum patre suo fortunis.

Tertia in
turpitudine
REPVDIA-
TAE heredi-
tatis.

(gg) Apud Romanos aeternum cum familiae, tum defuncti fuerat dedecus, siquidem heredem ille non posset inuenire. Dd. ad §. 1. *Inst. ex quib. causis manumitt.* atque ad l. 23. ff. *quae in fraud. credit.* Quod mirum non est in tanta ciuium Romanorum opulentia & dignitate. Vt adeo causae essent grauiore, quare *filius* etiam *uasallus* adstrictus est, ad uindicandum manes paternos ab hac quidem iniuria ac pudore.

Quarta in le-
gi opposita
FRAUDE.

(hh) Scilicet proditur in ipso decreto clientelari remedium, quo filio potest succurri, ne ipse feudo, feudum uasallo strenuo ac forti destituatur. Licet enim filius repudiata hereditate patris etiam excideret ideo feudi successionem: fuit tamen in *domini* arbitratu, ut filium importunitate creditorum feudo priuatum, eodem iterum donaret illum inauguraretque. Quo ipso nihil soluitur creditoribus paternis, quos itaque stultos aut inuidos esse oportuit, si filium eo urserunt usque, ut de noua principis inuestitura certus, renouationi mitteret nuntium feudi paterni aut auiti. Et uero quis *dominum* in hac noua *inuestitura* crediderit difficilem fuisse, cum uerbulo unico facere potuerit, ut filium conseruaret uasallum atque feudum

dum haberet a praestatione atque onere alieni facti liberum & immune. Quo ipso etiam filius abfuit a peccato in manes patris, quoniam illius poenas luere uidebatur in paterni feudi amissione.

§. 5. Sed tamen, si interpretes aequae audiuerimus ac doctores & iudices, mirum certe, quam illi de sensu huius decreti titubent, disputent, digladienturque (ii). Licet uero illi multiplices hic sint: ire tamen uidentur fere omnes in ARENAS TRES.

*Decreti
feudalis 2.F.
45 & 51. §.
4. peruer-
sae INTER-
PRETATIO-
NES.*

(ii) Quod facile est ad intelligendum. Nam in scholis queruntur de decreti huius iniquitate, indoli atque rationibus feudorum aduersa: in responsis ducuntur auctoritate sentientium ita uel aliter: in curiis uerba iterum dubia, an capitulum usu sit receptum, an ei derogatum praedictis, cetera. Accedit uirus omnibus commune, quod in iuribus dubiis illa adprobentur, quae ad sensus sunt quaerentium aut quorum maiorem habere solemus rationem.

*Causae dis-
sentium in
decreto 2. F.
45. atque 2.F.
51. §. 4.*

§. 6. Prima est eorum, qui hoc decretum non agnoscunt, nisi in FEVDO HEREDITARIO, quoniam illud tantum adfici queat aere alieno contineaturque in corpore uniuersae hereditatis, ut causa succedendi esse uideatur a decessore, de cuius factis, utrum illa successorem obligent, tantum controuertatur (kk). Verum in manifesta erratione illi sunt, quoniam in hereditariis feudis eadem liberorum ratio atque agnatorum. Sed tamen decretum tanta hic facit inter utrosque discrimina, ut primos obliget, ultimos liberet (ll).

*Prima de
FEVDO HE-
REDITARIO.*

*Quod rei-
citur ac
confutatur.*

(kk) Hanc

Prima
CLASSIS eo-
rum, qui de-
cretum 2. F.
45. 51. §. 4.
accipiunt de
feudo HE-
REDITARIO.

(kk) Hanc scenam instruunt etiam nostrates GAILIVS lib. 2. obseru. 154. n. 1. 6. 7. MYNSINGERVS cent. 3. obseru. 67. BORCHOLT de feud. c. 7. n. 94. aliique. Verum inuoluunt hi rem magis, quam expediunt. Neque enim in fundamentis sunt iidem. Vtrum *feuda informia sint hereditaria; utrum feuda hereditaria debeant praesumi; unde cognoscatur, feudum hereditarium esse*; imo in ipso hereditario feudo absoluunt filium ab aere alieno patris, siquidem ante effecerit *inuentarium*, quam adierit paternam hereditatem, cetera. Videt haec Bern. GRAEVAEVS in lib. 2. conclus. pract. 154. p. 461. qui ideo titubat manumque tenet, quod ait, tabula, ne Gailii officiat auctoritati. Scilicet, me auctore, his tenebris decretum 2. F. 45. 51. §. 4. propterea occuparunt iureconsulti, ut, quaesiti de *casu singulari*, eum respondere possint pro utraque parte, ut libuit lubuitque. Si nempe ex dubiis & fallacibus indiciis feudum, de quo instituta quaestio, uel *paetitiis* accenserent uel *hereditariis*. Verum absint a sincera iurisprudencia glaucomata haec atque improba sophismata. Peregrinos, qui ita ludunt, conduxere ROSENTHAL cap. 2. concl. 33. atque cap. 7. concl. 20. 21. 22. SCHRAEDER part. 7. de feud. cap. 7. Taceo alios classis eiusdem.

Causae opi-
nionis reie-
ctae.

(ll) Si quidem ea in re sinceri sint doctores, ut *feuda de- mum hereditaria* dicant illa, quae sunt in ultimi possessoris patrimonio. Vt de illis suo arbitratu agat; uendat, illa donet, instituat, leget, permutet, modoque alienet alio. Verum addimus, quod decretum feudale 2. F. 45. 51. §. 4. sit conceptum nude adeoque ualeat de feudis propriis; deinde aetas decreti hereditaria feuda ignorauit fere, ut nequeat de illis intelligi. Legantur huc Hartm. PISTORIS lib. 2. quaest. 2. 3. SCHRADERVS part. 7. c. 7. num. 32. seqq. qui tamen & ipse titubat BERLICHIVS part. 2. conclus. 55. n. 6. 7. BOCERVS cap. ult. de success. feud. quaest. 1. p. 465. 466.

§. 7. Altera est eorum, qui inter hereditarium feudum & illud, quod dicimus ex pacto & providentia maiorum, genus fingunt INTERMIXTVM. Quasi scilicet idem fundus clientelaris, intuitu AGNATORVM, sit feudum ex PACTO ET PROVIDENTIA, quod tamen, si liberi adsint successores, haberi debeat pro HEREDITARIO, quoniam hi soli ex aere & facto patris decessoris obligentur, ut adeo feudum, quod intuitu agnatorum est PACTITIVM, liberorum intuitu HEREDITARIIVM, ex utroque ideo mixtum esse videatur (mm). Verum enim vero futile hoc dogma est & commentitium, quo veritas non eruitur, sed inuoluitur. Nescit sane mixta feuda codex clientelaris: nisi dixeris, ex feudo PROVIDENTIAE quolibet tum fieri MIXTVM, si in illo liberi succedant, obligati ex facto decessoris instar heredum. Ita vero non clientelas habebis distinctas, sed distincta verba. Quod operis est levis & prope nugatorii (nn).

Altera de
FEVDO
MIXTO.

Quod reii-
citur &
confutatur.

(mm) Ad hanc classem pertinent duo fere auctorum genera. Primum est *Pileanorum*, id est Pilei & Bulgari adsecularum, qui omne feudum ordinarie habent pro hereditario intuitu liberorum, quibus aliter in feudum sequi non liceat, nisi iure hereditario. Adeoque nesciunt illi PACTIONATVM siue ex pacto & providentia feudum, nisi forte liberi principio statim investiturae nominentur sintque propterea similes *investitis simultaneae*. Ut adeo tum locus esse nequeat decreto. 2. F. 45. 51. §. 4. Quoniam ita liberi ex pacto & providentia domini succedere videantur in

Altera CLAS-
sis, qui 2. F.
45. 51. §. 4.
accipiunt de
feudo MIXTO
idque vel
sensu
1) Pileano-
rum.

2) DECIANO-
RVM.

feudum, non decessoris, licet patris, beneficio, causa, uoluntate. Quo ipso illud intelligitur, quod Pileani non, ut *prima classis*, hereditaria absolute intelligant, intuitu etiam agnatorum, sed liberorum solo intuitu, constrictorum decretis 2. F. 45. 51. §. 4. Qui doctores audire uoluerit Pileanos, ille euoluere potest *Hartm. PISTORIS lib. 2. quaest. 3. ROSENTHALIVM cap. 2. conclus. 33. & cap. 7. concl. 20. 21.* qui auctores hic sunt plenissimi. Verum displicuit hoc aliis, quoniam ita liberi onerandi essent in omni feudo ex facto patris, nisi & pater & *liberi* inaugurati fuerint simul in quadam *societate*, exemplo nonnisi rarissimo. Licet tum liberorum iura, uiuo patre, quodammodo sint suspensa, quae tamen, patris demortui ergo, nequeant illis ideo negari, quoniam eodem tempore, modo, iure feudum a domino utrique acceperint. Vt igitur uia esset, liberandi a facto & aere alieno decessoris patris liberos neque tamen ideo expungere opus esset decretum feudale 2. F. 45. 51. §. 4. nouum ingenii partum produxerunt iureconsulti recentiores. Scilicet laudatum modo decretum in illis tantum feudis tenere liberos ex factis & aere alieno paterno, in quorum formula clientelari occurreret nomen *heredis tibi & tuis liberis eorumque heredibus*, cetera. Tum enim credendum esse, largitorem feudi illud uoluisse hac formula, ut unum idemque feudum alio intuitu agnatorum scilicet *PACTITIVM* esset, alio, utpote liberorum, *HEREDITARIVM*, id est, uniuersim ex utroque *MIXTVM*. Hoc iuris inani figmento sibi a temporibus *DECI* innumeri placuerunt doctores, quem habent pro fabulae auctore *BORCHOLTEN cap. 4. n. 17. 18.* Ludunt certe hoc iuris aenigmate ex nostratibus *Hartm. PISTORIS lib. 2. quaest. 3. §. 14. CARPZOVIVS part. 2. constit. 47. def. 1. VVLTEIVS cap. 8. n. 30. VVVRMSER class. 3. sect. 5. de feud. improp. n. 77. LVDVVELLYS in obseru. feud. p. 72. b. m.*

STRY-

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

*Causae utri-
usque opini-
onis, nostro
iudicio im-
probatae*

I) PILEANO.
RVM.

Pileanorum
nona expli-
catio ex lu-
mine aliis i-
gnorato.

mun genus adpellare possemus feuda *perpetuaria*: alterum, *personalia* aut temporaria. In primo liberi & posterius omnes causam debent *successionis patri*, auo, maioribus eorumque prouidentiae: non autem in altero, *ubi successio* prouenit a *domini* solius beneuolentia singulari. Cum igitur in primo tantum feudi genere gratia debeatur patri; in altero autem domino soli: iam nunc facile patet, quare decretum 2. F. 45. 51. §. 4. obligatos uelit liberos ex facto patris; non autem in ultimo. Sed quorū dilabor? Scilicet parum abest, quin fiam nunc & ego Pileanus, quem principio tantopere impetii aduersis argumentis. Neque enim noui doctorem, qui ante nos Pileanorum sectam adiuuerit a nobis allatis coniecturis. Quae si uerae sunt, uti ueras esse feudorum ratio ostendit ueterissima; tum Pileani omnino aliorum sententiis debent anteferri. Neque porro a nobis re differunt, sed uerbo tantum. Quoniam illa feuda, quae decretum 2. F. 45. 51. §. 4. tangit, *hereditaria* salutant, quae nos habemus nihilominus pro *pactionatis* siue, ut mollius loquar, *pactitiis*. In

2) DECIANO- ALTERA opinione Decianorum scilicet desideria sunt quam-
 RVM *confutatio*. plurima. Tangamus ex pluribus unum. HEREDIS uerbo
 & Longobardi & Germani semper usi sunt pro *liberorum*
 synonymo. Ideo enim uulgi sermone dicimus hodieque
 absque herede mortuum (er ist ohnbeerbet oder ohne Er-
 ben verstorben) qui caret liberis, quamuis extraneis he-
 redibus non destituatur, quod etiam supra p. 55. dictum.
 Imo in ipso iure clientelari *feuda hereditaria* non illa ad-
 pellantur, quae sunt in patrimonio & bonis hereditariis;
 sed ea tantum, quae non, ut olim factum, sunt *personalia*,
 uerum *perpetuaria*, transitura in posteros omnes. Quod
 cum ita sit, frustra sunt, qui in formulis clientelaribus ab
heredis mentione uinculum nectunt consecutionis ad feu-
 da

da *hereditaria* uel ut clarius loquar, *patrimonialia*. Imo apposite monuit uir illustris, COCCIVS in *hypomnem. feud. tit. 3. §. 39. p. 39.* quod si *heredis* uerbum feuda & clientelas uerteret in patrimonium aut rem hereditariam, exularent omnino *paſſitia* feuda e Germania nostra, omniaque redderentur *hereditaria*. Idque ideo, quoniam nullae aliae formulae sint fuerintque olim in curiis clientelaribus, quam hae: *tibi & tuis heredibus*, uerbulo *legitimis* nunc addito, nunc omisso. Quod etiam testimonio suo confirmat *dn. praeses* fide tabularii clientelaris. Taceo alia, cum satis cognitum sit, huius classis doctores uel ignorantia peccauisse, *Pileanorum hereditaria* feuda, quae eadem quam *perpetuaria* illis fuerant, habendo pro *patrimonialibus*: uel ludendo atque utendo his uerbis instar decipulae, ad liberos nunc irretiendos ex obligatione patris, nunc solvendos & liberandos.

§. 8. In TERTIA erimus nos. Qui liberos ex facto parentum habemus obligatos in feudis ex PACTO & PROVIDENTIA (oo). Licet enim illi causam succedendi maiorum debeant prouidentiae, non beneficio aut uoluntati patris decessoris: alia tamen supersunt, quare hoc onus paternum in liberos nihilominus deuoluit auctor decreti (pp). Quod cum placuerit illi, frustra est philosophia, ob quam causam placuerit, in curiis quidem clientelaribus (qq).

Tertia de feudis ex PACTO & PROVIDENTIA.

(oo) Feuda ex pacto & prouidentia maiorum dicimus illa, quae primus acquirens non *personali* iure, ut olim fuerant clientelae Longobardicae i. *F. 1.* accepit; sed *perpetuario*, pro se & posteris statim suis, siue heredis uerbo adjecto siue minus. In primo enim genere si filius successit, fa-

Tertia CLASSIS eorum, qui 2. F. 45. 51. §. 4. accipiunt de feudis ex pacto & prouidentia.

Etum erat illud ex beneficio solius *domini*; si uero in *altero*, id ex prouisione habebat primi acquirentis *uasalli*. Quae causa est haud dubie, quare in *altero* auctor decreti obligauerit filium ex facto patris, ob causas p. 69. 70. explicatas: in *primo* autem non potuit sic obligare, ne domino largitori fieret iniuria excideretque filius gratia eius, non a patre quaesita. Vnde nunc facile est ad intelligendum, cum, quod uera sit nostra doctrina, tum quid differat a sententiis aliorum. *Veram* esse patet inde, quoniam *feuda pactitia*, quae nos descripsimus, sunt fuerantque tempore conditi decreti *propria & ordinaria*, de quibus loquitur omnino illius auctor in uerbis uniuersim & nude conceptis; contra autem *personalia* feuda iam tum fuerant rariora, *impropria*, fere sublata per desuetudinem, ut adeo in classe exceptionum essent, quas decretum, uerbis absolutis conceptum, noluit attingere. Neque potuit innuere decreti auctor *hereditaria* feuda in sensu, quo synonymum sunt rerum *patrimonialium*. Partim, quod *codex iuris* feudalibus hoc ultimo sensu feuda *nesciat*: partim, quod de illis *nullo* opus hic esset *decreto*: partim etiam, quod eodem iure tum & *agnati* ex facto decessoris obligati, qui tamen liberantur. Aliena itaque nostra doctrina est *primum* a *PILEANIS*, quoniam feuda, quae ipsi *hereditaria* dicunt, nos habemus pro *pactitiis*; contra quae illis *pactitia* sunt, illa adpellauimus *personalia* cum priuilegio domini, ut liberi succederent. Neque agnoscimus *DECIANOS*, quoniam *mixtorum* feudorum & nomina horremus & definitiones. Reprobamus etiam *PATRIMONIALIVM* feudorum patronos, quod *codex Longobardicus* hoc genus nescit neque adeo de his intelligi potest decretum. Si itaque nostris hic uerbis esset scribendum, expungerem uocabulum *hereditarij* tantopere *homonymum & aequiuocum* hisque nominibus, licet

licet nonis, feudorum genera distinguerem, ad lumen adfe-
rendum decreto 2. E. 45. 51. §. 4. Scilicet feuda sunt 1) PRE-
CARIA, id est, a domino reuocabilia semper 2) PERSONA-
LIA, eaque iterum uel absolute talia, quae uasallis relin-
quantur nonnisi ad uitae dies uel 3) cum PRIVILEGIO do-
mini de feudo ad posteros ituro 4) PERPETVARIA eaque
uel intra certum gradum uel 5) INDEFINITA, in gradus po-
sterorum innumeros perennia, non tam ex gratia domi-
ni, quam ex prouisione primi acquirentis & iuris iam-
nunc ordinarii 6) PATRIMONIALIA siue Romani iuris sen-
su hereditaria. De quarta & quinta specie accipio egomet
decretum 2. E. 45. 51. §. 4. iterum iterumque laudatum. Ad-
do nunc uisum forensem. Cum omne feudum hodie ipso *Ufus forensis.*
iure, non domini priuilegio singulari, *perpetuarium* sit at-
que *successionis indefinitae*: facile intelligitur, quod in omni
etiam feudo hodie credi debeat, *filium teneri ex facto & ae-*
re alieno patris decessoris etiam intuitu clientelarum. A qua
obligatione, si quis filius liberari uult, opus est, ut eius
rei causas adferat, unde intelligatur, feudum non esse in
numero ac genere illorum, de quo loquatur modo com-
memoratum decretum clientelare. Et haecenus, quid
iuris sit per instituta Longobardorum. Nomina iurecon-
sultorum, qui sub eodem uexillo ni castris nostris mili-
tant NEAPOLITANO uel SICULO, quamuis diuersis aliquan-
tum conatibus, multo longoque numero conquiesuerunt
BERLICHIVS *part. 2. conclus. 55. 56. Harm.* PISTORIS *lib. 2. quae st.*
2. 3. COTHMANNVS *uol. 4. respons. 8. n. 22. 23.* qui huius generis
auctorum laudat nominatque aliquot centurias. *Carolus a*
KIRCHBERG cap. 3. n. 90. qui curatus est & luculentus.

(pp) De quibus nos plene planeque egimus p. 69. 70. su- *An liberet fi-*
perius. Ceterum nolunt alii decreti huius causas sic adiu- *lium scriptu-*
uare. Credunt enim aliisque conantur persuadere hoc. *ra inuenta-*
Aucto- *rii?*

Auctorem decreti non omnem ex facto patris obligatum uoluisse filium, sed illum tantum, qui neglexerit paterni allodii *inuentarium*. Tum enim puniendum fuisse neglectum filii, ut etiam ex feudo defuncti patris teneretur creditoribus. Ita sentiunt *Alb. BRUNVS cons. 18. ZASIVS part. 8. n. 10. SCHENKIVS ad 2. F. 45. Ita etiam GAILIVS lib. 2. obs. 154. MYNSINGER cent. 3. obs. 67. SCHRADER part. 7. c. 7.* in omni fe-re genere feudi confectione inuentarii liberandos esse putant liberos ab obligatione facti aut aeris alieni decessoris alique, quos laudat refellitque sigillatim *BERLICHIVS part. 2. conclus. 55. n. 9. 10.* Alii inter feudum distinguunt *nouum & antiquum*: in illoque filium obligari putant, non autem in *ultimo*. Verum & haec opinio est refellenda. Quoniam decretum *2. F. 45.* uoce feudi *paterni* utitur, quatenus primus acquirens non excedit a posteris ultra quartum gradum. Nam exemplum feudi producit, in quo & succedere possit *agnatus*. Qui alias in patris feudo ceu successor ex latere primi acquirentis nihil habet iuris. Sunt etiam, qui decretum *1. F. 45. §. 4.* non aliud putant uelle, quam hoc, ne filius neget patris heres esse, siquidem ipse hereditaria bona habuerit, non si fuerit inops & bonis omnino nudus. Sunt, qui obligant *filium* etiam hic, sed tamen non nisi in redditibus feudi ac fructibus. Nec quicquam vero in illius substantia, fundisque ipsis clientelariibus. Ipsius enim putant domini interesse, ne adficiantur hi aere defuncti alieno. Quapropter etiam alii putant, tantum filio successor etiam relinquendum esse de fructibus feudi, ab ipsis creditoribus, ut habeat uictui & cultui necessaria neque eo redigatur, ut seruitiis clientelaribus dominus destituatur, ob uasalli inopiam. Simile igitur hoc ius esse priuilegio competentiae. Verum enim uero cum decretum *2. F. 45.* minas fibret, feudi priuatotias, respon-

an patris in-
opia?

an fructuum
feudi promissio
facta creditoribus?

an aliquod
ue eficium
competentiae?

spondeatque casum, si filius, propriis forte bonis diues, malit amittere feudum, quam patris esse heres, quod tamen in modo datis temperamentis a filio non potest expectari: non uideo, quomodo decreta his etiam limitibus queant constringi. Sed quo fine omnium conquirem hic figmenta, cum gloria nulla ex enarratione opinionum; sed ex recta ueritatis indagatione.

(99) Nolo mala uerba colligere, quibus impetere solent decretum quam plurimi doctores. Offendes, qui illius auctorem deuoueant *diris*, quod illustribus praesertim familiis crucem fixerit in obligatione ex facto patris praestanda ex ipsis etiam clientelaribus bonis praediisque. Sunt porro, qui decretum habent pro *sacrilego*, quod perdat domini beneficia in gratiam beneficiariorum, qui decesserunt. Sunt qui *rationes* eius damnant execranturque, quas *bardas*, *stupidas*, *absonas*, *stultas*, imo *brutas* & *infantissimas* dicunt. Quasi scilicet filius ex decalogo teneretur demortui patris nomina soluere ex opibus uel alienis uel propriis. Sed quorsum haec florum sparsio. Fluit illa ex mente WESENBECII in *oeconom. Cod. ad lib. 6. tit. 27.* quem refellit SCHVTZIVS coll. feud. c. II. p. 194. tutor magnus decreti. Scilicet id dicendum, utrum locus sit legi, tot iudiciis damnatae, in prouincialibus Germaniae clientelis? Quod operis est iam nunc efficiendi.

Aduersus decretum 2. F. 45. 51. §. 4. mala uerba.

CAP. VI.

De obligatione successoris

in feuda prouincialia

Germaniae,

den Landesfähigen Lehen.

L

§. 1.

§. I.

*In prouin-
cialibus
clientelis de
obligatione
successoris
disputatio
multiplex in
Germania.*

A Longobardis nunc ad GERMANOS eorumque iura in OBLIGATIONE SVCCESSORIS IN CLIEN-
TELAS PROVINCIALES EX FACTO DECESSORIS
est deueniendum. Dici autem uix potest, quam hic
iterum turbida, confusa & peruersa sint dogmata,
sententiae, responsaque iureconsultorum. Nauabi-
mus igitur operam, ut principio constet, quid no-
bis uideatur: deinde etiam quid contra sentientibus
debeat reponi.

SENTENTIA

I. NOSTRA,

quae obligat

necquicquam

successorem

in clientelas,

ne filium

quidem.

Argumen-

tum a) ab

auctoritate

LEGIS.

b) fide diplo-

matum in

contractibus

clientelari-

bus.

§. 2. Est igitur apud me opinio certa & stabilis:
GERMANICO IVRE EX FACTO DECESSORIS NEC-
QUICQVAM OBLIGARI NE FILIVM QUIDEM SVC-
CESSOREM IN CLIENTELAS PROVINCIALES denen-
Landesfürstigen Lehen. Quam sententiam argumen-
tis nunc tueor, quae sequuntur. Principio clara est
LEX, quam produnt interpretes Sueuus & Saxo, his
quidem uerbis: PATER SI HABEAT FILIVM IN FEVDO
SVCCESOREM, QVI NON SIT EIVS HERES IN ALLO-
DIO, ILLI FEVDVM DEBETVR NIHILOMINVS (aa).
Deinde usum legis curialem etiam loquuntur publi-
ca DIPLOMATA atque emti uenditi, donationis, per-
mutationis contractuumque feudalium aliorum in-
strumenta, in quibus mentio semper fit consensus
filiorum curata & stabilis. Nulla certe causa alia,
quam hac, ne illi, patribus demortuis, feuda reuo-
carent rescinderentque contractus. Hoc quidem

iuris

iuris colore, quod in clientelis nulla ex facto decessoris obligatio filio successor (bb). Porro cum omnes fere iureconsulti illud agnoscant, quod Longobardorum hic decreta 2. F. 45. §. 4. rationibus clientelariis parum sint consulta, imo inconcinna prorsus; mirum non est, peregrinis ideo Germanos in patria calculos suos denegavisse (cc). Praeterea neque opus hic fuerat Germaniae nostrae lege aliqua peregrina. Quoniam hanc causam pristinis moribus ante habuit definitam, quam locum faceret decretis Longobardorum (dd). Et licet aliquos doctores in ipsa Germania egerint haec paulo in transuersum: potiores tamen sunt illi, qui testantur, supermas Germaniae curias pristinos in hoc genere mores nequedum migravisse (ee). Accedit, quod patrii iuris lumina, quae in provinciis aliquibus obfusa & peregrini decreti glaucomate fere deleta sunt, in aliis tamen adparent illa hodieque clare & insigniter (ff). Aliud argumentum habent illi, qui vinculum hoc consecutionis nectunt a liberatione filii successoris in PRINCIPATV ad soluendam quoque obligationem ex facto patris in feudo PROVINCIALI (gg). De primo agatur in sequenti capite ex instituto. Tandem illi etiam sentiunt nobiscum, qui absoluunt filium successorem in feudo, hac formula collato: TIBI ET LIBERIS. Quoniam Germanico iure HERES est synonymum LIBERORVM (hh), ut

c) Longobardica instituta rationibus feudorum inconcinna.

d) quae recepta sunt, non nisi salvis patriae moribus clientelaribus

e) quorum usus in supremis Germaniae curiis patet etiam nunc

f) supersunt etiam in provincialibus statutis non parvae reliquiae.

g) vinculum consecutionis a principatibus Germaniae ad feudum landgrafica.

h) formula heredis patrio iure utimur pro liberis.

adeo uerba : TIBI ET TVIS HEREDIBVS non uertant in aliam indolem feudum. Quo tamen errore, qui contra sentiunt, omnino aguntur.

IVS GERMA-
NICVM
liberat ab
obligatione
successorem
in feudo.

TESTIMO-
NIO
1) interpretis
SAXONIS,
im Landr.
lib. 2. art. 21.

Landrecht
lib. 1. art. 20.
21.

Landr. lib. 1.
art. 9.

(a) Plura sunt loca, quae cum ex *Sueuici*, tum *Saxo-
nici* interpretum codicibus hic sunt conducenda, unde
clare constat, *successores in feuda* (*licet filios*) *necquicquam
obligatos fuisse ex nominibus & factis decessorum*. Verba ita
concepta sunt in CODICE MSCTO *dn. praesid.* in dem *Sächs.
Landrecht lib. 2. artic. 21.* hat auch ein Mann einen Sohn,
der sein Lehns-Erbe ist, und nicht sein Erbe nach Land-
recht, er behält das Lehen. Siue, quod codices habent
in publicum euulgatae: Hat auch ein Mann einen Sohn
der sein Lehens-Erbe ist nach Lehenrecht, er behält seines
Vaters Gebäude mit mehrern rechten, dann der sein Er-
be ist nach Landrecht. Vnde plura intelliguntur. *Prin-
cipio* filium feudi paterni successorem manere, quamuis
patris nolit esse heres in allodio. *Deinde* uerbi mentio-
nem hic fieri Lehens-Erbe, non quod decretum respiciat
ideo feuda *mixta*; sed quod Germanica iura hoc filii sy-
nonymo soleant uti. *Post* liberiora iura esse in feudo suc-
cedere, quam in allodio. *Demum* ne quidem aedificio-
rum causa obligari filium successorem, multo igitur mi-
nus de ipso fundo clientelari. Conuenit huic instituto il-
lud, quod *lib. 1. des Landr. artic. 20. 21.* dicitur, donare
tantum posse uasallum uxori ea, quae sint intra certum
modum, nisi accesserit consensus futuri successoris, filii
etiam. Cuius in utroque articulo mentio fit. Porro im
Sächs. Landr. lib. 1. art. 9. significantius dicitur: Stirbt
auch einer, der sein Lehen einem andern auflassen solle,
dessen Sohn ist es nicht pflichtig aufzulassen. Er hab
denn selber mit gelobt oder Bürgen davor gesetzt. Suo
igitur

igitur facto tenetur filius in feudum successor, non alieno patris antecessoris. Quid? quod magis est, neque in bonis auitis integra patri alienatio, sine liberorum consensu facta. Quis igitur in eodem iure dubitauerit de feudis.

Landr. lib. 1. artic. 22. Ohne der Erben laub und ohne Gericht mag kein Mann sein eigen Gut, noch seine Leute ver- *Landrecht lib. 1. art. 52.*
geben. Scilicet pater de bonis ex suo quaestu paratis dis-

ponere poterat: non de auitis, sine liberorum consensu. Quod repetitur in dem Weichbild *art. 60. 61.* Praeterea collatio instituitur inter factum domini, quo in feudo non teneatur uasallus & patrii uasalli, quo neque successor obligetur filius in feudo. *COD. MSCT. dn. praef. im Sachs. Lehn. art. 56.* habet illud his uerbis: *de mann is nit plich-*

tig sin es herren lenende te lesten. Noch dat Kind sin es uaters um sin gut to latene. Quod uulgares codices des Sachs. *Lehn. art. 55.* ita solent reddere: der Mann ist auch nicht

pflichtig seines Herren Geliebde iemands zu leisten (*uasallus nemini tenetur ex facto domini sui in feudo*) noch auch *Lehenrecht art. 56.*

ein Sohn seines Vaters, daß er sein Gut auflassen solle, (*neque filius tenetur ex facto patris in fundo clientelari*), & quae sequuntur deinceps. Conueniunt Saxonico hic iuri etiam SVEVICA, unde quoque loca hic conquiremus.

Schwab. Lehenrecht cap. 98. p. 118. iisdem uerbis utitur, *2) interpretis SVEVI*
quae audiuius ab interprete Saxonico: der Mann ist *Lehenrecht c. 98.*
nicht schuldig zu leisten des Herrn Gelübde, noch das Kind des Vaters.

Quantum igitur abest uasallum teneri ex domini facto aut aere alieno; tantum abest obligari ex facto patris filium uasallum. Neque etiam ulla obligatio filii uasalli in feudo ex delicto patris. *Schwab. Lehenr. cap. 89.* *Si pater delictum commiserit feudale, priuetur feudo undicetque illud sibi dominus.* Het aber der mann einen Sohn, dem sol er (*de domino loquitur*) das lehen leihen. Porro

cap. 89.

cap. 83.

Schwab.
Landrecht
lib. 1. art. 20.
21.Landrecht.
lib. 1. art. 52.Liberant ab
obligatione
successorem
feudalia
DIPLOMA-
TA.

neque respondere tenetur filius in causa feudali ex facto patris. Schwab. Lehenr. cap. 83. der Sohn antwortet nicht an des Vaters statt in Lehenrechte. Nisi actio sit iure concepta in rem, uiuo patre. Es sey dann daß er das Gut in seiner Gewalt habe, da der Vater um beklagt werde, da er lebete. Neque aliter in uxorum donationibus, si ultra modum sint, cum filiorum consensu suscipiendis. Schwab. Landr. lib. 1. art. 20. 21. Es giebt ein Mann sein eigenes seinem Weibe nicht ohne der Erben urreub, wenn sie zu ihren tagen kommen. Sonst schadet ihnen nicht die Gabe, die ein Vater gethan hat. Imo etiam de bonis auitis habet im Schwab. Landr. lib. 1. art. 52. On der Erben (quo nomine liberi intelliguntur in uernacula) gelov mag kein Mann sein eigen Gut noch seine Leute ver- geben. De bonis auitis hic sermo est paterno distinctis, dem errungenen. Neque inde argumenta nostra sunt infirmiora, quoniam utrique Saxo & Sueuus ita conspi- rent, ut unus alterius simia atque satelles. Partim quo- niam in rebus antiquis uersamur, ubi leuiiores etiam suf- ficiunt probationes; partim, quod utrosque *speculatores*, quo uerbo illi innotuerunt, adiuuent argumenta etiam a- lia rationesque feudales, quae iam nunc subsequuntur. Vix autem mihi Schilterus uenia dignus esse uidetur, quod haec loca tanti momenti adeo frigide leuique tractauerit brachio *in comment. ad ius Alemann. p. 329. 349. 358. 359.* Ut operae pretium non sit, illius meminisse.

(bb) Iudicio *dn. praesidis* omnia tabularia exscribere o- porteret illum, qui in singulis hic requireret exempla si- gillatim. Id fide illius adfirmo, quod medii aevi formu- lae contractuum clientelarium non aliis conceptae sint uerbis, quam hisce: *Ego Henricus cum consensu Alberti filii mei & fratris mei Ottonis & consanguineorum meorum Friede- rici,*

rici, Caroli, Ludouici uendo, oppignero, dono, permuto, mansum hoc uillae meae beneficii seu feudi mei, cetera. Quem contractum ne quis futuro infringat tempore litteras has conscripsimus & munimus nostro sigillo. Et, ne fingere has formulas uideamur, dabimus speciminis loco diplomata aliqua e CODICE MSCTO DOBERLVCCIANO, quem descriptum habet dn. praeses. Primum quidem seculum fere attingit decimum tertium, in quo BODO miles de YLBVRG, una cum FILIIS Bodone & iterum BODONE (qui sermone istius aevi fuerant aequiuoci) coenobio aliquid de fundo clientelari uendiderunt, cuius uerba recitabimus in margine (). ann. 1311. Alte-*

(*) Diploma ipsum uerbis conceptum est, quae sequuntur: Nos BODO miles senior de YLBVRG una cum filiis meis Bodone & iterum Bodone, recognoscimus publice profitentes, quod de uoluntate unanimi & consensu quandam partem merice, quae adiacet uilli Stupusch, domino abbati & conuentui fratrum in Dobirlug uendidimus isto emptionis & uenditionis titulo mediante, pro quibusdam debitis, quibus eisdem fratribus obnoxii tenebamur, nobis integraliter relaxatis, & argenti etiam nobis superadditis decem marcis. Termini uero praefate merice a nobis personaliter distincti incipiunt a loco qui Bolbrucke uulgariter nominatur, & intercurrentibus signis aliis uersus ad locum alium, qui Mosbrücke dicitur, protenduntur. Abhinc mediantibus signis aliis directe ante paludem quae Ven dicitur, proceditur. Dehinc occurrentibus plerisque signis usque in Riz noscitur procedendum, ab hoc autem loco usque Rane signis interpositis percurratur, ab isto autem signo usque in Pechoum signis uariis adiacentibus peruenitur, & sic directe proceditur usque riuulum qui communiter Vliez dicitur, ueniatur, ibique prehabiti termini finiuntur. Haec singula & uniuersa cum omni iure & utilitate pacifice & quiete perpetuo possidenda memorato Domino Abbati & conuentui a nobis tam rationabiliter uendita, liberabiliter resignamus, ita quod nullus heredum seu successorum nostrorum in premisis omni tempore post futuro sibi iuris quicquam ualeat uendicare, unde praefatum monasterium aut ipsius fratres quomodolibet perturbentur. Adicientes, quod praedicti fratres de Dobirlug atque ipsorum familia qualiscunque cum curribus, equitaturis, siue etiam pedestres Liebenverde nostram transierint ciuitatem, ab omni uexatione uectigalium seu thelonei sint de cetero penitus absoluti, nec a quoquam homine eternaliter pro huiusmodi impendantur. Homines uero ipsorum in Abbacia ubilibet commorantes in Liebenverde pensam debitam ab antiquo secundum consuetudinem annis singulis soluere non obmittent. In horum omnium euidenciam certiore hanc litteram super premissis confectam & conscriptam, nostris quoque sigillis firmiter roboratam supradictis fratribus dedimus pro cautela & munimine sempiterno. Testes horum sunt Henricus de Sebin, Vlricus de Belgern, milites Cuneko de Rodestoc, Ientsch de Viechtenberg, idem dominus Henricus Abbas in Dobirlug, Frater Vlricus Prior, Henricus

ann. 1353.

Alterum est magis momentosum. Nam in eo uasallus de uinea sua ad sacrae coenae usum aliquot tantum modios musti adsignauit coenobio. Quod nefas esse credidit, nisi filios haberet donationi ex fundo clientelari consentientes (**).

ann. 1387.

Tertium in uernacula est scriptum, ubi uerbo *heredum*, ut quoque alias, intelliguntur liberi aut descendentes (***). Hoc igitur cum ita sit, quod milites, beneficiarii, uasalli, in clientelaribus Germaniae praediis nihil

ricus de Mülberg, monachi monasterii antedicti & plures alii fide digni. Acta sunt hec Anno Domini M. CCC. XI. in die beatorum martirum Geruasii & Prothasii. Haecenus diploma.

(**) *In nomine Domini. Amen. Nos Geuehardus nobilis de Quernuorde recognoscimus per presentes, quod heredum nostrorum dilectorum uidelicet Brunonis, Borchardi & Geuehardi, FILIORVM & omnium quorum interesse dinoscitur, consensu accedente, donauimus & donamus religiosi uiri domino Abbati & conuentui monasterii in Eyleuuerstorph tinam musti XVIII. stapas capientem ex uinea in monte Smanico situata singulis annis distribuendam, quam custos dicti monasterii recipiet annuatim & mediam partem ad opus Dei ministrabit in celebratione missarum. Reliqua conuentui iam dicto in uigilia sancti Martini distribuet. Si autem contingeret forte, quod aliquo tempore uinum in predicta uinea ex sterilitate terre uel per quemcunque modum deperiret, ex tunc nos & nostri successores uobis ex cellario nostro promissam tinam musti dabimus occasione qualibet amputata. Ut autem donatio talis, ut premissum est, per nos & nostros sequaces inuiolabiliter obseruetur, dedimus presens scriptum nostro sigillo communitum. Datum anno Domini M. CCC. LIII. In die sancti Viti.*

(***) Verba diplomatis an. 1387. scripti, sunt, quae sequuntur: Wir Brun und Heinrich giprunder von gotisgnadin Heren czu Quernfurte thun kunt in dissem Briffe alle den vye vn sehin adie hōrn lese, daz wir mid wolbedachte mure, mit willin vnde volbort vns erben haben vorkonft recht vnde retheliken deme Ersamen Ern Johann von Dcheliez apte vnde dem gotishuse czu Eylwarstorf vnsern Eendin zeu aluersiat vñ f. l. d. in vnde in dorffin, vnd haben den Eendin an den apt vnde an daz Gotishus czu Eylwarstorf giwist mit allin nuzen vnde werdin, alz wir en gihat haben, nichtis nicher vñ ginomen, mit Winterkorne vnde Summerkorne vnde funderlich den fieszendin, Den zeendin haben wir en gigein vor Eweihundert schmale scog vnde vor vier hūffe an der gibrente vñ dem Kunberge, den f. vñs vierzalt vnde giwert haben, an den zeendin wollen wir daz Eginante gotishus schūgen vnde vor leyndigen alz an andire des gotishus gutern vnde schul- lin obir den zeenden leyenen heren lyse, noch zeie obir uns noch wider vñs ane argelist. Das disser kouff gute vnde ewige macht habe, des haben wir czu vrfunde vnde ganczer festennunge unser beider Ingesigel vor vñs vnde vñse erbin an disin brieff lasin hengen, gigein ist noch Gotis gipurt Druezhunder iar, dar noch in dem Sibin vnde ahezi- stin iar, an deme Diastage vor sancte Agnetin tage der Juncfrauen.

hil disposu^{erint} quicquam, nisi consensus facta mentione
suorum filiorum, quis quaeso dubitauerit unquam, quod
 alias horum nulla fuerit obligatio ex facto, onere, aere a-
 lieno patris in praedio clientelari. Non enim credi pot-
 est filiorum nomina in contractuum libellis extare dicis
 forte causa. Partim, quod iureconsulti eam demum in-
 terpretationem probent, quae facit, ne uerba sint frustra-
 nea, sed aliquid operentur. Deinde cum filiorum nomi-
 na in contractibus feudalibus non semel tantum aut ite-
 rum adpareant: uinculum consecutionis, meo quidem
 iudicio, est hoc, non omitti illa potuisse sine periculo me-
 tuque, ut, quæ pater contraxerat in feudis, filii rescin-
 derent redderentque irrita. Praeterea si uxoris, agna-
 torum, consanguineorum nomina hunc finem habuere,
 ut constaret, negotio accessisse horum consensus: nemo
 ire poterit inficias, eundem finem propositum habuisse
 filiorum quoque commemorationem. Sic uictalitii aut
 iuris causa alias formulas habes frequentissimas: mit voll-
 wort, einwilligung, begehren, verlangen unserer Ehe-
 genosin, Eischwirthin, cetera. Imo dabo quartum di-
 ploma, in quo primum occurrit consensus *agnatorum*, tum
matris, uiduae, demum *liberorum* (†*). Vnde satis certe
 M patet,

(†*) Verba diplomatis ita an. 1420. concepta sunt: Ich Kersten Benlene vnde Bastian myn Bruc-
 die, vnde Kunne vnser muter vnd vnser Erbin bekennen vffentlichin an dñm vffin briefs
 se vor allin den de En sehen horn abir lesin, das wir med wolbedachten mite vnde gancs
 gen rathe vnser freunde habin vor saezt vnser ezenden da ezu albirlede deme Erwerdigen
 in gote Väter, Ern Johanse apte vnde der ganczen samptunge des clostirs ezu Eluers
 Horff vor sumfzig gute güldene rinschir were, dy vns der Egenante Er Johans apt des
 obgenanten clostirs lezunt gancz gar vnde wolbezalt hat, vnde dy wir in vnser vffinber-
 lichin nucz und fromen gekort vnde gewant habin. Auch schal der Egenante Er Johans
 apt vnde sine samptunge der Egenanten ezenden vff hebin vnde gebruchen an allirlede ar-
 gelist vnde hindernisse ader weddirsprake. Auch were abir das ab dy egenanten Kerstan,
 Bastian vnde Kunne Ere muter vnde ere Erbin den mergenanten ezenden wolden wedir
 losin,

patet, omnium eandem quoque fuisse in eodem diploma-
te causam, id est, necessarium cuiusvis consensum. Quod
quidem nobis fuerat hic commonstrandum.

*Liberant ab
obligatione
successorem
instituti pe-
regrini rati-
ones incon-
cinnae.*

(cc) Supra cap. 5. §. 8. litt. qq. iam audiuius querelas illorum
iureconsultorum, qui decreta 2. F. 45. 51. §. 4. habent pro
pestilentissimis in iure feudali. Accedit, quod rationes,
quae tangere forsitan potuerunt Longobardos, a Germa-
nis nostris absint longissime, quod pariter est dictum p. 69. 70.
Inprimis uero notandum est illud, quod olim quidem *per-
petuaria* feuda non nisi fuerint ex priuilegio singulari, ad-
eoque id dari poterat honori genitoris, ne facta illius a
successore redderentur irrita: hodie autem cum principis
aut domini indulgentia generali, id est, lege feudorum
continuentur perpetuenturque successiones, iam nunc ma-
ior ratio domini est habenda. Cui certe decreta 2. F. 45. 51.
§. 4. non poterunt non displicere. Vbi igitur peregrina in-
stituta a rationibus nostri aevi abhorrent: ibi certe credi
non debet, illis factum esse locum in Germania. Ut po-
tius recta nos ratio doceat iubeatque obicem ponere ab-
sonis peregrinorum institutis. Illud igitur superest, ut
credi non debeat, regnare in Germanis decreta 2. F. 45. 51.
§. 4. nisi in illis prouinciis, ubi illa in prouincialibus sta-
tutis

lofin, so solin sy vns vnd vnsern goezhus dy Bezablunge Ein firtil iar czu vorn vff sa-
gin vor Winachtin. Sondirn were abir das dy Egenante summe goldis in winachtin
heiligen tagin nicht bezalt worde vns vnd vnserm goezhus. So sal dy Egenante czende
vns vnde vnserm goezhus sten nach Ein iar darnach. Also lange das dy Egenante somme
goldis vns vnd (vnserm) goez hauez gar vnde wol bezalit wird / vff dy rechlin genantin
tage czit. Des czu vrkunde unde kennionisse das alle vorgenanten vnder schreben rede,
stücke vnde artikel dessis Briffis von vns vnde vnsern Erbin stete vnde gancz gehaldin
werdin, habe ich Egenante Kerstan Benleue myn Ingesigel wissintlichin vnde met wol-
bedachte mute gehangin an dessin vffin Briff, vnde des Bastian myn Bruder vnde Kun-
ne vnser muttir lezunt hir czu gebruchen. Gegeben noch Cristi geport virczenhundert iar,
dar nach in deme czwenzggesten iare an dem abinde der heiligen Junfrauwin. Priste Bir-
ginis.

tutis sunt repetita. Aduersus quae nulla nobis disputatio. *Liberant*
 (dd) Scilicet, quoties est pugna patrii iuris & Longo-*successorem*
 bardici, toties non primum debet expungi, sed deleri al-*auctoritas &*
 terum. Neque enim nostra sustulimus, ut pareremus a-*aetas patrii*
 lienis. Is potius finis est nostrae reipublicae, ut in subsi-*iuris ante*
 dium uocemus aliena, ut domi nata iura suppleant, adau-*Longobardici*
 geant, firment illustrentque. Accedit, ut, quam utrisque
 etiam *speculatoribus* Saxoni & Sueuo demus aetatem; illa
 tamen superatura sit tempus, quo Longobardica instituta
 audita sunt in clientelaribus Germaniae nostrae curiis. Ut
 adeo pristini hic mores nostri firmissimo talo persistere
 uideantur.

(ee) Illud scilicet nobis nunc est demonstrandum, quod *Liberant suc-*
 CVRIAE IMPERIALIS supremae fuerint sententiae illae: *ne cessorem CV-*
ex facto decessoris uel filius teneretur successor in feudum & *RIAE S. R. L.*
clientelas. Cuius dogmatis producere possumus testes *SUPREMAE.*
 magnae fidei & auctoritatis forensis. Primus & princeps
 sit *GAILIVS lib. 2. obseru. 154. n. 4. 5.* Postquam enim docue-*Testibus*
 rat, decreta de obligatione filii successoris uera non esse *Gailio.*
 in feudis ex pacto & prouidentia, sed tantum in hereditari-
 is; deinde exploserat ut rem iniquam, ut successor uasallus,
 qui feudum soli domino referat acceptum, aere tamen
 alieno teneatur obligeturque, si pater fuerit antecessor:
 concludit tandem, quod successor in feudis Germaniae
 omnino repellere possit creditores defuncti exceptionibus
 intentionis non fundatae, non sum heres, cetera. *Et ita,*
inquit, in gravissima quadam causa observatum memini in ca-
mera. Vbi exceptio talis non solum opposita fuit contra chiro-
grapharios, sed etiam hypothecarios creditores. Quod defun-
ctus uasallus feuda non potuerit grauare. Quapropter circum-
specti sint, qui contrahunt cum uasallis, ne decipiantur. Succe-
dat huic alius non certe nominis multum inferioris *MYN- Mynsingero.*

SINGERVS, qui *cent. 3. obseru. 61.* dogmati Gailiano subscribit; quamvis iterum titubet *cent. 4. obs. 2.* Ipse etiam ROSENTHAL, qui alias huic instituto parum fauet, *cap. 2. n. 37 38.*

Sententia camerae 1565. causa Kunig contra Iohannem uon Haus an. 1565. in Martio iudicarunt adseffores Spirae Nemetum: quod filius, qui repudiasset hereditatem patris, non teneretur promissionem patris adimplere, etiamsi possideret feuda paterna. Idem legi, ait, in causa coram imperiali camera longe alia. Ad quae etiam loca praeiudiciaque prouocat Paul. CHRISTINAEVS vol. 1. decis. 299. n. 29. 30. 34. Imo licet causam nesciat deprauetque nobiscum tamen facit SCHRADER part. 7. c. 5. n. 74. sententia his uerbis prolata: utrum filius successor feudi hereditatem patris, retento feudo, possit repudiare. Et respondet permitti id filio in feudo ex pacto & prouidentia. Qualia sunt illa, quae patria nostra fouet. Plana sunt, quae scribit archipalatinus consiliarius a RVSDORF in uindic. Palat. p. 31. num. 157. 158. his quidem uerbis: Nos feudum ex pacto & prouidentia dicimus illud, in quo successoribus prouidit siue dominas siue primus acquirens. Talia in Germania sunt pleraque feuda nobilia & paterna ex pacto nimirum & prouidentia in tantum, ut in dubio talia praesumantur. Eritque ita liber filius uasallus ab obligatione ex facto patris antecessoris. Maior certe sentientium est seges in curiis scholisque SAXONICIS, quorum pariter nomina laudabimus. Ita Bened. REINHARDVS lib. 2. different. iuris ciuil. & Sax. VII. alias LV. his uerbis utitur: Quocunque modo feudum fuerit concessum siue sibi siue suis liberis siue heredibus, sprete hereditate filius feudum retinere potest. Quo casu non tenetur satisfacere creditoribus. Idem ZOBEL part. 2. differ. 39. num. 1. Idem fere habent COLERVS decis. 79. Idem Modestus. PISTORIS, a fratre suo ea in re diuersus, part. 2. conf. 45. n. 19. Idem

dem idque ex idoneis rationibus *Andr. KNICHEN de uesti-*
tur. paction. part. 1. cap. 2. n. 511. 512. qui argumenta Hartman-
 ni Pistoris aduersus filium, feudi paterni successorem, ca-
 stigmat, ridet, refellit. Et, quod magis est, ipse CARPZO-
 vivs ea in re apertus ac integer. *Qui part. 2. const. 47. de-*
fin. 4. verbis scribit clarissimis: *Non magis Saxonica iura li-*
berare filium, feudi paterni successorem, putant FACHSIUS &
H. PISTORIS. Verum his oppono articulum 21. lib. 2. *des*
Sächs. Landr. Ecce enim FILIVS patri in feudo hic SVCCES-
 SIT, qui tamen patris NON est HERES. Spreta igitur patris
 hereditate omnino filius in feudo nihilominus, patrio quidem
 iure, quod alienum a Longobardico, potest succedere. Ad
 quae adferta mutus est Esbachius eius interpres. Singu-
 lare autem est, quod habet L. B. LYNCKERVS ad cap. 9. a-
 phorism. 11. n. p. 85. *analector.* dum scribit: *Sane extra terras*
Saxonicas iuxta formulam pronuntiatur in Scabinatibus: Daß
ein Sohn, vermöge (der Deutschen) rechten, so in Kay-
serl. Cammer Gericht üblich, seiner väterlichen Verlassen-
schaft sich entschlagen, und nichts destoweniger sein alt-
väterliches Stamm-Lehen behalten möge, dabey er die
väterliche Schulden abzutragen, unverbunden. Et licet
 sibi aduersus sit uir illustris aliterque is respondeat in *suis*
decisionibus, facilis tamen est uenia, quam meretur. Quo-
 niam in primo patriae iura uniuersim protulit: in altero
 respexit ad sensus institutaque singularium curiarum.
 Quorsum etiam faciunt, quae habent uir illustris *ALVDOLPH*
de primogenit. part. spec. aph. 6. n. 6. & de foem. illustr. sect. 2.
membr. 1. num. 42. 43. p. 85. Taceo alios generis atque
 classis eiusdem.

(ff) Nolo hic in singulas Germaniae prouincias, quid
 iuris illae habeant, inquirere figillatim. Nam principio
 nobis sufficit, quod patriae iura uniuersim liberauerint

Quid in libe-
ratione obli-
gationis ex
facto decesso-
ris prouinci-
ab aia statuta?

ab obligatione filium successorem in feudo, ut adeo, si quid alicubi statutum sit aliter, illud non confellat regulam, sed firmet stabiliatque: *deinde*, quod pleraeque Germaniae prouinciae obligatum uelint hodie uasallum ex facto decessoris, illud praeter antiqui iuris ordinem factum est propterea, quoniam animi legislatorum uel occupati sunt *Longobardici iuris glaucomate*, ut mores sibi crederent esse migrandos uel etiam datum hoc est lenitati, quam habere debent *feuda oblata*, in quo numero fere sunt uniuersim Germanorum clientelae, antiqua autem patriae iura obligationis liberatoria, ad quae supra respeximus, praescripta sunt *beneficiatis*, in ipsa patria nostra antiquissimis, ut adeo haec tantum in ipsa Germania ad regulam, cetera ad exceptionem pertinere uideantur; *post* publicae praetextu utilitatis etiam hic discessum est a pristinis institutis. Quasi scilicet fidem hoc uasallorum redderet suspectam, si quidem demortuorum patrum filii successores factis eorundem non tenerentur. Inde formula statutorum: *Nachdem nun das creditwesen des Adels dadurch sehr geschwächt würde, wenn denen Kindern, als Leheng-Erben erlaubt seyn sollte, sich der gemachten Schulden-Last ihrer Eltern zu entladen. Auch denen Kindern hierunter nachzusehen, der gegen ihren Eltern tragenden Pflicht und Schuldigkeit halben, unverantwortlich seyn will.* Verum, quod ad *ULTIMUM* attinet, cur non liberi successores etiam ex facto *matris* tenentur apud Germanos, quoniam hi etiam *maternam* agnoscunt *potestatem*: quod uero ad *PRIMUM*, opus certe non est, ut fides habeatur uasallis ultra uires sui patrimonii. Quo ipso nihil remanet aliud, quam Germanos in obligatione filii successoris in feudo, pristinos patriae mores praeter rem & rationem migrauisse.

(gg) Equidem hoc uinculum consecutionis a iure *prin-* *Consuetudo ab*
cipis uasalli ad iura *landassiorum* clientelarium necquic- *indo e prin-*
 quam firmum esse, ostendit in causa *deuolutionis Brabant-* *cipatum ad*
 nae STOCKMANNVS cap. 3. uerum nihilominus nectit illud *indo em*
 in hoc argumento Andr. KNICHEN *de Sax. non prouoc. iur.* *principalium*
 c. 3. u. 36. idemque *part. 1. de inuestitut. pactio. cap. 2. n. 25. 26.* *subfeudo-*
 his quidem uerbis: *Omnia NOBILIVM feuda praesumuntur*
pactitia, successorem non obligatura ex facto antecessoris:
quandoquidem principum Germaniae feuda talia sunt, teste
 PFEIL *cons. 78. n. 71. Subuasallorum Landassiorum igitur feuda*
eiusdem formae. Sic e contra, quando regnum hereditarium,
 ut regnum Siciliae, etiam subfeuda eius hereditaria iudicantur
 TAPIAE *de constit. Princip. c. 3. n. 25. Vincentio de FRANCHIS*
decis. 6. n. 3. cetera. Tolerabilior forte haec sententia in
 prouinciis Germaniae est propterea, quoniam in aliquibus
oblatio landassiorum feudorum nexu clientelari principatu-
 um ipsorum est antiquior uetustiorque, ut adeo credibile
 fit, ordines *landassios*, dum offerrent sua principi, ipsius
 principatus indolem clientelarem sibi ob oculos posuisse:
deinde sigillatim de Pomerania & Meklenburgicis regionibus
 constat ex *dn. praes. differentiis feudilibus*, ordines prouin-
 ciales his quidem uerbis usos esse, uelle se in posterum
 ducis esse uasallos, quemadmodum ipse dux uasallus sit
 Germanici imperii. Accedit *demum*, quod in Saxonia
 plures domestici iureconsulti hoc defendant, ipsum etiam
 principatum regi Saxonico iure clientelari. Quae cum
 ita sint, non errauerit forte, qui in prouincialium feudo-
 rum indole indaganda, lumen sumpserit ab ipso principa-
 tu clientelari.

(hh) Saepius multumque diximus, HEREDIS uerbum
 apud Germanos esse synonymum LIBERORVM. Quod ad-
 eo uerum est, ut, quod p. 76. scripsimus, non occurrat in
 Ger- *Si uox here-*
dis est syno-
nymum libe-
rorum, absol-
uetur ab

obligatione
etiam filius
successor.

Germaniae clientelis formula alia, quam haec: *dir und deinen ehlichen Leibes-Erben*, aut similis, omissa uoce heredis. Neque enim, testor fidem *dn. praesid.* qui eius rei causa mille omnium aetatum & prouinciarum Germaniae formulas clientelares euoluit iam olim & in *codice diplomatum clientelarium*, quem editurus est, conquisiuit, quod nulla in illis extet, his uerbis concepta: *dir und deinen Kinde-
ren oder Nachkommen.* Quod si est, uti esse, nullus egomet dubito, feuda Germaniae omnia ad genus pertinebunt feudorum non *mixtorum*, sed *pactitiorum* adeoque in illis liberabunt ab obligatione filium etiam successorem, quotquot supra *cap. 5. §. 6. p. 71.* atque *§. 7. p. 73. seq.* adpellauimus.

Pro OBLI-
GATIONE FI-
LIORVM *ex*
facto patris
ARGVMENTA.

1) *ab ita*
SENTIENTI-
VM *nume-*
ris.

MVLTI-
DO ICTO-
RVM *pro ob-*
ligatione fi-
lii successoris
in clientelas.

§. 3. Haec pro liberando FILIO successore in GERMANIAE CLIENTELIS. Sequuntur nunc, quae nostrae sententiae forsitan obiici possent ab illis, qui statuunt contra. Scilicet principio, aiunt, numeros esse multo longiores illorum, qui faciant cum parte, nobis aduersa (ii). Verum enim uero tangimur in hac arena non multitudinis sensu, sed momento, quod graue est, ueritatis (kk).

(ii) Negandum non est, magnum esse numerum iureconsultorum, qui etiam in *Germaniae feudis* obligatum uolunt *filium* successorem ex facto decessoris. Alii enim feuda omnia, quae hac formula conferantur: *tibi & tuis heredibus, dir und deinen ehelichen Leibes-Erben* pro *mixtis* habent, ubi non possit non obligari filius successor. Quorum rationes expendimus ac confutauimus *cap. 5. §. 7. p. 73. 74. 75.* Alii decretum clientelare 2. F. 45. 51. §. 4. *κατά νόμον* sequuntur etiam in patria nostra in ipsisque pacti-
tiis

tiis feudis, ut, iudicio eorundem, frustra de æquitate & usu disputetur, cum lex, in Germanis recepta, tanto opere sit manifesta. Quorum nomina laudauimus cap. 5. §. 8. p. 77. 78. seq. licet stomachum illa mouerint nobis in patriae iudiciis, ob causas, cap. §. 2. adlegatas.

(kk) Cum errationum causas habeamus, quæ iureconsultis partis aduerlae imposuerint, frustra solícite essemus de nominibus numerisque eorundem. Nam aut in patria, qui contra statuunt, sunt *hospites* & glaucomate occupati institutorum *Longobardicorum*, quibus tamen opus non est, ubi adsunt iura nobis domestica: aut schemata formularum clientelarium illi ignorant turbantque: aut in tempestiua ducuntur *liberorum* in patrios manes religione: aut occupantur *singularium* Germaniae prouinciarum statutis, quæ tamen pristinae legis sunt correctoria, quam firman potius, tantum abest, ut refellant.

Qui confutantur summam.

§. 4. Deinde urgent plerarumque prouinciarum 2) STATV-
STATVTA clientelaria (die Deutsche Lehens-Ordnungen) quæ FILIVM obligatum uelint ex facto patris (mm) &, quod magis sit, hac lege constringant etiam AGNATOS (nn), imo alicubi ipsum quoque DOMINVM, si ad hunc feudum, possessore uacuum, redierit (oo). Tandem nullam Germaniae prouinciam inueniri perhibent, quæ non obliget successorem feudi in debitis clientelaribus uulgo *denen Lehen-Schulden* idque uel nude uel in subsidium, quando allodium defecerit (pp). Quod cum ita sit, facile esse credunt ad intelligendum, Germanos in feudo plus dedisse creditoribus, quam ipsos Longo-
N bar-

2) STATV-
TA prouin-
cialia, LI-
GANTIA FI-
LIVM feudi
successo-
rem.

bardos. Tantum abesse, ut illis improbari potuerit decretum 2. F. 45. §. 4. Verum enim uero tribuendum hoc non iuri Germanico, ueris beneficiis scripto; sed Germanicis potius clientelis, si illae **OB-LATAE** sint, si **EMTITIAE**, si adauctae **PRIVILEGIIS**, cetera (qq). Vt adeo nostris adfertis, quae in primo feudorum genere uersantur, illa necquicquam officiant.

STATUTA
PROVINCIA-
LIA de obli-
gatione filii
successoris in
feudo,
MAGDEBUR-
GICA.

(mm) Fateor longa seges est **STATUTORVM**, quae in prouincialibus clientelis *filium* obligant ex facto patris antecessoris. Incipiemus ab huius prouinciae consuetudinibus, proditis in der Magdeb. Policen Ordn. cap. 8. §. 25. 26. 27. his prope uerbis: Wenn ein Vater viele Schulden hinterliesse, welche gleichwohl mit Bewilligung des Lehenherrn nicht gemacht worden, und doch auch in dem Erbe so viel nicht verhanden, die Söhne, wenn sie des Vaters Lehn-Gut erlangen wollen, in alle wege auch ihres Vaters Land erben, und derohalben schuldig seyn sollen, ihres Vaters hinterlassene Schulden von den Früchten und Abnutzungen des Lehngutes zu bezahlen. Ohngeachtet ob bey der Belehnung der Erben gedacht oder nicht. Und wenn auch gleich der Vater ganz keine Erbgüter nach sich gelassen, oder auch die Söhne ein inuentarium gemacht hätten. Id tamen hic singulare est, quod ultra uires reddituum feudaliū non teneatur filius ex facto patris, neque creditoribus teneatur largiri de suo. Quod corroborari potest *testimonio curiali* erogato a partibus litigantibus d. vii. Octobr. 1510 1568. Wird aus der Canzley attestiret, daß ultra uires hereditatis feudalis von seinen eigenen Gütern die Väterliche Schulden zu bezah-

bezahlen nicht verbunden. Sequuntur SAXONICA, unde nostra haud dubie tempore Saxoniorum antistitum sunt SAXONICA. petita. Ita enim parte II. const. 47. disponitur: Nach Sachsen-Recht, wollen einge, daß dem Sohn frey stehe, des Vaters Erbe sich zu äussern, und das Lehen zubehalten. Wir lassen uns aber die Meinung gefallen, daß der Sohn des Vaters Erbe seyn solle, wenn er ihm im Lehen folgen will. Und dieses ohne allen unterschied des inuentarii oder sonsten. Legantur huc BERLICHIVS part. 2. conclus. 57. CARPZOVIVS part. 2. const. 47. defin. 4. aliique. Imo, ne legi fraudem facerent filii, si in gratiam forte agnatorum, ab his forte numis corrupti, repudiarent etiam feudum patris tantopere obaerati: §. II. Resolut. Nou. porro fuit constitutum; ut hoc casu sequestri iure occuparetur feudum fructusque eius eousque cederent creditoribus, quousque illis uel factum esset satis uel posteritas superesset filii, successionem feudalem declinantis. Qua de re plenius agit HORNIVS cap. 12. §. 26. Arctiori olim nexu tenebantur feuda ex facto antecessoris in marchia Brandenburgensi. Nam illud praestare ibi oportuit ipsum quoque agnatum, ut nulla esset de filio disputatio. Verba decreti prouincialis des Landtags recess. §. 32. an. 1653. sunt fere haec: Lassen wir es auch, in den statutis & constitutionibus der Neumarch dabey, daß disseits der Oder die feuda pro quolibet debito etiam chirographario respectu der Schulden, so bishe- ro contrahiret, in subsidium hafften, und die agnati & successores feudales (quis igitur de filiis dubitauerit?) iederzeit das onus aeris agnosciren müssen. Doch sind die agnati nicht zu molestiren, wenn ein sufficiens allodium vorhanden. In denen debitis aber, die hiernächst a dato an contrahiret werden möchten, sollen die feuda dem aeri alieno anderer gestalt nicht subiect seyn, als wenn der consen- sus

BRANDEBUR-
GICA,

BAVARICA.

sus domini & agnatorum darzu kommt. Jedoch muß der agnatus, wenn zu 1) Anbauung eines Lehengutes, 2) Abfindung der Brüder, 3) Ausstattung der Schwester und 4) Töchter, 5) Bestellung des Rosßdienstes, 6) der Ehestiftung in dem Wittum oder sonst dergleichen debita feudalia vorhanden, consentiren, oder er mag pro consentiente gehalten werden. Ein Sohn aber oder iemand von den descendenten ist de iure communi die paterna & auita debita zu tragen schuldig, kann auch das feudum vom allodio nicht separiren. Veterrimo iure in BAVARIS feuda alienari, quidni & onerari potuerant sine ullo uel domini consensu uel agnatorum, multo minus liberorum. Idque legitur in STATVTIS *an.* 1588. promulgatis *tit.* 25. *art.* 4. Verum postea displicuit hoc & principi & ordinibus constitutumque in recentioribus STATVTIS BOICIS *tit.* XI. *art.* 3. Wäre das Lehen nicht ein Erb-Weiber-Beutels-Lehen (ubi hodieque uiuitur moribus pristinis) sondern ein alt-Mann-und-Stamm-Lehen, so mag der Lehen-Mann solch Lehen ohne der Lehens-Erben oder agnaten consens und Einwilligung nicht verändern. Quod si tamen hoc fecerit uasallus nihilominus; tum reuocare poterunt alienata aut onerata agnati quidem gratis, FILII autem pretio refuso, uti decidit *lib. Baro Casp. SCHMIDIVS*, praepositus feudalis *in comment. ad tit.* XI. *art.* 3. *p.* 709. *n.* 15. 16. E codice iv-

AVSTRIACA.

RIS AVSTRIACI, quem *an.* 1704. *Viennae* in forma maiori edidit *Franc. Ant.* a GVARIENT nobilis dominus; illud patet: quod dominus feudi ex facto & aere alieno uasalli antecessoris teneatur 1) deficiente allodio, 2) nonnisi tamen in quarta, aeuo Maximiliani 1509. mox eiusdem imperatoris largitione *an.* 1518. in dimidia; demum in toto feudo, ex indulgentia LEOPOLDI, his quidem uerbis prodita: Wenn ein heimgefallenes Lehen mit Schulden behafftet und keine andere Zahlungs-

lungen. Mittel vorhanden, daß so dann solche Schulden, ohne Vorbehalt des halben theils, gesucht werden mögen. Inmassen sich denn auf solchen Fall Ihro K. Maieät. ihres sonst vorbehaltenen halben Theils, den creditoribus zum besten, sich begeben. Jedoch daß der creditor die dadurch in seine gewalt gebrachte Lehen wieder zu Lehen empfangen. In clientelaribus STATVTIS, quae dux MECKLENBURGICVS VLRICVS scripsit ordinibus *Gustroniae die XXVI. mensis April. 1602.* maior facultas uasallo, ex suo facto obligare successorem siue filium siue agnatum. Verba, quae huc pertinent, cap. 19. sunt haec: **Stirbt ein Lehen-Mann und läßt Schulden nach sich, welche aus dem Erbe nicht getilget werden mögen, so wird den Glaubigern aus den Früchten des Lehen-gutes zu ihrer Befriedigung geholfen. Längen die Früchten nicht zu, so wird das Lehen verkaufft und das Geld zu Bezahlung der Glaubiger angewendet. Und wird hierinnen kein unterschied gemacht, ob die Lehenfolger in die Schulden gewilliget oder nicht, ob der Sohn oder agnat die Lehen an sich genommen, und die Erbschaft repudiret oder darüber ein inuentarium gemacht, ob es Erblehen oder feudum ex pacto & prouidentia seye, dann in allen und ieden fällen die Lehen in unserer Landes-Gewohnheit schulden abtragen.** Haec ex MSCTO *dni praesidis.* Plura & quidem de obligatione domini in hoc casu, si feudum fuerit apertum, ipseque debitum consenserit, legi possunt apud COTHMANNVM *uol. 3. respons. 75. n. 36.* TORNOVIVM & Georg. ENGELBRECHTVM in singularibus de iure *feudali Mecklenburgico* libellis. Quamuis enim in hac prouincia domino in sententiis clientelaribus uix semper constet cum ordinibus; imo, iudicio ultimorum, laudatae consuetudines feudales 1602. pragmaticae non sint: in hoc tamen puncto, ubi domini parum interest, quod

MEKLENBURGICA.

statuitur, de ueritate usque allegati decreti non crediderim esse dubitandum. Eodem propemodum iure uiuunt uasalli Pomerani. Quod de FILIIS quidem his uerbis describunt STATUTA *an. 1694.* promulgata litteris publicis. *tit. 26. p. 50.* Söhne und andere descendentes, wenn sie gleich ihres Vaters Erben gar nicht oder nur vermittelt inuentarii geworden, können den Verkauf (multo minus aeris alieni onera) an dem Lehen, ohngeachtet solches ein Altväterliches Stamm-Gut beträffe, nicht reuociren noch anfechten. Eadem certe olim fuerat obligatio agnatorum, quod CODEX docet LL. CLIENTELARIVM d. 8. Martii *an. 1619.* scriptus & quidem *tit. 25.* Verba, quae huc pertinent, dabimus in margine (*). Verum post *an. 1684.* nihilominus
itum

(*) Weil befindlich, daß des Lehenmanns Schulden, wie bis daher aus sonderbahrer Bewilligung der Landes-Fürsten beschehen, aus denen Lehnen ferner abzutragen, und davor die Lehne in solutum gegeben werden sollen, daß dadurch so wohl dem Lehenherren, als agnaten ein merckliches praecudicium zugezogen werden. Denn alle Lehnen werden durch vielfältige additiones und immissiones zerrissen und gleichsam zerstücket, die Hofdienste dadurch geschwächet, Lehnen-registaturen und Muster-rollen verwirret, die Geschlechter und vornehmsten Familien in Untergang und Abnehmen gestürzet, denen so keine Söhne haben, daß sie alles, was sie nur zusammen bringen und ersparen mögen, ihren Witben und Töchtern zu wenden, und die Lehne mit Schulden, dem Agnaten zum Verdruss vertieffen, anlaß und Gelegenheit gegeben. Derowegen denn deputirte aus vorsichtigen und getreuen Herzen ihren Gnäd. Landes-Fürsten und Herrn, wie auch der ganzen löblichen Ritterschafft ohn einige passion und nur zu Verhütung ietzt berührter Beschwerden zu bedencken heimstellen, ob nicht dieser Paß, wegen Bezahlung der Lehnmanns Schulden hiernächst auf den Schlag, wie in der von der Ritterschafft Privilegien, §. 21. fol. h. lib. 39. b. Und da jemandes .c. disponiret, hin und wieder könne gebracht werden, dergestalt und also, daß die Schulden, so der Lehnmann verlässet, nur ex fructibus feudi ad vitam debitoris secundum dispositionem iuris feudalis abgetragen, oder aber, daß hiernächst inter debita pro quibus feuda cum consensu agnatorum & domini oppignoriret und untergesezet worden, & inter chirographaria debita, pro quibus feuda in specie non sunt obligata, distinguiet werden, dergestalt, ut illa ex feudo ipso per dationem in solutum, haec vero ex fructibus saltem ad vitam debitoris erstattet und abgetragen würden. Conclusum. Solches müste aber einzig und alleine von denen Schulden, hinführo gemachet verstanden, und die bereits gemachte Schulden, zumahlen es mit denselben bey voriger observanz verbleibet, darunter nicht gemeynet werden,

itum est in mores Pomeraniae pristinos, quibus ex facto & aere alieno antecessoris obligati sunt & filii successores & agnati. TITVLVS XXII. §. 1. hic est: Alle Schuld des Lehnmanns, so derselbe verläßt, muß zuvorderst aus 1) der Bahrerschaft, 2) aus der Fahrnuß und 3) übrigen Erbschaft, und wenn keins zureicht, alsdann erst 4) ex feudis, falls solche Schulden nicht mere onera feudi seyn, quae nominamus in margine (**), bezahlet werden. Inmassen denn nach Pomerischen Rechten * alle Schulden, sie sind consentiret oder nicht, cum uel sine hypotheca, sine distinctione in subsidium aus denen Lehenen und von denen, so darinnen iure agnationis succediren, so mit dieselbe vorhin abgeföhret werden müssen. Wiewohl der Lehenherr bey eröffnung der Lehne an unconsentirte Schulden des uasalli unverbunden bleibet. In STATVTIS clientelaribus OSNABRUGENSIBVS, an. 1561. descriptis: id singulare est, quod dominus in tribus tantum casibus aeri alieno uasalli obligetur consentire 1) wenn ein Lehenmann in seines Lehenherrens Diensten gefangen würde, 2) da es die eheliche bestattung der Töchter erforderte, 3) da er NB. nach Jerusalem Wallfahrten würde. Ita habet CODEx MSCT. *dn. praesidis* aus einem alten Lehen. Buch des Stiffts Osna-
bruck. Instituta Franconiae de clientelis fere sunt haec: ut dominus etiam feudi allodialibus heredibus teneatur ad partem usque alibi aliter definitam. WIRZBURGENSIS antistes duas TERTIAS relinquit idque ex indulgentia episcopi

(**) Verba statuti tit. 22. §. 1. sunt: Ad onera feudi sollen gerechnet und aus dem Lehn allein entrichtet werden, 1) wenn ein ganzes Lehen oder ein Theil eines Lehn-Guts angeschaffet, und davor Schulden gemacht, welche noch unbezahlet seyn. 2) Alle nothwendige und nützliche Verbesserung der Lehne. 3) Dos filiarum & sororum ex feudo constituenda, als nach dieser constitution der 4te Pfennig gegen eines Bruders portion. 4) Augmentum dotis, welches die Wittiben zu genießen haben. 5) Wenn zu abfindung eines Bruders die Gelder aufgenommen werden, die naturam feudi behalten &c.

BAMBERGEN-
SIA.

COLONIENSIA

MOGVNTINA.

MONASTERI-
ENSIA.

PADERBOR-
NENSIA.

TREVIRENSIA

BELGICA.

scopi Ioannis am Samstag nach S. Gallen an. 1461. quod decretum dabimus in margine ex CODICE MSCTO DN. PRAESIDIS (*). Neque aliam causam id habet, quam quod episcopatus Wirzburgensis concreuerit ex *oblatis* passim clientelis. Quapropter eodem iure utitur curia BAMBERGENSIS, quamuis hic quantitas sit diuersa, quoniam allodialibus heredibus reddit pretii, quo constat feudum, partem *dimidiam*. Idque testimonio habemus *Iusti VERACHI de consuetud. Bambergens. Quaest. 4. p. 12*. De COLONIENSIBVS haud dubie uerum est, quod successor ex facto decessoris uasalli teneatur, siue *filius* sit siue *agnatus* siue ipse *dominus*. Quoniam ista feuda, si nexum sultuleris fidelitatis, nihil habent discriminis ab allodio. Cum & alienari queant & aere grauari alino, si standum est iudicio *Vernheri THVM-MERMVTII im Cölnischen Krumstab sect. 3. p. 146. n. 21. 22*. Eandem indulgentiam erga possessores haberi in feudis MOGVNTINIS, MONASTERIENSIBUS, PADERBORNENSIBVS aliisque istius uicinia, inuenies apud eundem. Neque duriores leges habent TREVIRENSIA feuda, quod docebit KYRIANDER *part. 8. p. 76.* & *Christoph. BROWERVS lib. 12. annal. §. 17*. Et licet NEOSTADIVS eiusque interpres BOXELIVS *cap. 3. n. 11. 12. atque c. 4. n. 40. porro cap. 7. §. 6.* dubitet hic titubetque: docuerunt tamen alii, quod in Belgicis plerisque feudis etiam agnatus teneatur successor ex facto antecessoris, quoniam Belgici clientelae parum habeant discriminis in succedendo & alienando ab allodiis SANDEN *ad consuetud. Geldr.*

(*) Verba sunt haec: Wir Ioannes Bischoff &c. sollen und wollen einen ieglichen Grafen, Herren, Ritter und Knecht, und Rittermäßigen Mann auf seinem Mann-Lehn, die er von uns und unsern Stifftern hatte, ihren Weibern und Töchtern Bekantniß thun, doch daß die Lehn allwege des 3ten Theils besser seyn sollen, denn darauf bekant würde, dergleichen sollen und wollen wir, ob sie ihren Weibern oder Töchtern auf Pfandschaften, die sie von Uns und Unsern Stifftern hätten, Verschreibung thun wolten, solches willigen ohne Wiederrede.

Geldr. tractat. 2. tit. 2. cap. 4. §. 1. p. 105. 106. seq. FELTMANN de feud. cap. 10. §. 6. p. 168. Sed quorsum tanta statutorum Germaniae copia? Cum fere summa eorum sit haec: *in Germaniae feudis landsassicis omnibus ex antecessoris facto non tantummodo FILIVM obligari in feudo, sed quod magis est, ipsum AGNATVM non minus, imo etiam DOMINVM in quarundam provinciarum institutis.*

(nn) Vidimus in notula praecedenti, quod hoc iure usi quondam fuerint *beneficiarii* in BRANDEBURGICO; POME-
RANO; MECKLENBURGICO; AVSTRIACO aliisque ducatibus. In sacris deinde principatibus MOGVNTINO; COLONIENSI; TREVIRENSI; MONASTERIENSI; OSNABURGENSE pluribusque aliis ordinis atque generis eiusdem.

(oo) Illud in praecedenti notula pariter legimus. Hac enim indulgentia uti in feudis Germanos, exempla habuimus in AVSTRIA inque principatibus sacris, quorum modo feci mentionem. Licet variae sint aliquantum summae, ad quas domini ex facto vasallorum fidem suam adligarunt. Quoniam alii duas tertias alii unam tertiam alii partem alteram alii plus minusue in feudo solent indulgere.

(pp) Nemo nescit, Longobardos nihil hic uel antecessori indulsisse uel oneravisse successorem neque facile aliquid nominari posse, quod illum dare oportuerit in gratiam sui decessoris. Sed Germani, si defuerit allodium, successorem feudalem, siue is agnatus, siue ipse dominus obstrinxere; ut decessoris alat *viduam*; educat minus habiles *filios*; imo *filias* dotet prospiciatque huic trigae illis, quae satis esse possunt ad victum & cultum. Imo *funus* paret decessori, cetera. Deinde etiam FEVDI ergo obligantur cuiusque generis successores, si quid impensum fuerit in eius acquisitionem, redemptionem, conservationem,

Vbi etiam AGNATI obligantur ex facto antecessoris.

Vbi DOMINVS obligatur ex facto vasalli antecessoris.

De CLIENTELARIBVS DEBITIS von Lebensschulden. 1) decessoris ergo.

2) feudi ergo.

uersio-

3) domini *ergo.*

4) sui ipsius *ergo.*

*Adversus
quae uasalli
Germanici
officia dispu-
tatur ex be-
neficiorum
clientelari-
um rationi-
bus Longo-
bardicis.*

uersionem in statum meliorem & quae his similia. Tan-
dem si debitum a uasallo contractum ob onera seruitiorum
clientelarium aut alia quacunque causa, qua is domino
fuerat obligatus. Ad extremum licet dubii nihil habeat,
illum obligari, qui contractui decessoris suo consensu ac-
cessit subscripsitque siue uasallus sit siue ipse etiam domi-
nus : id tamen prouinciis quibusdam Germaniae hic pe-
culiare, quod consentientes primo teneant, non in subsi-
dium excusis debitoris heredibus allodialibus. Verum
nolo haec prosequi sigillatim, quoniam de *clientelaribus*
debitis non solum ampli ac pleni sunt interpretes decreto-
rum feudalium, Berlichius & Carpzouius praesertim : sed
etiam integri de solo hoc argumento scripti sunt libelli. Id
tamen moneo, rigidum hic fore Longobardicum censo-
rem in omnibus hisce quatuor generibus feudalium offici-
orum. Nam in *primo*, dixerit, honesti & iusti regulas dif-
ferre neque ad liberalitatem aliquem posse cogi. Frustra
aurem hic uellicari successor in munere, ut decessoris
uxori, posteris, propinquis bene faciat, quoniam probe
norit, causam illum non habere a suo decessore. In ni-
mio ergo peccare, quotquot uasalli successoris officia pro-
ferant ulterius, cum pari uirgula haec in utroque sint ae-
stimanda, In *altero* ac *tertio* peccauisse uasallum, nisi ex
reditibus feudi non omnia haec praestiterit, cum hi non
alium finem habeant propositum, quam hunc, ut impen-
sae ac onera feudi praestentur inde soluanturque. Quod
neque aliter fit, si onera feudalia belli tempore sint nimia,
ut reditus uel aequent uel superent. Tempora enim pa-
cis tum simul in oculis habenda & computanda esse cum
belli infortuniis. Quo ipso reditus frustra & in otio con-
sumti nimietatem hanc facile queant temperare. In *ul-*
timo non obligari bonam successoris uoluntatem, nisi ante

ex

exhausto allodio. Verum leniora de Germaniae feudis hic quoque iudicia sunt, quorum causas iam nunc eruemus.

(qq) Scilicet *Germanica iura*, quae supra *liberarunt* uallum ab obligatione ex aere alieno factisque sui antecessoris non in causa hic sunt, quare mores migrauerint iureconsulti. *Feuda* potius incusanda, quorum indoles ab illis, quibus Germanorum *leges* praescriptae, toto coelo & nimium quantum differunt. Nam *principio* est quidem uerissimum, quod prouinciae in Germania, de quibus testatum magis est, quod alia fere nesciant, quam *oblata* feuda, eo etiam sint indulgentiores in obligatione ex facto decessoris. Quod non solum uerum est de feudis ecclesiasticis *denen Krumbstabs-Lehen*, quoniam ex hisce oblationibus clientelaribus, quae matrem habuere superstitionem, uere compositi atque constituti sunt sacri antistitis principatus: sed etiam de septentrionalibus Germaniae ducatibus, in quibus non fere minus cognitum est, quod clientelas habeant non nisi oblatae ex Landsassicae nobilitatis patrimonialibus allodiis. Imo utraque feudorum discrimina generaue diuersa supersunt in quibusdam patriae principatibus: ut aliqua dicant *beneficiata*, in quo uere numero sunt quatuor feuda aulica *die vier Erb-Neimter-Lehen*, cetera aestiment numero *oblatorum*. Quod ubi fit, non in *primis*, sed in *ultimis* tantum obligatum habent successorem ex facto & aere alieno successoris. Exemplo esse possunt consuetudines BAMBERGENSES; PORVS-SICAE, de quibus *dn. praes. in feud. Lusat. different. 15. p. 33. 36.* atque AVSTRIACAE, quarum hic momenta expendit auctor *Germaniae principis lib. 1. cap. 5. §. 4. p. 415.* Deinde concors etiam est sententia doctorum, quod cum feuda ordinarie debeant conferri gratis; non alium sibi illa proponere

CAVSAE obligationum ex facto decessoris in Germaniae clientelis.

1) quod patriae feuda pleraque OBLATA.

2) quod EM-TITIA.

nere finem, quam seruitia ; adeoque unus omnibus titulus sufficiat, donationis propter causam : ex aduerso in Germaniae feudis uix unum sit aut alterum, quod donetur futuro clienti. Potius illud uerum est, quod clientelaria praedia omnia uendantur, mercatoria hasta interueniente, nulla domini beneuolentia. Cum emititiis igitur feudis agendum est mitius, imo *stultum esse iudicium illius, qui in feudo emititio regulas laudare uellet iuris feudalis communis*, perhibent NATTA uol. 2. cons. 159. num. 16. MENCHIVS cons. 309. n. 18. THVMERMVT in Edln. Krumstab. sect. 5. n. 113. 114. 115. Inde est, quod hodie frequentiores filiarum & ultragenitorum filiorum querelae *inofficiosae donationis*, laesionis in *legitima*, si scilicet pater aut auus nimium profuderit in coemendis feudis. Neutrum certe esset, si clientelaria bona adsignarentur, ut olim gratis atque spe futurorum seruitiorum. In hoc igitur emititiorum feudorum genere rectius ex facto antecessoris obligabitur successor, quam soluetur. Tandem etiam factum est, ut, ordinum auctoritate ualente, hac quidem moueretur quandoque dominus ad largitiones priuilegiorum, quibus liberior esset uasalli facultas, in feudo oppignerando, mutando, alienandoque. Exemplo esse potest AVSTRIA, quae ideo ius hoc, feudum obligandi creditoribus, sine domini aut agnatorum consensu, sigillatim dicit die Leheng-Gnad, quod monet REVTER in *different. iuris Austriaci lib. 15. n. 10.* atque auctor *Germaniae principis lib. 1. cap. 5. §. 4. p. 415.* In LVSATIA idem adpellant die Leheng-Freiheit, das Priuilegium Ferdinandinum, cetera, licet ex aduerso contendat *dn. praef. de feud. Lusat. diff. 1. p. 8.* In alio casu maiorum in feudis priuilegiorum consuli potest MANZIVS *decis. Palat. decad. 2. auctor Germ. princip. lib. 4. cap. 5. §. 6.* Verum quando priuilegia exceptiones a regula sunt, facile liquet, quod

3) quod post
munita sint
PRIVILEGI-
IS.

quod firment magis pristinorum iurium veritates, tantum abesse, ut illas refellant. Ceterum id quoque hic est addendum. Olim certe admodum raro contigit, ut eo redigeretur uasallus, quo sibi consulere nesciret aliter, quam aere alieno. Nam *primo* uita nobilium landsassiorum abfuerat a luxu rerum peregrinarum. Quae illis ad cultum & uictum suffecere, illa uere protulerat praedium clientele. *Deinde* liberorum non adeo sumtuosa educatio. Pueri armis militiaeque adsue fieri poterant domi. Quam primum uero annos consecuti sunt uitae militari sufficientes, tum uel stipendia poterant mereri uel destinari sacerdotio aut sacris nobilium hominum collegiis *denen hohen Stifftern*. Ipsae filiae ita transigere poterant coelibatum, aut, si elocatae fuerant maritis, uirtutis & gentilitiae dignitatis habita ratio maior, quam amplae ac opulentae dotis. Tum ipsa clientelaria seruitia non aere redempta sunt (*daß man die Ritter, Pferde in anschlag gebracht*) sed re ipsa defungebantur illis uasalli, raro suis, multoties domini, plurimum ciuium prouinciae impensis. *Praeterea* qui egerunt agricolas in numeroque fuerunt rusticorum, illi uel glebae adscripti uel in nexu fuerunt seruitutis. Per hos diuitias & opes acquisiuerant nobiles landsassii, his indixerunt tributa & collectas, horum esse poterant heredes. Quo iure omni destituerunt nobilitatem manumissiones a clero commendatae sub officii christiani praetextu, mox imperatae ab ipsis principibus, ut ordines haberent morigeros & inermes, non opibus numerisque tumidos multitudinis seruorum. Atque hac ratione factum est, ut uasallorum crescerent impensae, redditus autem deniuerentur nilque restaret illis, quam porta argentarii ad contrahendum aes alienum. Ut adeo ob has rerum cau-

4) olim non
tot CAUSAE
ad contra-
bendum aes
alienum.

fas ipsi principes mouerentur ad pristina iura corrigenda obligandumque ex aere alieno feudi successorem.

CAP. VII.

De obligatione successoris

in

S. R. I. principatum,

einem Deutschen Reichs-Leben.

§. I.

In GERMA-
NIAE PRIN-
CIPATIBVS
causa haec
cum LITIGI-
OSA, tum
maxime MO-
MENTOSA.

SEquitur nunc IVS PVBLICVM S. R. I. ut non mi-
nus constet, quid illud uelit in OBLIGATIONE
PRINCIPIS EX FACTO SVI DECESSORIS. Pleraque
systemata argumentum hoc solent negligere (aa).
Quod illis certe condonandum non est, cum ea de
re adeo multiplex, frequens, difficilis ac momento-
sa occurrat in S. R. I. disputatio.

Iuris publici
lacunae.

(aa) Habet sane ius publicum imperii nostri quam plu-
rimas lacunas, quas recentiores ideo non explent, cum
plerique id tantum agant, ut alios exscribant. Quo fit, ut
plures nesciant iuris titulos, quam hos, qui libris ac syste-
matibus iam olim editis fuerunt inscripti. Si qui enim ex u-
su rerum imperii scriberent, facile illis se offerrent noua ar-
gumenta, de quibus non cogitauerunt ueterani. Habeo
itaque in his desideriiis nostrum argumentum. De quo ma-
gna etiam systemata uel tacere solent uel leui illud tractant
brachio: licet uix in Germania princeps moriatur, ubi
nouo successoris non lites mouentur, disputaturque, ad
quae demum facta antecessoris teneatur. Ceterum ma-
lim tamen, silere hic auctores, quam loqui importuna at-
que

que delabi in disceptationes iuris *naturalis, legum, canonum, feudaliū decretorum*. Hoc enim si fecerint, extra oleas omnino uagantur. Cum potius aperiri hic fontes debeant consuetudinum Germanici imperii: in quos musae nostrae omnino hic indagabunt.

§. 2. Principio sunt, qui ad DECRETVM CLIENTE-
LARE 2. F. 45. §. 4. etiam exigunt imperii princi-
patus, quasi ex facto decessoris FILIVS obligetur suc-
cessor, non consanguineus uel agnatus (bb). Ve-
rum hoc dogma in erratione est multiplici & gravi.
Nam primo id dedimus probatum, quod Longo-
bardici decreti ne in landsasficis quidem Germaniae
feudis sit aliquis usus, nisi apud iudices rerum patriae
ignaros (cc). Deinde rationes illius sunt inconcinnae
prorsus, praesertim in principatibus, ubi maior cura
reipublicae, quam in uulgaribus clientelis (dd). Tum
scriptor etiam infantissimus nemo dixerit, multan-
dum esse filium principatu, si quidem ille repudiaue-
rit defuncti patris hereditatem, quod tamen uult
auctor priuatorii decreti (ee). Taceo consensus
principum filiorum, uiuo patre requisiti (ff); ne-
que alio fine, quam hoc, ut, quos lex non obliga-
ret, pactorum teneret religio.

(bb) Fateor, multos esse magnosque uiros, qui hoc u-
tuntur uinculo consecutionis a priuatis Longobardorum
decretis ad Germaniae nostrae respublicas & potentissi-
mos quosque principatus. Ita Henr. MICHAEL in Respons.
14. p. 119. hanc iuris regulam opponit duci SLESVICENSI,
quod

SENTENTIAE
uariae.
I) decretum
2. F. 45. §. 4.
etiam
obliget suc-
cessorem fi-
lium in
principatu.

Quod refel-
litur.

PRIMA SEN-
TENTIA ex
iure Longo-
bardico 2. F.
45. §. 4. cui
pariter faci-
endus sit lo-

curia princi-
patibus.

quod nequeat reuocare illa, quae atavi illius detulissent ciuitatibus *Lubecensi & Hamburgensi*. Und wenn auch gleich dargethan worden, daß die Oerter quaestionis feuda ex pacto & prouidentia gewesen; so können doch die Herrn Herzoge darauf deswegen keinen anspruch machen, weil selbige dem principe cedente abstammen: *Iam uero descendentes etiam ex facto obligari antecessorum in feudis ex pacto & prouidentia, licet obligatione soluantur agnati.* Quorsum etiam intendere digitum uidetur *ITTERVS de feud. imp. cap. 18. §. 9. p. 816.* Quid de filiis in feudum succedentibus, iuris sit, uarie disputari uideas inter doctores. Verius tamen & *nomothesia feudali 2. F. 45.* conuenientius est, filios, secus atque agnatos alios, nisi paternam quoque hereditatem & onera susceperint in feudo, succedere non posse. Eodem utitur discrimine uir illustris, a *COCCEIUS cap. 27. iuris publ. n. 23. 24.* his quidem uerbis: *Primogenitus in publicis quoque ut HERES succedit: agnatus non item, sed ut BONORVM POSSESSOR.* Hinc *ELLIVS* soluit omne aes alienum, ratione dignitatis uel publico nomine contractum: *AGNATVS* nonnisi in publicos usus uersum, uel terrae rite obligatae sint *2. F. 45. arg. l. 27. ff. de reb. cred. l. 39. §. 1. de V. S. onera uero territorii uterque.* Hinc filius sumtus funebres praestat; agnatus nonnisi deficiente allodio. Idem repetit uir illustris *LYDOLPHVS in adpend. ad introduct. iur. primig. ad aphoris. VI. part. spec. §. 9. p. 32.* atque porro de iure foem. illustr. sect. 2. membr. 2. §. 4. n. 47.

Decretum 2.
F. 45. 51. §. 4.
Germaniae
moribus ad-
uersum.

(dd) Hoc enim illud est, quod *cap. 6. §. 2. p. 82. 83.* probauimus ex instituto. Scilicet, quod pristinis patriae moribus neque filii obligati sint in feudis successores, multo minus agnati ex facto decessorum. Quod igitur pater in *landsassica* facere non potuit clientela, obligando ex facto suo filium successorem, illud multo minus in principatu expectandum, ubi laesionis & abusus pericula longe grauiora.

niora. Addo, si decretum Longobardicum 2. F. 45. 51. §. 4. locum non obtinuit in landsassicis feudis, multo minus illud regnabit in imperialibus principatibus. Quoniam Longobardica instituta landsassicis uasallis scripta sunt, non clientelaribus principatibus & rebus publicis, quales fere sola habet Germania.

(dd) In *landsassicis clientelis*, si filius obligatur ex facto antecessoris, *domini* interest solius aut ne huius quidem, cum in arbitratu sit illius, feudo, quo filius paternam *de-*elinans hereditatem excidit, eum rursus ceu nouo beneficio inaugurare. Ipse autem uasallus, quantopere etiam sit obaeratus ex paternis nominibus, non potest huius oneris aliquid in subditos deuoluere, cum illi ultra non debeant, quam definitum est in matricula censuum *denen Zins Büchern*. Contra principes territorii plerumque iure gaudent, tributa subditis indicendi etiam extra ordinem ac praeter mensuram. Vt adeo facilis illis sit uia, ad extorquendum numos subditis, quibus nomina paternae soluant extinguantque. Ne igitur princeps ex facto antecessoris obligetur, eius non tam interest, quam populi reiue publicae, in quam onus hoc ab imperante deuoluitur. Quorsum respiciunt uerba auctoris apud FRITSCHIVM tom. 1. consil. 4. n. 18. 125. p. 58. Wenn man halten solle, wessen S. H. D. in vorigen Zeiten sich verschrieben, würden dardurch Land und Leute ausgesogen, die Unterthanen mit doppelten Ruthen und Beschwerden gezüchtiget, die meisten davon in Noth und Mangel gesetzt oder wohl gar zu Boden gestürzet, und allen prauis cupiditatibus Thür und Angel usgemachet. Adde, quae superius p. 55. litt. yy. scripsimus. Vbi etiam illud est dictum, quod si princeps successor, paternorum nominum ergo, uiuere uelit parce geniumque suum defraudare, ne-

P

que

Decretum 2.
F. 45. 51. §. 4.
inconcinnum
principati-
bus S. R. I.

que ita reipublicae bene sit consultum : cuius inter sit non minus, ut principis curia sit elegans adparatuque gaudeat eximio & festivo. Quae omnia cum a landsassico cliente absint, cui scriptum est saepe laudatum decretum 2. F. 45. 51. §. 4. facile patet, diuersis rationibus uti respublicas Germanicas, tantum abesse, ut illi morem gerere liceat in Germaniae principatibus. Quod ne quidem in landsassicis clientelis limam patitur prudentis legislatoris, ut supra p. 81. litt. qq. est ostensum.

Num. filius
successor de-
stitui queat
principatu, si
patris heres
non sit?

(ee) Scilicet hoc vult decretum clientelare, 2. F. 45. 51. §. 4. filium successorem feudo priuandum esse, nisi idem ille heres velit esse patris in allodiis. Quis uero adfirmauerit hoc de filio successore in principatum. Legitur quidem eius generis querela apud FRITSCHIVM part. 1. cons. 4. n. 11. *nix operae pretium fore, in principatu succedere, ex quo solut debeat tanta aeris alieni, ab antecessore contracti moles. Nisi posteritatis & gloriae ratio haberetur gentilitiae, praestare forsitan, declinare principatum, quam illius imperium subire.* Nachdem die Schulden Last des antecessoris so groß, daß sich die arme Unterthanen würgen und winden müssen, solche abzustatten: also daß die Fürstliche successores, bey solchen Umständen sich der Lande wenig zu erfreuen, ja gar resoluiet haben würden, wo es nicht um andern hohen respectus wegen geschehen müssen, sich der succession in dem Fürstenthum lieber gänzlich zu verzeihen. Verum enim uero minae hae sunt, minantis autem apud liberas gentes parua auctoritas. Scilicet plura essent, quare obuiam ire liceret, talia facienti. *Primo* successiones familiae principalis a primordio reipublicae dispositae, quas migrare non licet ob facta decessoris, a quo illae necquicquam dependent. *Deinde* non absque dedecore fieri posset ipsius reipublicae, si hanc repudiaret princeps ob debita factaque

que decessoris. Porro neque eam auctoritatem ordines prouinciales dederunt suo principi, ut is facto suo filios excludere aut detertere posset a successione. Quod sane fieret aut metuendum esset, si obligatio ex facto decessoris iret in nomina & numeros infinitos, cetera. Vnde satis intelligitur, quod decretum clientelare 2. F. 45. 51. §. 4. feudis principatum ac territoriorum Germaniae conueniat pessime.

(ff) Hoc argumento usi etiam sumus in *landsassicis* seu *provincialibus* feudis cap. 6. §. 2. litt. bb. p. 87. 88. 89. cuius expositio hic est repetenda. In imperii certe principatibus luculentiora occurrunt exempla, unde constare potest idem. Prosequemur uero hunc locum inferius inter sententiae, cui nos subscribimus, singularia argumenta.

Quo fine in factis principum CONSENSVS requiratur futuri successoris?

§. 3. Deinde, me iudice, iusto longe indulgentiores sunt illi, qui perhibent, ex facto decessoris obligari successorem in territorio Germanico quemcunque FILIVM, AGNATVM, EXTRANEVM. Idque adfirmant tuenturque ex causis diuersis. PRIMO, quoniam nullum Germaniae sit territorium, cui non admixta sint ALLODIAditionesque decessoris propriae, ut adeo successor in obligatione sit instar HEREDIS

II. Qui obligatum uolunt ex facto decessoris SUCCESSOREM quemcunque etiam AGNATVM & EXTRANEVM.

VNIVERSALIS (gg): imo sunt, qui DOMANIALIA nomina in principatibus Germaniae tollunt habentque illa pro partu iuris peregrini, quem excluderint Galli (**). Verum enim uero ultimum detestor: primum autem dici nequit de territoriis quibuscunque (hh). Cessat etiam hoc discrimen in illis, ubi

Quia 1) Germaniae territorii admixta alodia.

res patrimoniales ipsi territorio sunt innexae (ii), siue hoc factum sit lege, siue pacto, siue moribus & consuetudine. Imo, ubi cuncta haec absunt, ibi tamen calculi eorum bonorum iterum difficiles idque ex causa uetustatis, tituli, quaestus (kk). Vt in eius generis ambiguitatibus uera sit iuris regula: in dubio respondendum pro liberanda republica & successore.

Quod Ger-
maniae ter-
ritoria habe-
ant admixta
allodia.
Sentientibus
ita KLO-
CKIO.

FRANZKIO.

STRVVIO.

MYLERO.

a RHEZ.

(gg) Hoc consecutionis uinculo utitur KLOCKIUS *uol. 2. consil. 29. n. 133. p. 133. p. 314.* ubi ait: daß die *traditio, quod successor ex pacto & prouidentia non teneatur factum eius praestare, cuius non est heres*, etwas zweifelhaftig. Auch einmahl gewiß ist, daß solch einstreuen die jetzt regierende S. M. S. B. wie auch Churfürstliche Pfalz, so von etlichen von Herrn Richardo Pfalzgraven beyhm Rhein herrührender Schulden-bezahlung sich dardurch loß werden wollen, am R. Cammergericht nicht überführen mögen. *Cum enim SUCCESSOR TERRITORII & iurisdictionis potius VNIVERSALIS, quam singularis successor existimetur: ideoque succedat cum sua causa qualitatibus & uitiis, ut fere formaliter dixit BALDVS conf. 202. n. 2. Ant. CAPIT. decis. 20. n. 29.* Idem Klockius *de contribut. c. 8. n. 71.* Subscripsit eidem huic argumento ex causa eadem FRANZKIVS & nomine ordinis lctorum lenensium STRVVIVS *cap. 14. feud. §. 29. n. 5. p. 540.* ubi iisdem uerbis, quod Klockius dixerat, repetitur. Addit praeterea suum etiam calculum his argutiis EHRENBACH *in nomolog. princip. cap. 14. §. 5.* Post uero hos omnes momenta huius doctrinae reddidit ampliora atque magis luculenta uir purpuratus a RHEZ *de transmiss. territorior. in successores cap. 3. n. 18. 19.* Verum quando uerba illius enarraui-

rauimus p. 53. 54. nolumus ea hic repetere. Hoc tamen monere debemus, quod ueterani doctores ludant fere *uniuersitatis* uocabulo: contra Rhetius in hac causa planus sit atque apertus nihilque uelit aliud, quam territorium nullum esse sine admixto allodio adeoque, illius ergo, nefas esse, si princeps se liberare uellet ab obligatione ex aere alieno factoque sui antecessoris.

(**) Superioribus longe fidentiores sunt illi, qui nomina iuraque *domanialia* in Germanicis principatibus *ri-* *Quo iure ne-*
gentur in
Germanicis
principati-
bus domi-
nia?
dent exploduntque. Quo ipso id uidentur largiri, quod principis bona omnia, illius sint propria & patrimonialia, quae is forte a Caesare acceperit; nulla uero, quae ususfructus cuiusdam iure accepta referat ordinibus prouinciae reique publicae. In prima opinione est L. B. de LYNCKER *respons. 80. n. 10. 11.* ubi propterea *mensalia* archiepiscopi M. bona eo difficiliter reuocari posse, credidit scripsitque, quoniam *indolem* nesciant *domanialem*. Et clarius idem in *decisione 1202.* Von eigentlichen domanial-Gütern weiß man in Deutschland nichts. Es wären solche von theils Frankosen theils Niederländern aufgebracht worden: in Deutschland hätte man sich iederzeit allein mit Cammer-gütern und in Stifftern mit Tisch-gütern vergnügen lassen: die Eigenschaft der domain-güter wäre der Deutschen Freyheit entgegen: die Hofleute möchten wohl zum Nutzen ihres Herrn davon reden, aber wer mit der iustitz zu thun, dürfte davon nicht sprechen, cetera. Verum enim uero tantum abest, ut summo uiro herbam porrigamus in hac arena, ut potius aperte sentiamus, *domanialium bonorum* rigorem, nomina & iura in Germanicis principatibus longe clariora esse, quam uel apud Gallos uel Belgas. Id uero in patriae iuribus dolendum, quod doctores maiori studio leges Romanorum peregrinas tra-

etauerint, quam domesticas prouinciarum consuetudines. Ut nobis adhuc defuerint ALTESERRAE; CHOPPINI; CHAR-
 RONDAE; AVTVMNI; IMBERTI; BVGNONII; LANGLAEI alique Gal-
 licarum rerum interpretes felicissimi. Videri interim pot-
 est de Germanici imperii domaniis *dn. praes. iur. Lusat. dif-
 fer. 24. p. 46.* Neque etiam illud uerum est, quod *came-
 ralia seu domania bona principum Germaniae uerae donatio-
 nes & gratiae sint imperatoris*, uti auctor responsi FRISTCHIO
 collectore *quarto loco editi n. 7. p. 57.* daß Ihr. Fürstl. Gna-
 den Lande dem gemeinen ruff nach lauter Gnaden-Lehen
 und Ihr dergestalt von Kaysersl. Maiest. und dem Römi-
 schen Reich zugeeignet; daß sie davon sich und ihre Hof-
 statt hinbringen nicht aber alieniren oder sonst verschwen-
 den solten. Est enim neque tironibus historiae rerum
 Germanicarum ignotum, quod, Carolingica stirpe extin-
 cta, inter sex Germaniae populos quilibet sibi fecerit *du-
 cem* eique adsignauerit domania: post demum factum sit,
 ut unanini concentu territoria in feudum offerrentur im-
 peratori Henrico aucupi. Neque ideo de Germanicis
 imperatoribus dici potest, quo ullo unquam tempore il-
 li omnia Germaniae praedia possederint, illaque post,
 instar gratiarum, distribuerint & militibus landsassus & i-
 psis ducibus territorialibus. Quibus tamen diuitiis opus
 fuisset, si quidem principum bona uere dici deberent
 Caesaris gratiae. Imo iniquum ita esset, quod in responso
 habet FRANZKIUS apud STRVVIVM c. 14. §. 29. daß es dem
 Teutschen herkommen gemäß, daß Reichs Fürsten, wenn
 sie ihre Aemter versehen oder etwas aufs Land nehmen
 wolten, Kayserslichen consens auszubringen nicht vor nö-
 thig achteten. Contra ordinum consensus urgent, quo-
 rum, quid hic fiat, interest maxime.

(hh) Exemplo Lusatiae, cuius princeps uiuere tantum dicitur ex ordinariis *tributis & collectis* subditorum: neque ullis eum gaudere dicunt praediis uel propriis uel domanialibus. De quo *dn. praeses in iur. Lusat. diff. 24. p. 46.* Prouinciae imperiales, quae absque admixto allodio,

47. Frustra igitur in tali Germaniae principatu successorem dixeris, *allodii* intuitu, uniuersalem. Si uero uerbum *uniuersalis* accipitur pro *uniuersitate* aut etiam pro congerie rerum iuriumque diuersorum, tum quidem nullum consecutionis uinculum adparet, ab eius generis successione ad obligationem ex facto antecessoris, sed uerbis luditur. Ludere autem non est iudicare. Quod ante nos uiderunt THOMING. *const. 18. n. 86.* EYBEN c. 8. alique.

(ii) Von denen stücken Landes ist hier die rede, welche einem Fürstenthum einmahl einverleibet und incorporiret worden, zu dem Ende, daß sie bey demselben enig und ungetrennet verbleiben. Qui nexus fieri potest multifariam. *Principio* quidem facto ipsius Caesaris. Exemplum huc pertinet *archipalatinatus Rhenani*, qui licet concreuerit ex multis singularibus allodiis, donatione, testamento, emtione, dote, bello, permutatione aliisque titulis quam plurimis: tamen omnes hae ditiones an. 1322. ab imperatore uinculo aeterno unius principatus coniunctae atque unitae sunt, ut unam omnes acceperint indolem clientelarem. Quapropter Aurelianensi principi reposuerunt patriae iureconsulti, post illa tempora *unionis* ac nexus, frustra disputati, utrum archipalatinatus admixta habeat allodia, in quae foemina princeps posset succedere. Cum omnia archipalatini iam tum facta sint *masculina*, *clientelaria*, *indiuia* instar ipsius *electoratus*. Legitur hoc in actis inter principem Aurelianensem & archipalatinum multum uentilatis iudicatisque tandem Romae. Idem memini, me de *Limpurgensi* audiuisse comitatu. De *Wur-*
ten-

De ACCES-
SIONIBVS,
principatus
INNEXIS.

Formula cli-
entelari.

*Domesticis
pactis.*

tembergico idem habet KNIPSCHILD *lib. 1. de civitat. imper. c. 13. n. 27.* de Landgraviatu Hassiae idem FRITSCHIVS *de incorporat. honor. membr. 2.* de ducatu Brunsvicensi idem SCHOPPIVS *c. 3. sect. 1. obseru. feud 1. p. 442.* de comitatu Hannouensi idem NVNNROOD. *p. 159.* Et sane, olim Augustinus de ciuitate Dei scripsit, si Romani reddere debeant, quae ipsi uario iuris tegumento addiderint Romae: fore, ut rediret opulentissima respublica ad Romuli casam. Idem contingeret forte multis Germaniae principatibus iam nunc potentissimis: siquidem a domaniis seiungere atque reddere deberent illa, quae maiores eorundem acquisiuerunt iure patrimoniali. Atque haec causa est, quare familiae principum plurimorum pactis conuentisque domesticis sibi prospexerint, ut, quod acquireretur ullatenus, illud quidem censendum sit acquisitum esse reipublicae, a qua aeterno iure nequeat ullo casu diuelli. Exemplum in Geraensibus tabulis exhibet LVNIG *in archiu. S. R. I. de. B. domo n. 71.* De M. pariter principatu uetustiora diplomata sunt, unde intelligitur, quod antistes acquisiuit, illud acquisitum innexumque fuisse reipublicae. *Vtrobique iterum euanescet ius propositi argumenti, ab allodiis admixtis ad obligationem ex facto antecessoris.*

*Quid de allo-
diis princi-
patui quae-
tis cum onere
& sumtibus
ordinum
prouinciali-
um?*

(kk) Id uolo, licet etiam certum sit, principatui alicui allodia esse admixta, neque tum uero componentur lites de obligatione successoris ex facto antecessoris. *Primo enim distinguere solent, utrum acquisitum aliquid sit uiribus aut aere reipublicae; an principis solius. Quod uix credendum, quoniam domanialia bona respondent necessariis illius impensis, raro autem has superant, ut colligi inde possint ampli thesauri ex iisque redimi prouinciae. Deinde ordines prouinciae adiuuare possunt principem modis pluribus non adeo manifestis. Quod si uero unum*

ad-

adlegare possint onus, quamuis latens & conditum fere sit, commoda etiam quaestus sibi tribuent per eosque sibi respublica. Quapropter illis, qui recens acquisita allodiis accensuerint, docendum, quod suis impensis acquisiuerit princeps, non reipublicae, idque uel directe uel indirecte; uel clam uel palam: uel quotquot genera tandem sunt, onerandi atque trahendi in partes rempublicam. lisdem armis impetit facta antecessoris auctor, aduersus quem conceptum est responsum FRITSCHIO collectore *quartum n. 72.*

§. 4. Alii, qui in patriae principatu successorem generis cuiusuis obligatum uolunt ex facto decessoris, non Germaniae propria argumenta proferunt, sed uagantur extra oleas expilantque scrinia doctorum iuris naturalis; ecclesiastici; ciuilis; clientelaris (oo). Verum, quando de his similibusque argumentis actum est superius, capitibus uere singularibus (pp); neque a publici in Germania iuris doctore illa expectantur, quae uel uniuersim uera docenturque a philosophis in iure naturali (qq) uel a republica nostra sunt aliena prorsus: operae pretium non est, recoquere cibos & eadem iterum fercula hic adponere.

b) *territoria Germaniae hic regantur*
IVRE NATV-
RALI, GEN-
TIVM, CIVI-
LI, CLIEN-
TELARI.

(oo) Non hodie aut nudius tertius confligitur in hac arena, *utrum princeps imperii obligatus sit ex facto & aere alieno antecessoris.* Inde iureconsultorum de hoc argumento in Germanicis responsa, repleta longis atque multiplicibus ratiociniis a *facili*, ab *utili*, ab *honesto*; a *legibus Latii*; S. R. I. *ex facta pontificum decretis*; ab institutis *Longobaraicis* & consuetudine *antecessoris.*

CONSILIA
IVRECON-
SVLTORVM
pro obligati-
one principis
S. R. I. ex fa-
cto sui ante-
cessoris.

Q

Aduersus 1)
duces HOL-
SATIAE.

2) SAXONI-
AE.

3) BOIOARI
AE.

4) BRVNS-
VICENSES.

5) principes
ANHALDI-
NOS.

6) duces SA-
BAVDIAE.

tudinibus *prouincialibus* feudorum *landsassicorum*, multo labore, sed nullo ueritatis praesidio repetitis. Vix Germaniae principatum reperiēs, in quo prudentum responsa, possessorem in hoc genere non uel absoluerunt uel condemnarunt. In qua ultima classe nomina nunc dabimus sigillatim. *HOLSATIAE* duces, cum pacta maiorum migrare uellent inita cum ciuitatibus Hamburgo & Lubeca, impetiit *Herm. VVLTEIVS uol. 3. consil. Marpurg. 35. a num. 110. ad num. 150.* Et nisi fallor in eadem aut simili causa aduersus eosdem scripsit sensitque *MICHAEL in Kiloniens. resp. 14. p. 118. 119.* Iisdem conscientia tum est mota a iureconsultis, cum Brandenburgico electori aes alienum soluere nollent, contractum ab antecessore, interprete *SCHRADERO uol. 1. cons. 3. n. 399. 400. atque cons. 9. uniuerso.* *SAXONIAE* ducibus eadem aliquoties mota est lis, cum stare nollent factis antecessorum. Memorabile est responsum anonymo auctore scriptum an. 1639. quod edidit *FRITSCHIVS cons. 4. num. 30. 31.* Aliud contra eosdem habet in gratiam *uiduae electoralis*, cui successores negauerant *uiclalitium*, *KLOCKIVS tom. 3. cons. 155. n. 191. seq.* De *BOIOARIAE* forte ducibus accipiendum est responsum pro obligatione ex facto decessoris quod lucubrauit *Henning. GODEN cons. 32. n. 5. 6. & nouissime, ni fallor, quod reperitur inter ALTORFENSIA tom. 2 cons. 14. n. 19. 20.* Etiam aduersus duces *BRVNSVICENSES*, quod obligari nollent ex factis antecessorum, acuit calamum *KLOCKIVS. uol. 3. cons. 154. num. 19. 20. p. 565.* Aduersus illos etiam in hac causa consultus respondit *CARPZOVIVS part. 1. decis. 88.* Anno. 1638. etiam *ANHALDINI* principes tollere priuilegia uoluerunt, quae largitus fuerat antecessor, quod ideo pro re iniqua habuit iudicauitque *CARPZOVIVS part. 1. decis. 88.* Aduersus *SABAVDIAE* duces lucubratiuncula singulari in argu-

argumento eodem respondere RVBEVS *conf. 46. p. 8.* MENO-
 CHIVS *uol. 3. conf. 263. n. 15. 18.* Idemque *conf. 1. n. 228.* in cau-
 fa, a priori diuersa, scilicet MONTISFERRATENSI. Pro
 libertate *Casalensium*, quam MANTVAE dux uoluit tolle-
 re, respondit NATTA *tom. 3. conf. 636. n. 13.* Notauit quo-
 que responso singulari SALVTIARVM marchiones, cum i-
 rent aduersus maiorum instituta, Ioan. Franc. PURPURATVS
conf. 44. quod in sua collectione exhibuit Leonhardus a
 Lege. Et, nisi prorsus fallor ENENCKELIVS *lib. 3. de priuil.*
a cap. XI. ad XX. principe loco respexit ad AVSTRIAE archi-
 duces, cum opus suum dicauerit ordinibus Austriacis.
 Nouissimum est, quod pro obligatione HANOVIENSIS co-
 mitis, qui liberari uoluit aere alieno ab antecessore con-
 tracto, conquisiuit congesitque Gotthard NVNNRODIUS in
 disceptatione, quae 1610. Wezlariae prodiit, an primo-
 genius teneatur de *soluendis antecessorum debitis.* Ipsos eti-
 am SCHAVMBURGENSES comites, licet successores agnatos
 ad aes alienum a defuncto contractum condemnauit curia
 imperialis ex rationibus, quas habet KLOCKIVS *tom. 3. conf.*
154. n. 119. p. 595. Etiam PEDEMONTANOS comites ex fa-
 cto decessorum licet ex latere obligatos esse, scripsit re-
 sponditque Othau. CACHERANVS *decis. 139.* Aduersus Phi-
 lippum Mariam ducem MEDIOLANENSEM, qui ciuitati
 pacta in dubium uocauit, ab antecessoribus inita, con-
 filium laudatur IASONIS *lib. 2. conf. 1. n. 2.* In simili argu-
 mento SOCINVS, iunior dictus, *lib. 3. conf. 60. n. 29.* & BERO-
 IVS *lib. 3. conf. 138. n. 9.* requisiti responderunt duci FERRA-
 RIAE. Claudimus seriem principum illorum, qui rum-
 pere uoluerunt pacta factaque antecessorum, in exemplo
 PONTIFICIS ROMANI, cum quod ille non minus sit prin-
 ceps Germanici imperii, tum quod nihil dubitauerint
 iureconsulti Italiae, ei ostendere, quod sine nota iniquita-

7) MONTIS-
FERRATEN-
SES.8) MANTV-
AE duces.9) SALVTIA-
RVM marchi-
ones.10) archiduces
AVSTRIAE.11) comites
HANOVIEN-
SES.12) comites
SCHAVM-
BURGENSES.13) PEDE-
MONTANOS.14) MEDIO-
LANENSES.15) FERRA-
RIAE duces.16) PAPAM
Romanum.

RESPONSA
Germaniae
iureconsul-
torum in
principati-
bus anony-
mis,

tis a facto antecessorum se nequeat liberare. Pertinent huc, quae scripserunt CRAVETTA *conf. 592. n. 59.* RVINVS *lib. 1. conf. 46. n. 13. Petr.* PARISIUS *uol. 4. conf. 2. n. 132. Rol. a VALLE lib. 2. conf. 1. n. 42. Petr.* REBVEF *ad concordata Gall. tit. 1. de collationibus in praef. p. 907.* Addo etiam principatus Germaniae anonymos, in quibus disputata est quaestio, *utrum ex facto decessoris teneatur successor?* Qua certe in causa respondit deciditque L. B. de LYNCKER multoties, uti enarraturi sumus cursim. *Decis. 102.* putat, quod in primogenio etiam teneatur filius successor *aes alienum* soluere contractum a patre decessore. *Decis. 235.* dicit, quod principes imperii, licet *suitate* in feudo ex pacto & providentia, non iure hereditario succedant, nihilominus ex facto teneatur antecessorum. *Decis. 353.* habet: quod *rationes*, quas princeps antecessor remiserit, officialis illas reddere non teneatur successor. *Decis. 1046.* prodit, quod princeps *aes alienum* decessoris soluere haud dubie teneatur, siquidem illo periculum sublatum, quod imminuerit reipublicae. *Decis. 1202.* opinatur, Germaniae principatus nescire domania, adeoque obligari successorem, si decessor praedia cameralia distraxerit aut oppignerauerit idque factum sit cum aliquo commodo reipublicae neque damnum adeo sit graue. Taceo alios, ne uidear, iuris quod disputo, construere bibliothecam.

Ad superius
tradita re-
missiones.

(pp) Qui enim in causis principum hic argumentantur ex iure NATVRALI, illos docebunt *cap. 1. & 4.* Qui in subsidium hic uocant CIVILIA Romanorum iura, illis commendamus *cap. 2.* Idemque proderit illis, qui argutias suas hic instruere uolunt ex iure PONTIFICIALI. Contra, qui LONGOBARDICA instituta hic urgent & illa formularum discrimina inter feuda *pactitia, mixta & hereditaria*, illis respondimus *cap. 3.* & quidem, ut putamus plene planeque

que. Ad extremum, qui ex LANDSASSICIS feudis ad principatus arguere uolunt imperatori imperioque clientelares, illi habent, unde lumen accipiant, in cap. 6. In quo plurima latent anecdota, doctoribus uel ignorata hactenus uel non prodita adhuc.

(dd) Vbi enim incipit iurisprudentia *naturalis*, ibi finitur *publica* cuiusque imperii. Quos disciplinarum fines *prudenciae publicae* regundos, qui nesciunt, illi turbant eas falcemque identidem mittunt in messem alienam, imo augent molem libri, non argumentorum, cuique disciplinae priorum numeros. Summatim in iuris publici nostri prudentia fileant Aristoteles, Plato, Tullius: neque locus fiat recentioribus Grotio, Pufendorfio, Hobbesio ceterisque. Qui ante in scholis audiri debent, quam ad iuris positiui sacra rerum studiosi admittantur.

§. 5. Restant illi, qui, ad obligandum ex facto decessoris successorem, extollunt imperialium curiarum SENTENTIAS atque IUDICATA (rr), quibus standum sit hodieque: imo numeros iureconsultorum Germaniae, illis subscribentium (ss). Verum opponemus nos sententias sententiis, iudicatis iudicata, opinionibus opiniones. Id quod est, in quo nunc instituto uersabimur.

(rr) Non abs re est, quod *praeiudiciis curialibus* magna SENTENTIAE iudicium iudiciorumque: teneri successorem ex facto decessoris in principatum. alias uis sit. Quin uero illa hic metui debeant, illud fit AE CVRIALES pro obligatione ex facto decessoris. Quoniam in *publicis imperii causis* ipsi agnoscunt supremarum curiarum adfessores, quod didicisse ibi iudicem nequeat poenitere, praesertim in rebus e mediis aevi notitia eruendis, qua superiora secula prorsus fuere destituta. Deinde in nostro hoc argumento sententiae

camerales sibi inuicem sunt aduersae, ut adeo certum sit, olim adfessoribus ea in causa non constitisse. Sunt autem SENTENTIAE CVRIALES, ubi ex facto successoris princeps fuit obligatus, quae sequuntur. Haud dubie autem extant plures uel apud ipsum BARTHIVM *collectorem camerarum decisionum*, quem nolimus euoluere. Solus KLOCKIVS *tom. 3. cons. 155. n. 114. 115.* casus enumerat tres. *Primo* Hsfürstl. Brandenburg. creditorum aduersus successorem in principatu an. 1610. *Deinde* in sachen deren von Hauß contra Anspach. *Post* in sachen Annae de Lauen- na wieder den Bischoff von Lüttich. *Praeterea* in sachen Pleumers Erben contra SCHAVENBURG. Eadem exempla repetit idem *tom. 3. cons. 54. n. 35. 36. 37.* AVSTRIAE porro BVRGVNDIAE atque LOTHARINGIAE protulit huius generis litigia Faust ab ASCHAFFENBURG *de aerario cl. X. ord. 830.* Pluribus opus non est. Neque inferius deerunt numeri sententiarum contra latarum in eadem curia imperiali.

Numeri (ss) Fateor, Germaniae iureconsultos quamplurimos
 GERMANIAE esse, qui causam hanc *de obligatione ex facto decessoris* uni-
 IVRECON- uersim ita tractarunt, ut omnino obligatum uelint prin-
 SVLTORVM cipem successorem. RESPONSA, DECISIONES, PRAEIVDICIA
pro obligati- eorundem auctores laudauimus iam superius *litt. oo. p.*
one ex facto 121. rr. p. 126. His pro obligando principe successore
antecefforis. re addi possunt, quamuis in illis aliqui titubent, *Matth.*
 Matth. CV. CVNO *lib. 1. de pactis num. 25. 26.* usque ad *num. 131.* qui uir
 NO. Brandeburgico electori, Ioanni Georgio a consiliis fuit
 praesidemque egit ordinis Ictor. in Francofurtana. Dici
 autem non potest, quam copiosus ille sit in *distinguendis*
factorum principis diuersis generibus, quam *diues* in *legi-*
bus & decretis laudandis, quam *locuples* in conquirendis *te-*
stibus Italis, Hispanis, Gallis aliisque. Verum enim uero
 uti

uti post illum difficile non fuit, respondere hanc causam ex principibus peregrinis: ita nec uolam ille neque uestigium prodidit, quod docuerit responderitque publica iura in Germaniis. Neque enim ille nomina sciebat distinguere marchionum, ducum, principum nisi uitulo araret Italico, nostrae reipublicae parum amico. Sequitur Georg.

Acac. ENENCKEL L. B. ab Hoheim de priuileg. lib. 3. cap. XI. & Georg. Acacius ENENCKEL ab Hoheim. c. XX. Ipse auctor causam prodit scripti operis hanc. Ire enim in uulgi sermonem hodie principem non obligari ex priuilegiis, quibus respublica ex pactis conuentisque maiorum sit munita. Aut illud VARGAE Hispani in ore habere principes successores: *nos non curamus uestros priuilegios.* Aut Annae MOMMORANTII illud, subditis priuilegia urgentibus, respondendum esse ex iure canonico (*par le droit du canon.*)

Quapropter auctor ueniam omnino meretur, quod partium studio quandoque sit abreptus in nimioque peccauerit, ex quacunque fere causa obligandi successorem. Inter omnes autem de obligatione ex facto principis decessoris plenissimus est Nic. Mylerus ab EHRENBACH. EHRENBACHIVS in *nomenclologia* a cap. X. p. 155. ad cap. XVII. p. 235. Verum enim uero etiam ille id egit, ut principem haberet ueracem seruantemque dicta factaque cum sua, tum decessoris, igitur non minori studio eo contendit, ut principem utrobique haberet constrictum & obligatum. Vix autem controversiae huius occurreret aliquod genus, quod non responderit ipse, fide tamen magis aliena librorum, quos laudat, quam sua. Taceo alios, nominis & momenti minoris, cum hac triga doctorum plurimi fuerint postea occupati, quorum libros & loca citauimus supra. Neque tamen horum uel celebritas nos terreat uel multitudo. Quoniam alii hic ad sensus magis docuerunt, quam ad ueritatem. Deinde multi priuato fuerunt corrupti studio. Omnes uero

ADVERSUS
obligationes
principum
ex facto de-
cessoris AR-
GUMENTA.

I. Germaniae
PRINCIPA-
TVS in nu-
mero feudo-
rum esse ex
PACTO ET
PROVIDEN-
TIA.

Quare ad for-
mulam princi-
patus obliga-
tio sit aestiman-
da ex facto de-
cessoris?

Num principa-
tuum Germa-
niae diuersae
sint formulae?

Intuitu 1) Cae-
saris,

uero ducibus usi sunt Italici aut peregrini doctoribus aliis, reipublicae nostrae prorsus atque omnino ignaris.

§. 6. Restat, ut, quo iuris ordine contra statuant alii, PRINCIPEM IMPERII EX FACTO SVI DECESSORIS NEC QVICQVAM OBLIGARI, illud explicemus atque nouis & adhuc parum cognitis rationibus stabiliamus. Quemadmodum uero omne huius rei momentum supra (aa) dedimus FORMVLAE, cuique regno propriae & peculiari; ita etiam hic iuris regulas nullas obtrudemus Germaniae principatibus uniuersis, quorum etiam formulas, scimus, esse multiplices & dispariles. Verum utemur coniecturis, quae tamen ueritati cedent huic uel illi Germanico territorio commendatae (bb). Principio creditur, Germaniae plerosque principatus in numero feudorum esse ex PACTO ET PROVIDENTIA (cc) atque adeo illorum successores neque ex decessorum factis aut aere alieno obligari siue FILII sint siue agnati.

(aa) Quo enim *liberius* imperat princeps, eo etiam *maior* ei *facultas*, obligandi facto suo rempublicam cum eaque suum successorem. Contra ubi *imperio* utitur magis *adducto*, ibi etiam *potestas* est *minor*, ut suo facto constingat populum & successorem. Quod omne uti dictum est *cap. 4. p. 34. 35. 36. seqq.* ex instituto: ita quoque idem in Germaniae principatibus est repetendum.

(bb) Principatum imperii possunt formulae diuersae esse *primum* intuitu CAESARIS & IMPERII. Nam alii principes fere nihil agunt, nisi ex huius utriusque consensu; alii contra ne quidem in alienanda parte territorii solent hunc

hunc requirere : *deinde* ORDINVM PROVINCIALIVM ergo, quoniam in aliis principatibus horum institui solent con-^{2) ordinum,} uentus, exquiri suffragia, numerari calculi, quod nisi factum sit, principis personam adstringi, aiunt, in factis, non rempublicam; contra in aliis eius generis comitia uel nesciuntur uel eorundem uix umbrae supersunt : *ad extre-*^{3) familiae} *um* in causa PRINCIPALIS DOMVS aut familiae, si domesti-^{Principalis} ca adfuerint pacta, quae manus principi in faciendo, obligando, oppignerando, alienando uel liberant uel ligant, quod uinculum esse tum debet principium & finis obligationis & iudicii. Ante igitur, quam regulas iuris, a nobis nunc enarrandas quis adhibeat, opus est, ut formulam principatus intueatur trigarum intuitu : CAESARIS; ORDINVM prouincialium; DOMVS tandem principalis. Atque in hoc cardine uersatur *ius publicum prouinciale*. Quod si scriptum esset in prouinciis singulis, fieri non posset, ut tanta inter principem & ordines essent discrimina, studia, altercationes, in quibus ultimi fere semper ruere solent in statum deteriore.

(cc) Veterani doctores tantum non omnes propterea ab obligatione ex facto & aere alieno antecessoris liberare solent successorem, quoniam imperii principatus indolem habeant *feudorum ex pacto & prouidentia* maiorum. ^{Prima liberandi causa, quod principatus feudum sint ex prouidentia maiorum.} Hoc uinculo consecutionis usi sunt ROSENTHAL *cap. 9. membr. 2. conclus. 67. n. 5.* idque ex auctoritate SENTENTIAE CAMERALIS an. 1558. latae in causa *Haller contra Brandenburg*, ^{Ita Rosenthal an. 1558.} ubi agnati in feudo successerunt, licet heredes esse noluerint defuncti uasalli. Imo ex eadem causa ab obligatione ex facto *patri* in Brandenburgico principatu liberauit ipsos quoque *filios* BRUNNEMANNVS in *consilio I. n. 189.* ad ^{Brunne-} modum memorabili scriptoque cum magna ueritatis ^{mann 1627.} *negotia.* Quorsum etiam respicit potissimum WEHNERVS in ^{Wehnerus.} *an. 1557.*

cons. Francon. 101. p. 245. 246. his fere uerbis: Nachdem Herr N. an. 1557. mit todt abgangen und den halben theil des Churfürstenthums Br. und Burggravth. N. mit einem grossen, trefflichen, überschwenglichen Schulden-Last beschwehret: hat der Durchl. agnat mit vorwissen R. M. in ergreifung der Succession ausdrücklich protestiren lassen, daß S. F. G. Land und Leut, wie solche von ihren Alt-Vätern hergebracht, angenommen, iedoch des verstorbenen Ch. seine Erbschaft auf das solenneste, als es nur geschehen mögen, repudiret und von sich abgelehnet haben wolten. Within Sie sich nicht gehalten zu seyn erachteten, denen creditoribus des Verstorbenen etwas zu bezahlen. Und ob sich gleich in dem B. N. neuerworbene stücke fänden, wären doch auch solche denen Reichs-Lehen einverleibet, welche dannenhero so wenig, als die letztere angegriffen oder dem Lehens-folger zum nachtheil beschweret werden möchten. Quae summa est illius consilii, admodum momentosi. Aliud praeiudicium CAMERALE in causa Sachsen contra Schwarzburg habet Iohannes STUCKIVS *cons. 26. n. 164.* Idem in curia imperiali iudicatum coactumque esse *Baioariae* ducem restituere comitatum Hohen- und Nieder-Schwanger occupatum ex causa aeris alieni, a patre contracti, actoribus filiis circa an. 1586, commemorat in eodem *consilio 26. n. 156.* Idem ex eadem causa duces *Brunsvicenses* liberatos uult ab obligatione ex factis & aere alieno suorum antecessorum *consil. 26. 27.* Adeo, ut nihil dubitet, adfirmare, ne quidem *gallinam* uel *candelam*, onerare posse antecessorem in feudo, quam successor principatus nequeat gratis liberare, quod habet ROSENTHAL *cap. 9. membr. 1. concl. 48.* Praeiudicium in causa Lützelburg contra Baden an. 1592. extat apud GILMANN. *tom. 3. symphorem. in uerbo feudum* atque STUCKIVM *cons. 26. n.*

369. Aliud exemplum principatus, iure feudi ex pacto & prouidentia aestimati proptereaue liberati successoris ab obligatione ex facto antecessoris, habet TABOR *de oblig. success. in offic. cap. 5.* Idque iudicio iureconsultorum Argentoratensium (*) an. 1638. Verum satis forte exemplorum, quae firmant nostra. Si autem de rationibus aliquid est dicendum, non putauerim formulam clientelarem ex pacto & prouidentia, ut uulgo illa accipitur, Germaniae ducatibus respondere. Nam *ordo successorius* in principatibus imperii ordinario iure neque a *uasallo* primo acquirente est dispositus neque a *domino*, quod tamen fieri solet in uulgaribus feudis pactitiis; uerum a prouinciae cuiusque *ordinibus* is principio delati imperii est constitutus. Vt adeo, si *successoria* hic iura dici debeant *pactitia*, pacta & prouisio ordinis successorii adscribenda reipublicae an. 912. in singulis Germaniae territoriis ita disponentis sigillatim. Verum hoc sensu recte dicitur: *quod causa succedendi ne liberis quidem a decessore petenda sit*, uerum debeat populi prouisioni originariae. Vt adeo recte arguant haecenus laudati iureconsulti: in Germaniae territoriis regulariter nullam successorii obligationem ex facto decessoris. Quod nostrae sententiae satis est, quae opus non habet sterilibus & perturbatis doctrinis de feudo *pactitio*, *hereditario*, *mixto*, quas profligauimus cap. 5. superius. Videri pro nostra sententia in primis etiam potest a RVSDORFF in *uindic. Palat. c. 1. 8. 12.* ex instituto. §. 7.

(*) Non quidem principatus ipse nominatus est ibi, uerum sententia fere his concepta uerbis: Obwohl in Erb-Lehen die successores die facta ihrer antecessorum zu halten schuldig, dafür gleichwol das quaestionirte Herzogthum zu halten, weil es auch auf die weibliche descendenten kommt, und des Wortes Erben in den Lehen-Brieffen gedacht ist; auch denen agnaten schimpflich seyn will, die facta antecessoris zu cassiren: Diemeilen aber die Erblichkeit nicht erwiesen, sondern in dubio solches Herzogthum vielmehr pro feudo pactitio zu halten, da die agnati ex facto antecessoris, nicht gebunden zu werden pflegen, es wäre dann etwas mit der agnaten consens versehen: als sind, gestalten Sachen nach, die agnati an der Vorfahren Pacten, Handlungen, Contracten nicht verbunden. Actum den 12. Maii 1638.

II. Principatus Germaniae in nexu MAIORATVVM.

III. FIDEI COMMISSORVM.

IV. PRIMOGENITVRAE Principatus S. R. I. num maioratus?

§. 7. Alii immunitatem successoris ab obligatione ex facto antecessoris quaerunt in eo, quod Germaniae territoria instar sint Hispaniae MAIORATVVM (dd) aut FAMILIAE FIDEICOMMISSORVM (ee) aut PRIMIGENIORVM (ff). Neutrubi autem esse ex facto decessoris obligationem.

(dd) Vtitur etiam hoc genere argumenti L. B. de LYNCKER *in decis.* 802. In qua absoluit comitem imperii a debitis paternis, licet patri successerit in *comitatu*, iure maioratus & primogenii aestimando. In hoc enim filium quidem succedere *mediante* patre, non autem patris *beneficio*. Idem antea quoque de HASSIAE landgraviatu scripsit sensitque BRUNNEMANNVS *conf.* 3. n. 173. Quamvis uero iuerit uere in proverbium; *Principes imperii succedere iure maioratus*; mihi tamen id genus dicendi mouet omnino stomachum. Partim, quod lepidum sit, conferre Germaniae singulares respublicas cum Hispanorum maioratum rusticationibus. Partim quod opus non sit habitu peregrino, cum praestet domi natus. Porro in maioratu ad *primum acquirentem* respicitur; in imperii principatibus fere ad populum, successoria iura ordinantem primaeuo instituto.

Principatus imperii num familiae fidei commissa?

(ee) Etiam in hoc uerbo placent placueruntque sibi olim iureconsulti. L. B. de LYNCKER *in decis.* 802. p. 280. Gestalt dann ein fideicommissarius zu Bezahlung des fiduciarii seiner Schulden ganz nicht gehalten KNIPSCHILD *de fideic. c.* 11. n. 230. diesem nach kan Graf Mauritius der Großväterlichen Gläubiger und dessen credit-wesens sich wohl entbrechen. Clarius loquitur Georg. Melch. LVDOLPH *in append. iuris primog. aphoris.* 6. part. spec. §. 9 p. 321. ubi, ait, uix in Germania principatum esse, qui fideicommissi familiae

liae nexu non sit constrictus. Successorem autem fideicommissarium ad debita fiduciarii heredis obligatum non esse. Verum enim uero etiam hoc de Germaniae territoriis iudicium nobis non adeo probatur. Nam fideicommissa familiae *privatam* sibi proponunt utilitatem floremque unius domus: uerum successoriae leges in Germaniae territorio sunt *publicae* respiciuntque communem *populi* salutem aeternitatemque. Imo fideicommissa auctorem habent ultimam *testatoris* uoluntatem: sed ab hac, notum est, quod *pendeant nec quicquam* successiones clientelares. Ceterum in illis, quae princeps acquisiuit suo iure, non factis aut uiribus reipublicae, ibi fideicommissarium nexum locum habere, nemo est, qui possit dubitare.

(ff) Germaniae *principatus singulos* olim fuisse *individos*, neque successisse in eosdem alium quam filium *primogenitum*, tam certum est, quam certissimum. Neque enim *distrahi* uoluerunt *ordines* rempublicam in plures filios. Ne decrescerent uires, ordines diuellerentur, ne respublica, plures alendo principes oneraretur, cetera. Inde est, quod primogenitus solus dictus *princeps*, filii autem *ultrageniti* nominibus adpellati, in Germania natis, *Sonckern*, aut, quod postea factum, uerbo *comitum*: inde est, quod in tanto numero ultragenitorum alii sacris collegiis adscripti sint, episcopatum, abbatiarum, coenobiorum, ordinis Teutonici, Ioannitici, Templarii; alii mercenariam sequuti sint militiam; nonnulli, quibus salacia temperamenta, matrimonia iniuerint ad morganaticam uitamque uixerint *privatam*, solo contenti apanagio. Quorum generum exempla dare possemus, nisi historia hic esset manifesta. Si igitur successio in Germaniae principatus solius olim primogeniti idque ex dispositione reipublicae: non potuit sane ex facto decessoris ius illius uel deminui uel destrui. Cum ipsa *primogeniturae* iura indicio iam sint,

In principatibus imperii nam locus iuribus primogenii?

succedendi causam reipublicae eiusque dispositioni primaeuae adscribendam esse, non uero uoluntati antecessoris. Hoc fere consecutionis uinculo utuntur ENGELBRECHT *de success. ex iure primog. th. 23.* WVRMSER *exerc. 9. iur. publ. q. 16.* HERMES *fascic. iur. publ. c. 18. n. 23.* SCHVTZIVS *vol. 1. iur. publ. D. 7. th. 10. litt. d.* Non habeo, quod hic desiderem, nisi aliqui sint, quibus primogeniturae iura, quae a primo genitore eiusque prouidentia pendent, confunduntur cum illis, quorum momenta omnia proceribus adscribenda reipublicae. De causis uero *diuisorum* postea principatum proscriptaeque primogeniturae alibi egit *dn. praeses* in iurisprudencia publica. Intererat enim Caesarum, ut grandes illi septem Germanie ducatus minuerentur diuidendo: institutum Caesaris adiuuabant antistites episcopi, qui a dissolutis prouinciis sunt exempti & ex landsasiiis adscripti sunt numero ordinum imperialium: ob eandem causam etiam potentiores ex proceribus tracti sunt in partes, qui & ipsi latifundia sua a iurisdictione ducum liberarunt & consecuti sunt non minus iura territorialia.

V. requiri
in obligatio-
ne principa-
tus ORDI-
NVM PRO-
VINCIALI-
VM consen-
sus.

§. 8. Praeterea sunt iureconsulti, qui in omni antecessoris facto negotioque alicuius momenti urgent ORDINVM PROVINCIALIVM CONSENSVS (gg). Nisi enim hic accesserit, tum putant obligatum esse principem, non principatum neque per eundem in eo successorem. Verum uti clarissima hic sunt medii aevi lumina: ita tamen nolim hoc adfirmare de prouinciis imperii minus adducti; nolim ea, quae principes ex uirtute fecerunt, trahere ad iuris necessitatem; olim commiscere atque confundere statum,

tus, tempora, fata in quouis principatu uaria ac multiplica (hh). Quibus certe opus est in hac doctrina cautelis, ne peccetur inter nimium & parum, graui in rebus adeo momentosis prolapsione.

(gg) Fidenter certe hic scribunt, ne dicam audacter, plures Germaniae iureconsulti. Verba BRUNNEMANNI *conf. i. n. 136.* ita sunt concepta: Ist auch denen Rechten gemäß, wenn schon ein Reichs-Fürst, bey Antritt der Regierung gegen die Landesstände sich nichts reuerfirt hätte, daß dennoch, was wichtige sachen seyen, mit denen Landesständen zu überlegen und zu communiciren. Nam in imperio Germanico princeps arduas res expedire non debet, nisi ex consilio procerum *CVNO de pact. c. 24. n. 142. PRVCKMANN de regal. §. soluta potestas c. 3. n. 7.* Addit Brunne-
 mannus in eodem consilio *n. 141.* quod etiam *subditi inuiti* nequeant, quamuis pauci sint, a reliquo principatu diuel-
 li uel oppignerari, nisi ipsimet consenserint idque aucto-
 ritate BETSII *de pactis illustr. c. 7. HEIGH part. I. q. 19. num. 4.* Quod omne multo tum magis uerum sit, ubi in has leges iuerit princeps sigillatim cum ordinibus, ne facto suo o-
 neret aut obliget principatum, nisi accedente illorum con-
 sensu, exemplo, quod idem Brunnemannus habet, *conf. i. n. 104. 107.* Ex eodem argumento colligit STVCKIUS *conf. 26. n. 48.* quod facta maioris momenti, insciis ordinibus pro-
 uinciae, neque obligent rempublicam neque successorem. Idque exemplo ducatus *Brunsuicensis*, quod urgent *num. 187.* Eundem ordinum consensus in obligatione rerum maio-
 ris momenti necessarium esse, dicit L. B. de LYNCKER *de-
 cis. 717.* Si enim singulare Germaniae rerum publica-
 rum initia intuemur, illud uerum esse inuenimus, quod *principes* sibi per suffragia elegerint ordines. Electitii au-
 tem

Qui ordi-
 num prouin-
 cialium opus
 sit consensu
 in obligatio-
 ne ex facto
 decessores.

tem principatus coniecturas habent imperii omnino adducti. Tanta olim huius iuris ordinum prouincialium obseruatio, ut, principali familia extincta, superioritas rediisse uideretur ad populum isque alium rursus principem ex prouinciali nobilitate sibi eligeret electumque sisteret Caesari, ordine riteque inaugurandum. Exempla in Germanico imperio & ipsam Caesaris confessionem habes apud auctorem *Germaniae principis libr. prooem. c. 3. §. 7.*

*Doctrinae
huius cautio-
nes.*

(hh) Scilicet *primo*, quae diximus de origine principatum Germaniae electitia, illa uera sunt de septem Germaniae archiprincipatibus, non de aliis, qui ex his fuerunt oriundi: *deinde* multa Germaniae territoria uersa sunt in alium statum, quando ordines societatem iuris & dominii prouincialis amiserunt non usu, delictis & criminibus, sponte facta renuntiatione causisque aliis generis eiusdem. Prouidus ergo sit iureconsultus in hoc iuris argumento, ne unam omnibus legem ponat, sed formulam ante aestimet principatus, quam suum prodat de illo iudicium.

*VI. a reipublicae DAM-
NIS IRREPARABILIBVS.*

§. 9. Porro ante oculos ponunt hic alii immania DAMNA, omnia metuenda PROVINCIAE, si quidem principi sit libertas, ex facto suo infinite obligandi successorem (ii). Hodie praesertim, ubi in plerisque territoriis collectandi iura in solius principis arbitratu. Neque sine dedecore fieri possit, principem in curia imperiali notari PRODIGVM & effuse uiuentem (kk).

*Damna rei-
publicae ex
obligatione
successoris.*

(ii) Verbis aliorum etiam hic uti malo, quam meis. Ita autem BRUNNEMANNVS *cons. 1. n. 178. 109. 191.* fere loquitur: *Si principi fas est, ex facto suo obligandi successorem, facile fieri potest, ut, uel odio successoris uel uibaine uel amore*

uirae

vitae effusae, exhauriatur aerarium, aere alieno adficiantur bona cameralia oppignerenturque, imo summa imis misceantur. Quo rerum statu successor, si quidem obligatus sit, aliter sibi nequeat consulere, quam uel, parce uiuendo, contrahere provinciae dedecus uel nouis & inauditis tributis onerare subditos. Vtrumque aduersari reipublicae saluti, quae lex sit suprema. Laedi certe ita pauperes, pupillos, orphanos, uiduas, personas miserabiles. Quapropter fieri nequeat, ut uel dari hoc possit principi uel tanta reiue publicae perniciofa indulgentia peccare successor. Eodem utitur argumento auctor consilio aduersus, quod exhibet FRITSCHIVS c. 4. n. 18. Contra disputatur ibidem num. 65. Obgleich der abtrag der von voriger Herrschafft gemachter Schulden iezo ohnmöglich scheine: müsse man doch den Muth nicht sinken lassen. Man solle Gott vertrauen, der dem Land einen neuen Seegen zuwenden könne. Inzwischen könne man die Hofstatt ein wenig einziehen und dem Lande eine kleine respiration lassen. So werde sich nachhero alles finden. Verum superiora repetit STVCKIVS cons. 26. n. 228. idque non solum facit; sed etiam successorem tum ab obligatione liberat, si consensus ordinum uel sub & obreptitie accesserit uel uim metuque fuerit extortus.

(kk) Id uolunt alii qui. Tam diu obligari ex facto principis antecessoris successorem, quam diu ille non *declaratus* sit *prodigus*, iudicio curiae imperialis. Sibi enim tribuere debere suaeque indulgentiae cum ordines prouinciales, tum etiam filios & agnatos: quod effusae uitae non accusauerint antecessorem sententiamque requisierint curialem uel a CAMERA uel ab AVLICO IUDICIO Caesaris, qua ille *prodigus* adpellaretur auctoritate iudiciali. Ex eo enim tempore facta illius non magis obligatoria esse, quam hominis furiosi aut mentis emotae. Adiuuare ita

Num prin-
ceps declara-
ri queat pro-
digus?

sentientes possem exemplo comitis imperii, quem camera imperialis dixit prodigum superiori seculo, cum filii & agnati effusae uitae indicia & specimina attulissent. Contra alius comes, qui sibi ab eodem fulmine metuit, ille titulum *consilarii* nundinatus est a principe supremo. Quod cum fecisset, actoribus contra se reposuit: *sacrilegium esse dubitare de prudentia illius, quem princeps elegisset sui consilii senatorem* idque argumento sat graui l. 3. C. de crim. sacrileg. Verum enim uero, quemadmodum canones uolunt, ut parcant sacri collegae dignitati episcopi, effuse uiuentis, quibus satis sit, quod a facto illius liberetur cum successor, tum episcopatus: ita easdem rationes crediderim habendas esse in principe, ne purpurae illius macula adspargatur.

VII. CON-
SENSV CAE-
SARIS *defici-*
ente.

§. 10. Post etiam in iureconsultis magni nominis illud reperio, quod soluant ab obligatione successorum in factis decessoris, quibus CAESARIS CONSENSVS non accesserit (II). Verum alii contra adfirmant: moribus institutisque sibi cognitum esse, quod ille necquicquam soleat requiri (mm).

Num facto
principis o-
pus sit Cae-
saris consen-
su.

(II) Fateor esse hac in re patriae iureconsultos admodum disertos facilesque ad facta principum improbanda, quae comitem non habeant consensum imperatoris. Haud dubie occupati Longobardicis aut landsassicis feudis praelcripto decreto. Ipse imperator his uerbis rescriptit ducibus Brunswicensibus: *Non audeant duces, in his bellorum procellis, de ducatu aliquid alienare aut uertere aliquid in deteriore statum. Neutrum enim fieri potest sine imperatoris consensu. Imo poenas dabunt, qui secus faxerint.* Exhibet ipsum rescriptum Caesareum Leop. Alb. SCHOPPIUS in thes. feud. sect. II. c. 1. p. 184. 185. Hoc Caesaris postulatum suo iudicio adprobant Franc. PFEIL cons. 78. n. 94. ZIEGLERVS lib.

lib. 1. de iurib. maieft. c. 4. n. 27. quibus instructior longe est a RVSDORF *in uindic. Palat. cap. 8. n. 21. & c. 12. n. 42. sqq. &* quos porro conduxit magno numero ITTERVS *de feud. imper. c. 23. §. 2.* Exempla etiam illorum principum, qui in contrahenda obligatione consensum rogarunt Caesaris habet STVCKIVS *conf. 26. n. 59. 441.* Qui tamen in ultimo loco addit, parum interesse filiorum agnatorumque, siue consenserit facto antecessoris imperator siue minus. Cum sufficiat eorundem liberationi, quod non ipsi dederint consensum: neque enim Caesaris indulgentiam illis nocere posse aut esse detrimento.

(mm) Non certe minor est numerus illorum, qui existimant in facto principis, obligatorio feuda imperii, consensu Caesaris opus esse necquicquam. Siue aere alieno grauetur principatus siue oppigneretur siue alienetur. Exstat huius sententiae responsum *Franzkianum* in STRVVI *syntagm. feud. c. 14. §. 29. n. 5. p. 537.* Idem Ioan. MICHAEL *respons. 14. p. 129. seq. b. m.* STRYKIVS *de oblig. feud. conf. muniti. c. 2. n. 9.* ANDLER *lib. 1. tit. 10. part. 5. n. 16. 17.* & quos porro laudat Itterus. Equidem non nego, quod olim, nisi forte exceperis donationes factas ecclesiis aut coenobiis, consensus Caesaris raro fuerint requisiti. In ipsa etiam alienatione regaliū feudorum sufficere uidebatur, si consensere filii, agnati, ordines prouinciales. Sed, postquam sacra nobis lex est *A. B. tit. 7.* quo solis principibus electorali- bus hoc datum est, ut imperialia feuda acquirere possint sine imperatoris consensu, regulæ bonæ interpretationis iam uolunt, nefas esse principibus & ordinibus imperii aliis, in tali causa consensum negligere imperialem. Plura, quæ huc faciunt, repeti possunt ex *p. 117. 118.* superius.

§. II. Porro alii persuadere nobis uolunt, Germania principis bona omnia in nexu esse DOMANIALI;

VIII. RES
PRINCIPALES
sint in

nexu doman-
nii.

ut adeo proprietas eorum sit penes rempublicam neque illa facto decessoris possint obligari (nn). Verum de omnibus Germaniae territoriis hoc adfirmare non ausim, neque de bonis omnibus. Iterum ergo FORMVLA reipublicae hic ante consulenda, quam in his discriminibus feratur iudicium (oo).

Qui princi-
pis bona om-
nia in nexu
sint domani-
ali?

(nn) Fidenter in hac causa scribit BRVNNEMANNVS *conf.* 1. n. 61. 62. his propemodum uerbis: *Principis pleraque bona sunt in nexu domanii. In his princeps non est dominus, sed quasi dominus. Imo instar est usufructuarii, tutoris, mariti, administratoris, patris in bonis aduentitiis. Quorum neuter potest alienare, oppignerare, aere adficere alieno aut facere aliquid simile. Nisi consenserint rerum domini, proprietarius, pupillus, uxor, mandans, liberi. Quorum omnium in Germanico principatu iura habeat populus. Eandem παρόνοιαν habet STYCKIVS conf. 26. n. 78. 79. Quibus addi possunt p. 118. 119. 120. Inprimis autem Ioan. a RVSDORFF in iudiciis Palat. cap. 1. n. 8. cap. 8. n. 21. cap. 12. n. 42. 43. Id enim agit auctor illustris, ut demonstret, principes imperii neque ex contractu decessorum obligari neque ex delicto. Quapropter Carolus Ludouicus mulctari nequeat archipalatinatu, quem, Caesaris iudicio, pater illius Fridericus V. propter feloniam perfidiamque amisisset.*

Bonorum
principali-
um diuersitas
multiplex.

(oo) In aliis enim prouinciis bona *domanialia* non nisi *paucissima, plurima* iterum in aliis. In aliis *praedia* hoc nexu tenentur; in aliis *iura* tantum & regalia. Quod dictum est p. 119. 120. superius. Deinde principis fere bona in quouis principatu sunt multiplicia. Primo loco *domanialia*; altero *fiscalia*; tertio *patrimonialia* eaque uel *auita* uel *proprii quaestus*. In his iterum discrimina, utrum *primaria* sint, an uero *iuris accessorii*. In omnibus hisce bonorum gene-

generibus principis potestas est diuersa uel libera uel addu-
cta ad consensus uel Caesaris uel ordinum uel successorum.
Quae causae omnino sunt, quare opus sit formulae princi-
palis notitia.

§. 12. Ad extremum addimus nos plenae fidei DI-
PLOMATA cum CAESARIS (pp); tum ipsorum etiam
PRINCIPVM (qq): unde constat, pristina Germaniae
instituta ea fuisse, quod EX FACTO ANTECESSORIS
NEQVE OBLIGATVS FVERIT SVCCESOR FILIVS NE-
QVE AGNATVS. Quod si uerum est, otiosa erit ex
aliis principiis disputatio. Cum neque LATI, ne-
que LOMBARDIAE uel etiam ROMAE CHRISTIANAE
ea in Germaniae principatibus sit auctoritas, ut pa-
triae consuetudines illis liceat expungere. Quae
potius sanctae nobis sunt hodieque, ut Germaniae
curiae omnes, praesertim clientelares, gratiam de-
beant habeantque musis illorum, qui in eorundem
indagatione occupati sunt limitesque proferunt ac
promouent patriae iurisprudentiae (rr).

IX. Caesa-
rum liberent
CONSTITV-
TIONES.

X. FORMV-
LAE CON-
TRACTVVM
principali-
um.

(pp) Primi forte sumus, qui in hoc argumento fuimus
occupati, eo fine ut e mediis aevi notitia constet, obliga-
ueritne Germania principes successores ex decessorum
factis, an uero liberauerit. Principem hic locum habet
CAESARIS CONSTITVTIO. Ex qua intelligimus, in confi-
lio imperiali esse decretum: quod in principatu ne quidem
filius obligatus ex facto patris decessoris: ut potius, quicquid
obligauerit pater sine consensu illius, illud ei, uiuo patre, lice-
ret reuocare. Diploma, ann. 1230. conceptum, nobis con-
seruauit Christoph. BVTKENS ad lib. 4. rer. Brabant. p. 225. quod
damus in margine (*). Imo, quod magis est ne quidem

CONSTITV-
TIONES
CAESARVM
qui liberent
ab obligati-
one succes-
sorem ex fa-
cto principis
antecessoris?

Diploma an.
1230.

T

Caesa-

(*) Diploma ipsum hoc est, quod sequitur: HENRICVS dei gratia Romanorum rex, sem-

THVRINGI-
AE causa pro
filiis decisa
an. 1295.

Caesaris auctoritate deterritos fuisse filios, quin reuocarent illa, quae uiuus pater alienauerat, teste scimus historia. Exemplum huc pertinet, quod an. 1294. contigit. Scilicet ALBERTVS, cognomento DEGENER, THVRINGIAE feuda uendiderat Adolfo imperatori, filiis inconsultis. Soluerat pretium emtor. Contradixere filii. Venitur utrinque ad arma. Improbatur Germanicum imperium factum Caesaris. Causam filiorum fouet ac sustinet. Exuuntur emtor uenditorque omni, quam habuerant, potestate. Testes rerum laudarem, nisi plena essent in hac narratione cum Germaniae, tum Saxoniae annalium monumenta.

Itemque GEL-
DRIAE ad-
uersus factu
patris an.
1470.

Pertinet etiam huc historia GELDRIAE ad annum 1465. Cum enim in ira tum esset dux ARNOLDVS aduersus principem filium ADOLFVM; plurimas Geldriae ditiones uendidit Burgundiae ducibus. Sed filius, uiuo patre, id egit, ut liberaret illas ab obligatione ex facto patris idque foederibus, armis, litteris, sententiisque celeberrimarum Germaniae curiarum. Quae omnes patris facta improbarunt filiumque soluerunt ab eorundem obseruantia. Egit de his litigiis ex instituto *dn. praeses* in CONSILIO inedito de *iuribus Cluiae ducum in Geldriae & Zutphaniae principatus*. Darem casus alios, ubi filii, quis de agnatis dubitauerit? ab obligatione ex facto parentis liberati sunt IUDICIO IMPERIALI; siliceret esse prolixiori. Conferri tamen possunt *Wigul. HVND in metrop. p. 213. 214. atque Chron. REICHERS-*

DIPLOMATA
PRINCIPVM
ipsorum libe-

PERGENSE an. 1135. p. 166. 167.

(qq) Illud hic nobis est commonstrandum, non olim *prin-*

per Augustus omnibus ad quos praesens scriptum peruenierit, gratiam & omne bonum. Notum tum facimus, quod cum Henricus, maior filius illustris principis, ducis Lotharingiae matrem habuerit & illa sit mortua: per SENTENTIAM PRINCIPVM IN CVRIA nostra est iudicatum. Si idem dux de bonis, quae possidet, aliquid alienaret uel in manus uellet transferre alienas, dictus Henricus FILIVS se de iisdem bonis posset intromittere & occupare licenter ad usus suos & tenere. Datum Fridebergae anno gratiae ccccxxx, proxima dominica post festum paschae IV. Kal. maii, indictione tertia. Satis firmum esse credo uinculum consecutionis: si imperator ius reuocandi ea, quae pater alienauit, dare potest uiuo patre: multo minus ille obligabitur ex facto patris demortui.

principes contraxisse uel aliquid pollicitos esse cuiquam, ^{ramia filios} nisi cum CONSENSU FILIORUM SUCCESSORVM. Vnde facile ^{successores.} intelligitur, olim dubitatum non esse, quod filius ab obligatione ex facto patris decessoris immunis sit, quamuis ei successerit in principatum, nisi suo ipse consensu facto patris subscripsisset. Audiamus nunc formulas contractuum, loquentium consensus filiorum. Ipse imperator ^{Diploma an.} ^{1129.} *LOTHARIUS an. 1129.* his uerbis consensus filiorum fecit mentionem : *LOTHARIUS III. Rom. rex. Notum facimus, quod ERIDERICVS Palatinus, cum consensu Agnetae uxoris & Eriderici FILII sui uendidit curtem in pago Hartingo cum attinentiis & quae sequuntur deinceps in libello, quem exhibuit SCHATEN lib. 8. annal. Paderborn. p. 721.* Neque princeps elector Moguntinus ante consentire uoluit facto patris comitis de Hagenau, quam filii eidem obligationi calculos dedissent. Inde formula an. 1277. scripta his uerbis : *Et est sciendum quod Reinhardus de Hagenau & Adelheid uxor illius & Vlricus eorum filius obligauerint se ad facta, quae sequuntur in iplo instrumento, quod opusculis adiunxit NVNNROODIVS p. 192. 193.* ^{an. 1277.} Ipsius imperatoris Ludouici quarti liberos reuocasse, quae pater donauerat in Boioariae ducatu coenobiis, post demum consensisse eosdem factoque suo obligatos fuisse, non patris, discitur ex monumento, quod superest in *HVNDII metropoli p. 211. 212.* Similes donationum formulas cum *consensu filiorum* commemorato, legere licet apud eundem *p. 243. 258. 262. 264. 275. 285. 288. 290. 297. 313.* quae duo ultima loca ualde sunt momentosa. In *Nicol. SCHATEN* altera parte *annal. Paderborn.* eiusdem formulae cum *consensu liberorum* habentur *lib. XI. p. 33. 109. 114. lib. XII. p. 196. 207. lib. XIII. p. 251.* quas litteras dabimus in margine(*). Sequitur codex diplomaticus rerum Burgundica-

T 2

dica-

(*) Verba sunt haec : *Reuerendo domino suo, domino Bernhardo episcopo Paderbornensi DEI gratia GVNDERVS, comes de Sualenberghe debitum obsequium cum salute. Notum nobis facimus harum serie litterarum, quod cum PLENO & EXPRESSO CONSENSU FILII NOSTRI A-*

dicarum *Stephani PERARDI*, unde ex innumeris aliis, quae apud illum in hoc genere supersunt, duo exscribemus diplomata, quae quidem ualde sunt illustria conducuntque nostro argumento. In primo dux *LOTHARINGIAE* cum *FILII SVI CONSENSV* immune reddit a uectigalibus sacrum collegium an. 1166. (†): in altero cum eadem formula eidem ecclesiae iugera agrorum donat dux *BVRGVNDIAE* ann. 1170. (†*). Vtrique principes, Germanico imperio clientelares. Tot igitur loca, cum triga nobis auctorum dede-

Diploma Lotharingicum an. 1166.

Burgundicum an. 1170.

DOLFI ac omnium heredum nostrorum, omnes nostros ministeriales & uasallos in Ottonem de Rauensberg cum omni iure transtulimus. Datum & actum anno domini 1322. crastino Diuisionis Apostolorum. Imo hodie illae formulae vor Uns unsere Eiben und Erbnymen locum non haberent, nisi olim successores credidissent, se ex facto antecessoris nequicquam obligari.

(†) Verba illius sunt haec: *In nomine Sanctae & indiuiduae trinitatis. Omnia, quae a fidelibus sanctae ecclesiae possidenda traduntur, uel in eleemosynam donantur, quatenus, quod a quocunque pie & fideliter agitur, nec obliuione deleri, nec cuiusquam fraude possit mutari, testamentalibus litteris necesse est commendentur: aeternam quippe sibi in coelo praeparatam inuenit indulgentiam, quisquis pauperibus Christi aliquam impenderit eleemosynam. Huius rei gratia ego MATTHEVS LOTHARINGIAE DVX & MARCHIO, notum uolo esse omnibus fidelibus per longa tempora succedentibus, quod Galterius sancti Benigni prior, nostram praesentiam adiit & super conductu, quod dicitur PEDAGIVM ac per solutione THELONEARIA a nobis indulgentiam postulauit; quod ergo & apud Nouum Castrum, & per terram meam, pro salute animae meae & antecessorum meorum libenter concessi, LAVDE ET ASSENSV dominae Berthae ducissae uxoris meae, & Roberti fratris mei, ET FILIORVM MEORVM SIMONIS ET FRIDERICI. Acta sunt haec apud Chastenedum castrum II. Idus Octobris feria VI, anno ab incarnatione domini M. C. LXVI. concurrente quinto, epacta XXVIII. iuna ipsius diei XVI. Quilibet inde potest intelligere, quod ne quidem priuilegii iura filium successorem obligare, crediderit dux nisi eum haberet consentientem. Simili enim loco uti ponitur ille cum agnato: sic eodem quoque iure gaudebit.*

(†*) Verba sunt, quae sequuntur: *Quoniam per successiones temporum, quae ab hominibus sunt uel dicuntur, nisi scripto commendentur, facile e memoria elabuntur, atque plerumque in irritum rediguntur. Ea propter ego HVGODVX BVRGVNGIAE, praesentis scripti conscriptione, & subscriptorum testium attestatione nec non & sigilli mei impressione, notum fieri uolo, cunctis praesentibus & posteris, quod summi patris conspiratione commonibus, Hierosolymam aditurus, ASSENSV ET LAVDE Aalidis uxoris meae, ET ODonis FILII MEI, qui etiam proinde unum palaefridum habuit, pro remedio animae meae, patrisque mei, & omnium antecessorum meorum, & pro emendatione omnium exactionum, siue iniuriarum quas apud ecclesiam sancti Benigni de Diuione iniuste commiseram, libere & absolute dono in perpetuum, & concedo eidem Ecclesiae quicquid iuste uel iniuste possidebam, aut meum esse dicebatur, a PLVMBERIIS usque BECIX, citra aquam & ultra aquam, excepto Chemini fore facto: quod tamen de hominibus suis praefatae ecclesiae concedo. Similiter omnes consuetudines, quas apud praenominatum BECIX habebam, eidem ecclesiae in perpetuum dono, nihil ibidem praeter magnam iustitiam retinens. Actum est hoc anno ab incarnatione domini M. C. LXX.*

dederit, nemo iam dubitare poterit de innumeris aliis apud alios diplomatum collectores. Quorum nullum euoluere uolui, ne lucubratiuncula fieret prolixior. Nemo itaque praeter iuris ordinem fieri, dixerit hodieque, si creditor principis ante minus se existimet securum esse, quam obligationi subscripserint *fili, agnati, extranei*, futuro tempore in principatum successores, ut, qui ex fide ac uoluntate decessoris obligari olim nollent, suomet facto constringerentur. Quid uero si hunc consensum principi successori ui metuque extorserit antecessor? Fieri hoc posse, dubitandum non est. Qui expenderit secum, quod princeps *subditorum* loco habere non minus soleat *fili* atque beneficiarios suos *agnatos*, uiuentes apanagio. Debet tamen esse metus, qui cadat in constantem uirum, si antecessor minas sparserit irae grauioris, si alias negauerit reditus apanagii, si liberis subtraxerit ea, quae requiri solent ad uictum & cultum, cetera. Vbi certe nemo illis beneficia negauerit exceptionis de ui metuque, creditoribus opponendae. Imo, nisi filio aut agnatis plene constiterit de numeris modisque obligationis, suo consensu corroboratae, non minus illi tuti erunt exceptione subreptionis aut obreptionis. Neque restitutionis beneficia ipsis negabuntur, si consenserint impuberes aut minorennes. Addunt alii, neque tum obligari ex suo etiam consensu liberos atque agnatos, si quidem habeat respublica, quare successorem liberatum uelit ab obligatione. Idem dicendum, si *pactis familiae domus principalis* aliquid aduersum sit, ubi ne quidem auctor teneatur nexu fidei iuratae, ex decreto pontificis p. 31. 32. multo minus successor.

(rr) Nota sunt iureconsultorum discrimina, utrum *publica principatum Germaniae iura* regantur legibus *ciuilibus & clientelaribus* Romanorum & Longobardorum. Ne-
gant certe hoc quamplurimi, quod confundantur ita *publica* iura cum *privatis*; quod principum dignitate sit indignissimum, *facta* eorundem iisdem limitibus esse cir-

De consensu
filiorum
principum
moribus ho-
diernis.

Qui opponi
nequeant
principati-
bus S. R. I. iu-
ra peregrina
Longobardi-
ca?

cumscripta, quam actiones hominum ex *uulgo* & infimo ordine subditorum; quod credi nequeat, *principes* imperii, recepto iure Romano in gratiam subditorum, hoc iugum sibi met imposuisse; quod rationes civiles earumque *solennia* principibus sint *inconcinna*; quod hoc tantum absit, quantum absit imperatoris potestatem regi legibus Romanis aut Longobardicis decretis; quod adfessores curiarum, quoties in his argumentis laudauerint civilia aut Longobardica iura, illud uel ob uim *rationis* fecerint uel ex *ignorantia*, praeiudiciis, glaucomatibus, cetera. Qualia fere sunt, quae habent *Conringius*, *Titius*, *Mauritius*, *Rachelius*, *Werthoffius*, *Schilterus*, *Conrad. Sincerus*, *Fürstenerus*, a *Lapide* aliique apud *Nunnroodum* p. 120. 121. Verum quicquid etiam sit, id certe omnes plena manu largiuntur: *cedere peregrina haec iura primum patriae consuetudinibus; deinde legibus patriis; post rationibus utriusque; praeterea indoli principatibus peculiari; ad extremum luminibus priorum seculorum.* In his ergo eruendis cum nostrum aeuum magis occupatum sit, quam olim: necquicquam etiam iudices poeniteat peruersarum sententiarum, quas in ueteranis offendunt iureconsultis.

*Inauguralis
lucubrationum
culae finis.*

§. 13. Atque haec sunt, quae in causa hac graui, multiplici, dubia atque difficili conduxī: nullo alio fine, quam ut studiorum periculum facerem in arena inaugurali. Quemadmodum enim in iuribus principum Germaniae publicis omne punctum ferunt consuetudines patriae uetustiores, praesertim quod respublica nostra non hodie demum aut heri nata aut uersa sit in alium statum, ut potius moribus, quibus illa octo seculorum lapsu uixit, utamur nos hodieque: ita dolendum est, quod patriae iureconsulti, publica principum iura responsuri, non defigant animum in uetustioribus patriae monumentis. Quod si fecerint illi proferrent limites iurisprudentiae publicae, non recoquerent cibos, toties appositos eademque, qua ueterani, lyra oberrarent. Ceterum sententia de obligatione successoris ex facto antecessoris nunc semel stabilita, difficile iam non est ad respondendum casus causasque singulares. Quapropter in his occupari, opus non est. Cum iudicis sit, imitari artificem, atque ad uenam iuris regulam mille causas in hoc genere exigere & conformare.

Ludewig, Johann Peter von,

Diss. inaug. de obligatione successoris in principatus et clientelas

Hala 1737

4 Diss. 2001#Beibd.5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10825343-5

VD18 1501813X-001